Tla in stene njegovega šotora bile so prepreženе s krasnimi pregrinjali; šotor sam pa je bil razdeljen v več prostorov, kamor je zahajal vojni svèt na razgovore in k molitvi. Cenili so vrednost njegovo nad milijon. V notranjem prostoru so imeli tudi prerokovo zastavo, kajti ta cunja jim je čez vse sveta.

Vsa vojna moč je znašala 216.000 mož.

Grozna nesreča je mestu žugala že 13. julija, ko so predmestja gorela; drugi dan — prvi dan oblege — bil bi pa kmalu prvi in zadnji vse nesreče. Silni vihar, ki je razsajal, zanesel je ogenj z goreče „konjske loke" v „Škotsko poslopje", katero je pogorelo, pa vnelo še cerkev in samostan; požar je vpepelil tudi palače znanih Traunov, Auerspergov in Palfijev; uničil bi bil kmalu orožnico in shrambe za smodnik. Prvi, ki je le-sem prihitel, bil je stričnik in pobočnik poveljnika, 26letni stotnik grof Gvido Staremberg, pozneje toliko slavni vojskovodja in premagovalec Ogerskih puntarjev.

Gvido je stal čisto sam na tem mestu, zraven njega pa je bilo 1800 sodov smodnika. Le kakih 40 korakov od tod je že tlel in gorel od solnčne vročine zeló posušeni leseni mostovž (hodnik) in iskre so švigale in frčali so na okrog goreči ogorki — vročina bila je nepreneslјiva.

Gvidu se je bilo posrečilo, da je bil s pomočjo Kumperta, častnika topničarstva, vendar toliko poškropil smodnika polne sode z vodo, da je bila grozna nevarnost vsaj za nekoliko trenutkov odstranjena. Zdajci sta pa bila le-sem tudi prihitela še Liebenberg in Foki, za blagor Dunaja res vneta moža. Že goreči mostovž so podrli in ogenj zadušili. Liebenberg je z mečem v roki priganjal delavce v to, da zazidajo že gorela okna, kjer je bil smodnik. Le taka srčnost je odvrnila pretečo strašansko nevarnost.

Veselje v Turškem taboru je zato trajalo le malo časa, Dunajčanje so ogenj hitro pogasili. Al pogum Turčinom ni upal; pripravljali so se za krtovo delo pod zemljo. Že prvo moč so pričeli bližavnice kopati pri „Hrvaški vasi" ali „Špitelbergu", potem še nad „rudečim dvorom" — poznejšim „Jožefovim predmestjem" (Josefstadt) — proti lebeljskim in cesarskim šancam. Tukaj so jeli pa zato kopati, ker je bila zemlja prav pripravna; pri sv. Urhu bi bili na primerno višino prišli. Najslabeje vtrjene strani proti Donavi od „novih vrat" do „ribiških", od „rudečega stolpa" do „Štubenskih vrat" se pa véliki vezir zato ni precej lotil, ker je te kraje vojvoda Lotrinški močno branil.

Toda že 17. julija so Turki napadli generala Schulca v Leopoldovem predmestji, pregnali ga in Dunaj popolnem zaprli. Nemudoma so postavili baterije pri samostanu usmiljenih bratov in z bombami grdo obdelovali Št. Lorenški samostan in stari mesarski trg. Lepe cerkve in krasne palače v Leopoldovem predmestji so do tal podrli in cesarski vrt do cela uničili.

Al neka čudna, viša moč — tako se je sploh mislilo — storila je njihove bombe neškodljive. Prva je padla v cerkev sv. Mihaela in ugasnil jo je nek trileten deček; druga, ki je ravno med pridigo padla v cerkev sv. Štefana, poškodovala je neko gospó le nekoliko; una pa, ki je v orožarnico prodrla in bi bila lahko prouzročila grozovito nesrečo, ugasnila je v pesku. Res čudno! ena je priletela v možnar na cesarski trdnjavi, zapalila ga in sprožila proti Turkom, ki so bili v približevalnih rovih. Ostanke prve, ki se je bila razletela, so pobrali na „grabnu", nabasali jih in Turku nazaj poslali.

Turki niso bili mojstri v streljanji, tudi niso razumeli, kako se mesto nad zemljo oblega; tiči pa so bili v podzemeljskem vojskovanji; v tem je bila ravno njihova moč. *) Dunajčanje pa niso imeli mojstrov v tej stroki bojevanja, pričakovali so jih sicer, so res tudi prišli, a le do Dunaja; v mesto niso več mogli, ker jim je bil Kara Mustafa že pot zaprl. Dasiravno pravih delavcev za to delo notri ni bilo, imeli so pa v mestu možá, ki jih je učil, kako naj se mine (podzemeljski rovi) delajo; ta mož je bil baron Kilmansek. Za to delo sta se prec ponudila dva tujca, ki sta ga bila dobro vajena: nek Nizozemec in nek Lotrinžan.

V obče Turške bombe niso imele velikega vspeha, še manj pa pšice, da-si z netljivo robo ovite. Na muho so bili vzeli zlasti cesarski grad, stolp cerkve sv. Štefana in pa hiše od Koroških vrat do Škotske predtrdnjave. Na prostorih sedanjega ljudskega vrta in Tezovega tempeljna, pa tudi na prostoru bližnjih hiš dovršil se je marsikater junaški čin zdaj pri drugem, kakor tudi že poprej l. 1529. pri prvem obleganji.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Alešovec.

Iz globočine morjá.

Sreča je človeku v njegovem življenji važna reč. Komur ona ni mila, britko mu je življenje, ker z vsem svojim prizadevanjem, z najboljšo voljo in največo zmožnostjo doseže le malo ali nič. Zato je že starim narodom veljala Fortuna za mogočno boginjo.

To tudi sem jaz skusil pri svojih sodnijskih opravilih premnogokrat. Po čemur sem z vso bistroumnostjo in skušenostjo, katero sem si bil pridobil v svojem službovanji, zastonj hrepenel, to mi je večkrat sreča v naročje vrgla, ko sem se tega najmanj nadjal. Vendar jaz ne morem tožiti sreče, da mi poprek ni bila mila, zato sem se skoro povsod in vselej kolikor toliko zanašal na-njo in zaupanje moje do nje bilo je le redkokrat osramoteno. — To tù omenim, ker pri dogodbi, katero bom popisal, je imela sreča velik del zaslug in je prav ona zaslužila pohvalo, katero sem si pri tej priliki naklonil. — —

Bil sem že par let preiskovalni sodnik v P., in ker sem imel po mestu in okolici pogostoma sodnijske opravke, sem se v tem primeroma kratkem času seznanil precej dobro z ljudmi, mestom in njegovo okolico. Tega mi je bilo pač res tudi treba, ker se je vedno kaj pripetilo, kar spada pod kazensko postavo. Zavoljo tega se pa tudi skladovnica preiskovalnih pisem pred mano vkljub pridnosti moji ni hotela nič kaj ponižati.

Ko nekega jutra tako zdelan za akti sedim, vstopi znan menjevalec, povsod po svetu sloveč za nenavadno premožnega moža, skoz čegar roke gre po več milijonov na leto. Tu naj mu bo imé Ripar. Ljubo mi ravno ni bilo, da me je motil v poročilu, katero sem, prebravši veliko obširnih zapiskov, ravno sestavljati jel; zato mu tudi nisem posebno veselega obraza pokazal. To je moral on zapaziti, kajti ko mu molčé pokažem stol, naj bi sedel, odloži klobuk in palico in pravi resnega, zeló prestrašenega obraza:

„Dobro vem in tudi po skladovnici sodnijskih pisem

---

*) Da Turki ta način vojskovanja ljubijo in dobro razumejo, videli smo nad Plevno v Bulgariji. Pis.

razvidim, da vas motim v silnem in važnem poslu. Toda naj se vam tudi zamerim, — reč, ki me k vam pripelje, je prevelike važnosti in tako nujna, da bom svoje poročilo skrčil, kolikor se dá, kajti tù je škoda za vsako minuto, ki bi se potratila z nepotrebnim besedovanjem."

Ta odločnost in preplašenost trgovca tudi mene osupne; tedaj ga povabim, naj pové, kaj ga je k meni pripeljalo.

„Bom!" — odgovorí, ko je sedel. „Le to naj še naprej povem, da bi se moje naznanilo ne obesilo na véliki zvon. Potrebo tega boste sami sprevideli, ko vam bom vse povedal".

Jaz ga v tem obziru pomirim in tako prične:

„Zvedite tedaj: Moje kupčije glavni blagajničar je zginil in ž njim nič manj ko 300.000 gold.!"

„Ni mogoče!" se začudim jaz in vprem svoje oči v trgovca.

„Mogoče, da! prav mogoče je bilo, vsaj se je zgodilo".

„Kako je mogel uiti s tako velikim zneskom?"

„Na to se je moral že dolgo pripravljati, sicer bi mu ne bilo mogoče zginiti s takim zneskom, da bi jaz tega ne bil zapazil teden dni."

„Teden dni je že, kar je pobegnil?"

„Ravno danes!"

„Kako je bilo to mogoče? Saj mora vsak dan biti na svojem mestu. In če ga ni, saj ga morate brž pogrešiti!"

„Gotovo! Toda naj vam na kratko vse razložim. Doiti mi je imelo od treh trgovinskih hiš pred tednom dni vsega skup 300.000 gold. Mesto denarja dobim po pošti naznanilo, da zarad nepričakovanih zaprek omenjeni veči trgovci skoro o tem obroku ne morejo plačati in prosijo za nov obrok le enega meseca. Jaz poznam njihovo poštenost, zato jim nisem hotel delati zadreg in jim podaljšal obrok za plačanje, kar sem vsakemu posebej dal pismeno naznaniti".

„Za vse to je vaš blagajnik vedel, se vé da!" opomnim jaz vmes.

„Vedel, ker je lahko pregledoval bukvovodjeve knjige, kjer se vse zapisuje, kar imamo dobiti in plačati. Tisti dan, to je, danes teden, mi pokaže blagajnik telegram, ki ga kliče k smrtni postelji matere bivajoče v T., dva dni daleč od tod, ter prosi za tri ali štiri dni odpusta. Jaz mu dovolim teden dni, naj opravi svoje otroške dolžnosti. Na to odide izročivši mi ključe od blagajnice, v kateri je bilo — tega sem se prepričal — vse v najlepšem redu."

„Kako pa ste prišli na sled hudodelstva?"

„Po naključji, sicer bi še danes pričakoval svojega blagajnika nazaj. Sinoči sedim v gledišči v svoji loži. Med igro me pride obiskat blagajnik narodne banke, moj sošolec in prijatelj. V pogovoru omeni, naj bi s prijaznosti do njega, kedar dobim nakaznice na veče zneske do banke, to njemu prej naznanil, da ne bo z gotovim denarjem prišel v tako zadrego, kakor pretekli teden, ko je bil prisiljen od druge banke si izposoditi 100 000 gold., katerih mu je do zneska 300.000 gold. v gotovini manjkalo. Jaz sprva mislim, da se norčuje z mano, in mu to tudi smehljaje se povem. Na to mi pa razloži reč bolj na tanko in tako izvem, da je moj blagajnik prinesel danes teden zjutraj tri nakaznice bankinih podružnic do glavne podružnice v skupnem znesku 300.000 gold. s prošnjo, da se brž izplačajo, ker ima gospod — namreč jaz — še isti dan izdatne svote izplačati. Ker je bil moj blagajnik, ki je imel skoro vsak dan v banki kaj denarja oddati ali sprejeti, že več let tam dobro poznana oseba, mu je bankini blagajnik izplačal onih 300.000 gold., na katere so mu tri hiše po podružnicah nakaznice poslale".

„Skoro neverjetno!" poprimem jaz besedo, ko si trgovec briše potni obraz in si nekoliko oddahne. „Kako je mogel vaš blagajnik dobiti v roke one nakaznice, ne da bi bili vi za to vedeli? Kdo odpira pisma, v katerih so nakaznice?"

„Vedno jaz sam, ker prihajajo rekomandirana."

„Ali ne pridejo prej nikomur v roke?"

„Nikomur, ker jih pismonoša vedno le meni donaša. Jaz jih odpiram in če so menjice ali nakaznice v njih, potem grem zamenjat jih ali sam, ali pa pošljem svojega blagajnika."

„Tedaj pisem z omenjenimi nakaznicami niste vi dobili?"

„Se vé, da ne! Kakor sem rekel, dobil sem namesto pričakovanih nakaznic od vseh treh trgovcev pismene prošnje za podaljšanje obroka."

„Ali so vaši pismeni odgovori došli dotičnim trgovcem?"

„Tu imam tri telegrafične odgovore, da jim niso došli."

„Ali se je vaš blagajnik res podal k materi za smrt bolni?"

„Ne! tu je četrti telegram, iz katerega je razvideti, da je mati njegova že tri leta mrtva."

„Koliko časa je že vaš blagajnik pri vas in kako se piše?"

„Bernard Spitler je že pri meni šesto leto?"

„Je li bil do sedaj zvest?"

„Zvest in natančen do krajcarja. Jaz bi mu bil zaupal vse svoje premoženje, če bi bilo treba".

„Kam je po vaših mislih pobegnil z denarjem?"

„Gotovo bo skušal uiti v Ameriko. Ker je že teden dni na poti, bi utegnil biti že na morji, in potem je premoženje moje zgubljeno, jaz popolnoma pokopan".

„Pokopan? Saj je to le en del vašega premoženja! To vas, dasiravno je zguba občutljiva, vendar še ne bo spravilo na kant."

„Utegne me spraviti! Ravno zdaj imam veča plačila in če se zvé, da sem za tolik znesek okraden, bodo vsi, vsi, s katerimi imam trgovsko zvezo, od vseh strani pritisnili in tirjali denar. Saj veste, kako je! Če človek premore tisuč goldinarjev, pa je dolžan le sto goldinarjev, in nima isti hip toliko gotovine, da bi ta znesek plačal — brž, ko se zvé, da ni mogel plačati, se razširja glas, da je ob vse, in če gre potem k najboljšemu prijatelju na posodo iskat sto goldinarjev, da bi plačal nadležnega upnika, ne dobi jih. Ta pa zdaj še le prav sili in če pride tisuč goldinarjev vredno premoženje do prodaje, šlo bo komaj za tri sto goldinarjev ali še niže in posestnik, ki ima tisoč goldinarjev premoženja, pride zavoljo sto goldinarjev ob vse. Jaz mislim, da vam je to jasno."

Jaz popolnoma spreviđim, da ima prav, a to spoznanje me spravi v še veče zadrege. Tedaj prašam:

„To je že res! A kako bi se mogla vršiti preiskava, kako bi se dalo pozvedovati za hudodelnikom, pa prikrivati hudodelstvo?"

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica.

V Mihiganu v Ameriki je nekdo po časnikih razglašal, da dober svèt vé ljudém, katerim hude sanje nemirne noči delajo, in da to skrivnost razodene vsacemu, kdor mu pošlje 1 dolár. Obrnilo se je zategadel več takih ljudí do njega, katerim so hude sanje motile spanje. In dobili so ta-le odgovor: „Ne pojte spat".

bi bila ž njo v isti razmeri, kakor je Ogersko z Avstrijo. —

Na Dunaji menda še niso daleč, da bi si glavo belili s premišljevanjem, kam z Bosno in Hercegovino, kedar ji pridobimo. Vendar so se že kolikor toliko sprijaznili z mislijo, da je zasedenje njino vsaj potrebno zlo za Avstrijo. Strogo nemški politikarji se bojé tega iz „političnih vzrokov", to je, dežela bi jim bila že všeč, ne pa prebivalci, ker bi ti pomnožili slovanski element in bili nevarni sedanjemu gospodstvu nemškemu in magjarskemu v Avstriji. Al ta gospôda ne pomisli, da dokler ostanejo razmere takošne, kakor so še dandanes, ne pride Avstrija do notranjega mirú in ostaja vedno bolna država, ki se ozdravi le tedaj, ko postanejo vsi njeni udje, to je, vsi njeni narodi ravnopravni.

In tako mislimo, da je zdaj tudi Avstrija o jugoslovanskem vprašanji nastopila pravo pot, po kateri jej bo kolikor toliko mogoče popraviti to, kar je Peštanska in Dunajska politika do zdaj zamudila. Da je zasedenje Bosne in Hercegovine po Avstriji tudi drugim vladam — izjemši morda Angleško — po volji, o tem zdaj ni več dvoma. Angleška pa je ostrašena in meč že vtika v nožnice. Tedaj upajmo, da Avstrija, ki je zadnja leta le dežele zgubljala, pride zdaj do tega, da si pridobí novih dežel — in to celó na mirni poti.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Trgovec si vnovič obriše potni obraz, potem nadaljuje:

„Jaz sem si vso to reč že, kolikor sem tega zmožen, premislil. Blagajnik tega ni mogel sam storiti, to bi mu bilo nemogoče. Gotovo ima sokrivce, in sicer pri omenjenih treh trgovcih in morda tudi na pošti. Vendar one hiše, ker sem ž njimi v velikih denarnih zvezah, ne smejo nič zvedeti o tem, kar se je zgodilo, zato sem jim že danes telegrafično naznanil, da sem prejel njihove nakaznice in jih le založil, tako, da so mi še le danes v roke prišle."

„Prav tako! To utegne biti tudi za preiskavo ugodno, ker bodo sokrivci, katere Spitler gotovo imá, manj previdni postali. Najprvo pa gré tù za to, da doidemo glavnega hudodelnika. Mi morete narekati popis njegove osebe?"

Na to mi narekuje trgovec kolikor mogoče natančen popis Spitlerjeve osebe. Iz tega omenim le, da je imel gosto in dolgo brado, rujavkaste lase in nad levim očesom kosmato bradovico in da je bil srednje, a čokaste postave."

„Jaz vem", nadaljuje trgovec, „da bo težko doiti ga, ker se je na vse to gotovo že mesec dni pripravljal, si toraj pot do morja že ogladil. Vrh tega je že teden dni na poti. Tu je treba več ljudí in zanesljivih, ki se vsi ob enem podajo na različne kraje sledit za njim. Se vé, da se tu zanesem najbolj na vašo bistroumnost in izkušenost v takih rečeh. Da bi se pa ničesar ne zamudilo, kar utegne pospešiti, da se zasači hudodelnik in denar — denar je meni glavna reč — vam izročim tu za zdaj 10.000 gold. v ta namen, da razpošljete po svoji previdnosti bistrih in izurjenih agentov na vse kraje za njim, pa tudi v tista mesta, kjer so ti trije trgovci, opazovat njihove služabnike. Ta znesek je za zdaj. Če bo treba, še dodam. Tistemu pa, ki mi zasači Spitlarja z denarjem vred, obljubim nagrade 50 000 gold., in to zato, ker sem prepričan, da Spitlerja ni več v našem cesarstvu. Kdor ga zasledí in gre za njim, tistemu plačam pot, naj bo tudi v Ameriko ali Avstralijo."

Jaz sprejmem to njegovo ponudbo, ker mi je bilo s skušinj znano, da policijski agenti so mnogo pridnejši pri zasledovanji, če se imajo še kake denarne nagrade nadjati. Vrh tega bo, to sem že sprevidel, preiskava stala mnogo denarja, protipostavno pa ni, ako se od kake druge strani pravici gmotno pod pazduho seže, da se jej pomaga prej do cilja.

Trgovec odide obljubivši mi, da bo tudi sam marljivo opazoval in mi vsako količkaj važno reč brž naznanil. Ko sem sam, skusim si sestaviti vse, kar mi je trgovec povedal, da si potem naredim načrt, po katerem bi mi najbolj kazalo lotiti se preiskave. Da mora biti, kolikor gre, tajna, to sprevidim prvi hip, in sicer tajna ne le zarad trgovca, ampak tudi zato, ker se je le na ta način nadjati kakega vspeha. Glavna in najprva reč je zdaj zvedeti, kam se je hudodelnik z denarjem obrnil. Da ga bo težko dohiteti, ker je imel za beg že sedem dni časa, to mi je brž jasno. Zvedeti pa, kam je bežal, bilo bi najlože po njegovih sokrivcih. Na vsak način je treba naglosti.

Po kratkem premišljevanji imam načrt ravnanja pred sabo. Sklenil sem lotiti se te zamotane reči tako-le: Nemudoma pošljem tri najbolj spretne in zvite policijske agente v one tri mesta, kjer so bile trgovske hiše, katere mi je trgovec Ripar naznanil; ti agenti dobé oblast rabiti tudi ondašnje policijske organe pri svojem poslu. Ob enem dam jaz opazovati strogo tu osobstvo Riparjevo, sam pa se poslužim telegrafa, pošte in železnice, da bi našel sled za hudodelnikom in mu zaprl pot, če še ni na morje všel. Ako pa je že na morji, potem je staviti deset proti enemu, da nam je za zmiraj všel. Naj tu kar naprej povem, da sem imel strašno malo upanja, da bi z najumnejšim postapanjem kaj druzega dosegel, kakor k večemu, da dobim sokrivce Spitlerjeve v pest. Kajti kdor vé na tako zvit način prisvojiti si toliko denarja, bo že tudi za to vedel skrbeti, da spravi sebe z denarjem vred na varen kraj, kjer bi pravica težko za nj zvedela. Vkljub temu sem sklenil vse storiti, kar je bilo v moji moči, in spraviti ves policijski aparat na noge.

Trije agenti, previdení s pooblastili in vsem, česar treba, brž odpotujejo; šest zanesljivih in najspretnejših odločim za opazovanje Riparjevega osobstva. Na to se podam v hišo, kjer je Spitler stanoval. Tu je vse zaprto in gospodar mi pové, da je „gospod blagajnik", ki je kot samec imel najeti dve sobi, pred tednom nagloma odpotoval, rekši, da hiti k materi na smrt bolni in da ga pred tednom dni ni treba pričakovati. „Ključe — pravi gospodar — je sabo vzel. Do zdaj ga še ni bilo nazaj, a danes ima priti."

Zavedajoč se, da je treba tudi tu prikrivati, kar se je zgodilo, malo premišljujem, s kakim vzrokom bi dal odpreti stanovanje hudodelnika. Brž mi šine misel v glavo.

„Jaz sem njegov prijatelj" — pravim — „in imam tu telegram od njega, po katerem me prosi, naj odpovem stanovanje in plačam najemščino do konca meseca, njegovo robo pa naj pošljem za njim, ker ga ni volja vrniti se, ampak bo prevzel gospodarstvo po umrli mu materi."

„Škoda za tako vrlega najemnika! Vselej je točno plačal naprej in tudi za ta mesec je že vse plačano. Toda kar je, je. Ali vam je poslal tudi ključe?"

„Po telegrafu to ni mogoče, dragi. Saj boste vi imeli kake druge, ki odpro sobo, sicer bo treba iti po ključarja“.

„Ne bo treba! Jaz imam od vseh stanovanj po dvojne ključe, da si najemniki lahko pomagajo, če kateri po naključji svoje zgubi.“

„Tedaj odprite, prosim, in bodite priča, da bomo vse tako sabo vzeli, kakor bomo našli.“

Gospodar gre po ključe in odpre in jaz vstopim z dvema civilno oblečenima policijskima agentoma. Po sobah je vse lepo pospravljeno, omare in miznice zaklenjene.

„Je hišno orodje njegovo?“ prašam nazočega gospodarja.

„Ne! Le uni dve škrinjici, ki stojite tam v kotu. Vse drugo je moje.“

„Tedaj bo treba vse odpreti, da vzamemo ven, kar je njegovega, in spravimo v škrinjici.“

Gospodar se malo obotavlja, a ko mu zagotovim, da bom plačal škodo, če se je pri odpiranji po ključarji kaj zgodí, privoli in pošlje po ključarja. Po omarah in mizah ne najdemo druzega, nego nekoliko obnošene obleke, nepopisanega papirja ter časnikov. Vse to zložimo in zvežemo skup in odpravimo z zaklenjenima škrinjama skup v mojo pisarno. Tu dam odpreti tudi škrinji, a v njih je le nekaj knjig in novejše obleke, druzega nič. Temu se nisem posebno čudil, ker sem vedel že naprej, da je hudodelnik vničil vse, kar bi utegnilo le količkaj kazati sled za njim. Vendar ukažem vse to shraniti. (Dal. prih.

Mnogovrstne novice.

* *Čudne vremenske prikazni.* Ko po večem delu našega cesarstva vlada sedanjemu času primerno vreme, se bere o tako silnem deževji prve dni tega meseca na Českem, da je reka Laba (Elbe) velike povodnje včinila v Pragi in več druzih krajih. Vrh povodinj pa je v Pragi in v okolici 8. t. m. skor z jasnega neba grmeti in bliskati se začelo kakor poleti, potem pa je s silnim viharjem snežilo. Prav tako je bilo tudi na Dunaji. In čudno! tudi na Kranjskem v Mokronogu (drugej menda nikjer) je 7. dne t. m. grmelo in treskalo kakor poleti. 9. dne t. m. pa je padlo na Semeringu in poleg južne železnice še dalje v gornjem Štajarskem snegá za čevelj na debelo.

* *Pater Sechi, eden najslavniših zvezdoznancev,* je nedavno umrl v Rimu. Rojen leta 1818. v Reggiji je stopil v samostan jezuitov, postal profesor fizike in matematike in spisal mnogo naravoznanskih knjižic, posebno preiskave o solncu in nepremičnih zvezdah; najimenitniše njegovo delo pa je „Le soleil“, ki je v Parizu leta 1870. na svitlo prišlo, v katerem preiskuje solnčne maroge in solnčna mraknenja. Zapustil pa je nedovršeno delo o „kemiji solnca“.

* *Največi bogatini svetá* dandanes so: Amerikanec Makey, Rothschildi, Amerikanec Jones in Angleški vojvoda Westminsterski. Premoženje Amerikanca Makey-a se ceni na 1100 milijonov mark (marka je 50 krajc. po našem denarji) z 25 milijoni gold. letnega dohodka, — Rothschildovo na 800 milijonov mark z 20 milijoni gold. letnega dohodka, — Jonesovo na 400 milijonov mark z 10 milijoni gold. letnega dohodka, — vojvoda Westminsterskega na 320 milijonov mark z 8 milijoni gold. letnega dohodka.

* *Tako grozna lakota je v Kini,* da glavar dežele Honan samo v tej deželi stradajoče ljudí šteje na 2 milijona, za katere se vsak mesec 300.000 pikul rajža potrebuje samo zato, da glada (lakote) ne mrjó. Z vsem denarjem, ki ga je vlada za nakup živeža dovolila, pa ni bilo mogoče do sedaj več kupiti, kakor 140.000 do 150.000 pikul rajža. — Tem revežem bi pač lahko zdatno pomagali gori imenovani bogatini.

Naši dopisi.

Iz Gradca 6. marca. — Kakor drugi škofje, tako je tudi naš prečastiti knezoškof Zwerger razposlal o začetku pôsta pastirski list vernikom svojim in duhovščini svoji. Da liberalni brezverci to škofovo pismo pisano gledajo, nam bode verjel vsakdo, če mu povemo, da — poleg postnih predpisov — z gorko besedo razlaga važnost **volitev za deželni zbor.** Blagi gospod vé in vidi, kako vse žile napenjajo liberalci, da bi od Bismarka osnovani „kulturkampf“ tudi v Avstriji čedalje bolj prodiral in katoliško vero uničil, kajti „boj, napovedan naši veri“, to je „kulturni boj“. Viši duševni pastir, ki ima skrbeti za duševni in telesni blagor svojih ovčic, ne sme tedaj prezreti nobene prilike, da bi glasú svojega ne povzdignil za opomin, naj čujejo, da društvo človeško ne trpí škode. Tako je storil naš prečastiti gospod knezoškof. Volitve deželnih poslancev za deželni zbor Štajarski so bile razpisane, ko je za pustni čas začel zlagati pastirski list. Srce ga je tedaj gnalo, za predmet te okrožnice izbrati si govor o veliki pomembi volitev pravih mož za deželne poslance. Zato vsacega, bodi si kakoršnega koli stanú, svetnega ali duhovnega, kliče na volišče, rekoč: **„voliti poslance ni samo le važna pravica, ampak tudi sveta vestna dolžnost vsacega, kdor ima to pravico.** Od volitev pravih mož ni samo odvisna svetna, ampak dandanes tudi večna sreča; le, če takih mož večina sedí v zborih, se bode povrnil blagoslov Božji, ki nas je povsod zapustil tako, da čedalje globokeje gazimo v nadloge in revščine.“ — To so krepke, pa tudi resnične beseda našega škofa, ki ne spada v vrsto nekaterih svojih kolegov, katerim so volitve le posvetna reč, v katere se duhovščina celó mešati ne sme! Se vé, da taki glasovi izvirajo le iz ust onih škofov, ki so od glave do nog vladni možje ali kakor se dandanes imenujejo „ces. kralj. škofje“, kateri vladi, če tudi njenih načel ne odobrujejo, nočejo sitnosti delati s tem, da bi duhovščina pospeševala volitev vladi nasprotnih kandidatov. Pomenljiva je tedaj beseda prečastitega našega škofa, ki jo nahajamo v pastirskem listu, da volitev se udeležiti ni le pravica, temveč dolžnost tudi vsacega duhovna, ki ima volilno pravico.

V Gorici 10. marca. — Dežja potrebujemo! To ni morebiti posebno zanimivo za čitatelje „Novic“, a toliko važniše za nas. — „Kórsa“ pretekli torek ni bila prav živahna. Ljudi se zbere vsako leto veliko na Travniku, ali nekdanjih „kôrs“ Goriških ni moč več oživiti. Ne grá, ne grá! — Jaz si moram glavo lomiti, ako hočem kaj novic skup spraviti za „Novice“ — taka suša je v Gorici; drugim pa neki zmanjkuje prostora za — prazno slamo. Hočem reči, da — potem, ko nas leto in dan že osrečuje dnevnik „Goriziano“ — začel bode odsihmal tudi „L' Isonzo“ izhajati kot dnevnik. Evviva il progresso! Naši Goriških časnikarji so, kakor kmetje z zvonovi. Če imajo v eni vasi nove, velike, ubrane zvonove, hočejo jih koj imeti tudi sosedje po druzih vaseh. Razloček med kmeti in gospodi časnikarji je le ta, da zvonilo na kmetih je navadno ubrano, časniki pa so sicer včasih veliki ali ubrani le na eno plat — liberalno namreč in negativno. „Isonzo“ bo tedaj izhajal vsak dan. Preselil se je iz Paternolli-eve tiskarne v Seitz-ovo. — V seji našega mest

25. dne avgusta je prišel Poljski kralj Sobieski s svojimi prednjimi četami do Olomuca (na Moravskem) in še le 4. septembra do mosta čez Donavo pri Tulnu (na severozahodu) še zadosti srečno, dasiravno so ga nadlegovali Tekelijevi Ogerski puntarji, ki so prav po azijatsko ropali, kamor so segli.

6. septembra je do Donave prišel tudi kraljev poveljnik Jablanovski z veliko močjo, pred njim pa več naglo oboroženih Avstrijskih polkov iz Českega, potem pa še Saksonci in Franki. Lepi Bavarski vojaki so od Pasave doli po Donavi priplavali. Prebivalci ponosnega Mölka, katerega je branil opat Müller, Klosterneuburg pa brat Markelin Ortner in Lilienfeld Matej Kohlweis so jih slovesno sprejeli, pozdravili s streljanjem, s trobentami in pavkami.

7. septembra so se v Kremsu zbrali; 8. je šla vsa vojna pri Tulnu čez Donavo; 9. in 10. so marširali v Klosterneuburg in na goro Kahlenberg.

Avstrijancev je bilo 27.100 Poljakov 26.000, Saksoncev 11.400, Bavarcev 11.300, iz Frankovskega in Švabskega okraja 8400, skupaj 84.800 mož, namreč: 38.700 mož pešcev, konjikov pa 46.100 s 186 topovi.

Ko je véliki vezir zvedel, da gredó Dunaju na pomoč, pregledal je 7. septembra vojno svojo in še naštel 168.000 mož. Od 12. julija do 7. septembra zgubili so Turki pri Dunaji 48.344 vojakov. V Holabrunu, na severni strani od Tulna, sta bila kralj in vojvoda sklenila po krajši, če tudi težavnejši poti čez goro Kahlenberg mahniti jo do Dunaja, ker skoz Požun (Pressburg) bilo bi predaleč.

Ivan, Poljski kralj, že deset let sèm naslednik slabotnega kralja Mihaela, bil je plemenite krvi Sobieskijeve rodovine in zdaj 46 let star. Kot zmagovalec pri Kozimu 11. novembra 1673. leta postal je ljubljenec svojega naroda, bil ponos krščanstva, a vseh lastnosti viteških vendar le ni imel. Kdo pod solncem pa je popolnoma? Zarad presilne gizdavosti in nekake nevošljivosti ga lastni narod ni več tako čislal.

Na dan rešitve od obleganja so bili zbrani pri svojem kralji: dostojniki in viši častniki, prvaki poljskega plemstva: Jablanovski, Lubomirski, Potocki, Sapieha, Zamojski, Rzevuski, Lescinski, Sierakovski in še drugi, — volilna kneza z Bavarskega in Saksonskega, vojvodi Saksen-Lauenburški, iz Eisenaha in Weissenfelsa, iz Braunšveiga Lineburga, potem še Virtemberški in Holšteinski; — slavni princ Evgen Savojski, še le 19 let star in že je bil polkovnik; zraven teh še mnogo druzih veljakov. Res lepa pomoč, al tudi osodepoln in odločilen dan! — Vseh skupaj je bilo 54 batalijonov, 123 divizij s 186 topovi.

16. dne septembra so prišli Poljaki in Bavarci s strelnim orodjem skoz Königsteten, Šent-Ander, Hagenthal in Kirling v Klosterneuburg, kjer so se proti večeru združili s cesarskimi in Saksonci, ki so poleg Donave skoz Predvor šli.

11. septembra so dospeli na Kahlenberg, silno utrujeni in izdelani razpostavili so se po varnih krajih v gozdu: levo krilo je bilo na Leopoldsbergu, središče vojne na Handels in Langerbergu, desno krilo pa na Hermanovem vrhu pri Weidlingu in Saubergu.

Kralj in vojvoda sta stopila vrh hriba ter slišala silno stresujoče streljanje od Turške strani. Mesto je bilo kakor pod morjem silnih valov; prah, ogenj in dim valil se je iz njega proti nebu kvišku; še zdaj v odločilnem trenutku bati se je bilo veliko hudega!! Porušeno in razdejano „cesarsko“ in „lebeljsko“ branišče je ukazal Staremberg v naglici zopet popraviti, jarek za jarkom kopati; iz brunov in tramov podrtih hiš obkole (palisade) postaviti; ulice, nevarnosti najbolj izpostavljene, dal je z verigami zapreti in zagraditi z nasipi; na ulice so še nametali vsakoršne šare, še železnega omrežja z oken itd.

Ravno, ko se je noč delati jela, priplaval je nek jezdic čez Donavo ter prinesel vojvodi pismo, katero mu je bil izročil Staremberg; glasilo se je: „Časa nič več ne zgubljevati!“ In precej so Dunajčanje izpustili s stolpa sv. Štefana raketov, proti nebu za znamenje, da je nevarnost velika! Na to so tudi pomočne čete zažgale cel šop raketov in jih v zrak izpustile na Hermanovem vrhu in trikrat s topovi vstrelile. Na to so jim tudi meščanje odgovorili s topovi.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Alešovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Drugo važno delo mi je zvedeti, kako so pisma z nakaznicama do bank prišla Spitlarju v roke. Podam se na pošto in si dam izročiti prijemnice od rekomandiranih pisem. Ob enem pokličem k sebi pismonošo, da bi mi povedal, komú je pisma izročil. Mož se mi zdi nekako preplašen in ker se v svojih govorih nekako loví, ga dam natihem opazovati. Toda naj tù že naprej povem, da po njem po dolgi preiskavi ni prišlo nič druzega na dan, ko da je po svoji navadi pustil ta pisma z drugimi vred na trgovčevi mizi in prišel čez kake pol ure nazaj po prijemnico. Ko se je prepričal, da so vse podpisane s trgovčevim imenom, jih je vzel ter na pošti zopet oddal.

S temi prijemnicami se podam k trgovcu Riparju ter mu jih pokažem. Dolgo jih gleda, a slednjič pravi:

„Podpis ni moj, a tako dobro je ponarejen, da se komaj dá od mojega pravega razločiti. Brez natančnega preiskovanja bi ga tudi jaz za pravega imel.“

Tedaj je bil podpis Riparjev na prejemnicah ponarejen. To zvedivši se podam v svojo pisarno, vkrenit še, kar se mi je potrebno zdelo. Po telegrafu sem bil razposlal naročila že na vse strani, tedaj mi je bilo le še po mestu pozvedati po osebah, s katerimi je bil znan, in če mogoče, izprašati, kdaj in na kateri kraj se je odpeljal.

Preobširno pa bi bilo popisovati vse, kar sem vkrenil in kaj dosegel z vsem svojim trudom, z vso trumo ljudí, kar sem jih bil na noge spravil. Naj toraj le ob kratkem povem, da sem bil po preteku štirnajstih dni skoro tam, kjer tisti dan, ko je trgovec Ripar prišel mi naznanit hudodelstvo. Le toliko je bilo jasno, da je Spitler skrivaj vzel pisma z nakaznicami, pisma trgovcev, proseča za podaljšanje obroka za plačo, sam pisal in podpisal, posnemajoč podpis dotičnih trgovcev, pisma svojega gospoda, ki so dovolila naprošene obroke, pa sam pridržal. Po vsem tem je bilo skoro gotovo, da je Spitlar delal brez sokrivcev; vsaj so se moji pozveduhi vsi vrnili, a ne da bi bili zvedeli najmanjšo reč. Tudi poročila iz tistih krajev, kamor sem bil poslal telegrafična naznanila, niso ničesa odkrila. Še toliko nisem mogel zvedeti za gotovo, na katero stran je Spitler bežal z denarjem.

Vse to me je zelo bodlo, ker sem že par tisočev

trgovčevega denarja porabil. Jel sem se trgovca ogibati, ker me je vselej prašal, kako je in kaj, jaz pa sem imel za-nj vedno isti odgovor, da dozdaj še ni prišlo nič izdatnega na dan.

K temu je prišla še druga sitnost. Dasiravno je bila preiskava strogo tajna, se je med tem vendar zvedelo, da je Riparjev blagajnik zginil in okradel svojega gospoda za velik znesek. Nasledek tega pa je bil ta, da so trgovske hiše, s katerimi je bil Ripar v kupčijski zvezi, druga za drugo jele pritiskati na-nj in priganjati ga k sklepu računa in poravnanju dolgov. To je sicer še vedno premožnega moža spravilo v precejšnje zadrege, in nekega dne, ko mu zopet nisem mogel dati tolažljivega odgovora, mi reče: „Jaz sem že obupal. Spitler je šel čez morje, kamor vi ne morete za njim. Zato pustimo vso to reč. Tudi sem — tega ne bom tajil — zdaj v denarnih zadregah, zato bi vas prosil za oni denar, kar ga je še ostalo.“

In res še tisti dan pride po denar, katerega mi je za pospeševanje preiskave izročil. Jaz mu dam vse, kar je še ostalo — nekaj čez 7000 gld. — in on odide s precej nezadovoljnim obrazom. To me je tem bolj pêklo, ker mi je vest rekla, da nisem zamudil ničesar, kar je bilo v moji moči, da bi dobil hudodelnika v pest. Zlasti me je sklelo to, kar mi je drugi dan eden mojih skrivnih agentov povedal. Trgovec Ripar je namreč v družbi prijateljev svojih rekel: „Sodnija in pa nič. Čez tri tedne vkljub obilnih stroškov iz mojega žepa ne vem druzega, ko to, kar sem prvi dan vedel, namreč: da sem okraden po svojem bivšem blagajniku. Če se kdo, ki je bil okraden, zanaša na to, da mu bo policija zvedela za tatú, potem se sme zanesti, da svojega vkradenega blaga ne bo več videl. To je stara skušnja.“

Te besede so me zeló spekle; a po nekolikem premišljevanji sem moral sam pripoznati, da Ripar je imel kolikor toliko vzroka tako govoriti; le da bi bil krivdo zvrnil na neugodne okoliščine — ker je goljufijo še le čez teden dni naznanil — ne pa sodnijo. Če človek ob toliko denarja pride, potem mu britkost ne pripusti premišljevati in zbirati besedi, katere v nevolji z ust spusti.

Premislivši to se nekoliko pomirim in vzamem v roko zvezek pisem, da bi jih pregledal, kar vstopi mladi sodnijski praktikant Dolar. Ta mladeneč — to naj povem, predno nadaljujem povest — sin revnih kmetiških starišev, je z velikim trudom dovršil svoje študije, naredil izvrstne preskušnje in potem vstopil za praktikanta k sodniji. Bil je priden in bistroumen mladeneč, a pri svojih viših nikakor priljubljen, ker ni veroval na birokratično nezmotljivost in se je celó zvedelo, da je zapisan v več takih društev, katere so njegovi predstojniki pisano gledali. Zato je imel pri sodniji slabe ure, mnogo dela, malo plače in mnogo praktikantov, ki so za njim prišli k sodniji, ga je že bilo preskočilo. Meni se je ta revež smilil, ker sem se večkrat prepričal o njegovi pridnosti in zmožnosti; če bi bilo v moji moči, davno bi bil že dobil stalno službo. Zato sem mu pri neki priložnosti, ko je bil zopet mlajši od njega in nesposobnejši pred njim na stalno službo poslan, rekel, da vem, da se mu krivica godí; toda pameten človek se včasih potuhne, kakor hraber pa previden vojak, če vidi, da bi bil pogum brezumen in pogubljiv. „Potuhnite se zato tudi vi — mu rečem — da kaj postanete.“

Dolar je tem mojim besedam prikimal pripoznavši, da so mu dobrovoljne.

Ta mladeneč, katerega sem jaz res občudoval in miloval, stopi, kakor rečeno, v mojo sobo. To sicer ni bilo samo na sebi nič nenavadnega, ker je imel večkrat pri meni kaj opraviti; al danes je bil njegov obraz tako resen, da ga vprašam, kaj da ga pripelje k meni.

„Važen posel me je pripeljal k vam — mi odgovori s počasnim glasom; jako važen posel zá-me, pa tudi za vas, gospod sodnik.“

„Za-me? kako da zá-me?“

„Zato, ker imate ravno v rokah preiskavo zoper Spitlarja.“

„Kako? Ste li vi prišli na kak sled?“

„Predno na to odgovorim — zavrne mladeneč — dovolite, da vam svoj namen malo natančneje razložim.“

(Dalje prihodnjič.)

Književstvo slovansko.

Najnovejše knjige jugoslovanske akademije znanosti i umjetnosti.

Knjige, ki jih je neumorno delavna jugoslavenska akademija večidel koncem preteklega leta na svitlo dala, so:

1) *Rad jugo-slavj. akad. Knjiga 41.*, ki obsega „Prilog za poviest glasbe južno-slovenske“, kulturno-historijska studija od Fr. S. Kuhača, — „Prirodoslovne theorije i Darwinisam“ od Lj. Vukotinovića, — „Uzrok munjotvornoj sili“ od M. Sekuliča, — „Prieporod biskupije zagrebačke u XIII. vieku“ od Ivan Tkalčiča, — „O parasitskih sibilantih iza gutturalah u slavenščini“ od Lavoslava Geitlera, — „Dr. Janko Šafařik“ od Stojana Novakoviča, — „Svečana sjednica jug. slav. akad. znanosti i umjetnosti“.

2. *Stari pisci hrvatski.* Knjiga 9., obsegajoča: Djela Iva Frana Gundulića.

3. *Fauna kornjašah trojedne kraljevine* od dr. Jos. Kras. Schlossera Klekovskoga.

4. *Monumenta spectantia historiam slavorum meridionalium.* Commissiones et relationes Venetae.

5. *Starine.* Knjiga 9.

6. *Ljetopis jug. slav. akad.* Prva svezka.

Politične stvari.

Dr. Vošnjak in Dežman v državnem zboru.

Po stenografičnem zapisniku.

V seji državnega zbora 8. dne t. m. sta trčila o razmerah po Slovenskem, posebno na Kranjskem, dva nasprotna elementa skup: dr. Vošnjak in Dežman. Bilo je to pri razgovoru o državnem proračunu za l. 1878. Naj tu podamo svojim bralcem iz stenografičnega zapisnika znamenitnejše reči iz govorov obeh, kolikor nam pripušča ozki prostor.

Dr. Vošnjak v začetku govora omeni, da je 5 let že, kar se v neposredno voljenem državnem zboru slišijo pritožbe o slabem denarnem gospodarstvu, ki po sedanji vladni sistemi vsakako mora prebivalstvo in po njem državo tirati do propada. Proračun za l. 1878. ima isto bolezen, kakor njegovi predniki: 23 milijonov gold. primanjkljeja, ki bo pa še veliko veči. Treba je tedaj pogledati po vzrokih tega, in odpraviti jih. Možje na krmilu v Avstriji so z malo izjemami zgolj strančarji. Notranja ali vnanja politika je zdaj magjarska, zdaj nemška, kakor da bi bili interesi Avstrijski isti z Magjarskimi ali Nemškimi. — Potem povdarja dr. Vošnjak „zvijačni volilni red“ Schmerlingov, nesrečni dualizem, „pritiskanje Slovanov ob steno“ ter pravi: ker se 16 milijonov Avstrijskih Slovanov ni dalo kar z eno potezo spraviti iz sveta, morala se je stvariti čisto nova, dvocepna oblika, to je,

za vsak sprejeti članek, ki ga pisatelj izrekoma ne daruje Matici.

Dr. Jan. Bleiweis,
Matičin predsednik.

Zgodovinske stvari.

Turki pred Dunajem.

Priredil M. Molek.

Turki vdrugič pri Dunaji. (1683.)

(Dalje.)

Ko je bil 40. dan obleganja pretekel, hoteli so janičari po svoji stari pravici odriniti v svoj kraj. Nevolja med Turki je bila od dne do dne veča; razsajala je kuga in lakota morila, ker so bile Tatarske, roparske čete vse na okrog pojedle, požgale ali kako drugače pokončale. Turki so več vžili lakote in draginje, kakor kristijanje v mestu. Le véliki vezir, paši, age in beie so še vsega dovelj imeli in se dobro mastili s plenom kristijanov.

Lepa reč Turških poveljnikov! Vojak prostak naj strada, da ima le njegov gospod poln želodec. Ti Turški požeruhi so bili za-se v svoje šotore, v kleti in druge luknje podrtih predmestij toliko živeža navlekli, da je vsak lahko mislil: Turki so oblegani, pa ne kristijanje.

Turki so hoteli s kristijani pogajati se za mir, toda Staremberg jim je s topovi odgovarjal; še toliko jim ni dal oddihljeja, da bi bili pokopali svoje mrtve, ki jih je ležalo na tisoče; kakor hitro so se tega dela lotili, razpodil jih je s streljanjem.

Ker so Turki slutili, da bo Dunajčanom pomoč došla od zahodnje strani, od Dunajskega gozda, zato je véliki vezir ukazal, naj se že 9. dne septembra zjutraj vse trume čez strugo iz Leopoldstadta nazaj podajo; za-se pa je odbral najboljše vojake za telesno stražo. Na tisoče šotorov so narazen vzeli, viđeti je bilo, kakor da bila bi kaka vas vse strehe zgubila; na tisoče velblodov (kamel) in mul so dobro otovorili ter ž njimi odrinili proti Dunajskemu hribu po cesti proti Laksenburgu in Novomestu. Svoj gizdavi šotor dal je postaviti „pri predici na križi"; al skesal se je še tisto noč, da je to storil; spremenil je svoje misli ter zopet začel mesto stiskati z vso močjo; velik oddelek svoje vojne je poslal proti Kahlenbergu in razpostavil jo po višinah Grincinga. Na to je poklical v svoj šotor na vojskini posvèt nezadovoljne in pokarane, če ne tudi z batino kaznovane paše, age in bei-e. Al pri taki priložnosti se le prerado zgodi: „kolikor glav, toliko misli"; sporazumeti se kar niso mogli. Eni so hoteli, naj se obleganje kar popusti; drugi, naj se vsi gozdi na okrog posekajo, na pripravnih krajih baterije postavijo in tukaj naj se z veliko armado čaka na sovražnika. Veliki vezir s tem ni bil zadovoljen ter odgovoril: „Dunajski poveljnik je s svojo hrabro vojsko zadosti očitno pokazal, da plane za nami, ako obleganje popustimo.

Turki bi bili z velikim trudom pravo mešanico skupaj spravili vsake baže vojakov; ti bi se nikakor meriti ne bili mogli s krščanskimi izurjenimi vojaki. Poglaviten vzrok za to je bil: sultan mu je dal polno oblast čez življenje in smrt, za boj in mir. Jezno potegne „hati-šerif" (sultanovo pismo), pokaže ga zbranim pašem ter jih izpusti. Al prevelika nada gotove zmage ga je goljufala.

Ko se je 12. dne septembra (bila je nedelja) o solnčnem vzhodu na Kahlenbergu vse živahno gibati začelo, lesketalo se orožje v jutranjem solnčnem blišču, razlegal se daleč na okrog vojni krik, upadati je jel prevzetnemu Turčinu pogum. Kara Mustafa se vrže na tla, puli si brado, ruje si lase in preklinja dan svojega rojstva. Pašema z Diarbekira in Budima je ta komedija predolgo trajala; zoper prepoved šla sta v njegov šotor in ga prisilila, naj prevzame poveljstvo janičarov.

Ker svoje togote nad drugim pokazati ni mogel, razlil je svoj žolč nad nedolžnimi. Divji in krvoločni ris je dal poklati vse vjete kristijane, ki so bili v njegovem taboru, žene, otroke in starčke; bilo je pomorjenih vseh skupaj do 30.000. Grozna morija; v potocih je tekla kri kristijanska! Ko si je z nečloveškim klanjem nekoliko jezo ohladil, vzel je prerokovo zastavo (Mohamedovo cunjo), paši Osmanu Oglu-u pa izročil desno krilo od Hernalsa do Dornbacha. On pa je ostal v sredi. Grozovito pokanje se je začelo pod zemljo in nad zemljo; al, hvala Bogu, brez vspeha.

Kristijanom na pomoč došli vojaki so željno pričakovali prvih žarkov jutranjega solnca in pazljivo poslušali, kedaj bo zagromel prvi top. Predno se je daniti začelo, pristopil je k altarju v Št. Leopoldski kapeli Marka Avijon, kapucin, duhovnik zeló spoštovan zarad pobožnega življenja; pri tej priliki obhajal je vse zbrane kneze. Pri sv. maši stregel mu je kralj Poljski Sobieski. Potem P. Marka še blagoslovi kristijansko vojno ter jo zagotovi zmage.

Boj se je naznanil s 5 streli iz topov na Kahlenbergu, v istem trenutku jelo se je že streljati z malim orožjem pri Kahlenberški vasi proti Nusdorfu na levem krilu. Turki so soteske in ozka pota pri Nusbergu trdovratno branili z neverljivo vstrajnostjo. Osman Oglu paša je petkrat zaporedoma naskočil nek vtrjen kraj, ki so si ga bili Avstrijanci korak za korakom pridobili. Avstrijanci niso mogli naprej; proti njim so bili Turki nastavili veliko baterijo na gričih pri Döblingu; še le, ko so jim Saksonski pešci na pomoč prišli in Turka od strani prijeli, so se po sedemurnem hudem boji nekoliko oddahnili. Do dveh po poludne središče in desno krilo še nista bila v ogenj prišla. Ravno to uro planejo Poljaki iz gozda pri Dornbachu ter skočijo srditi kakor oroslani (levi) nad Turka, zgrabivši ga v središči in na levem krilu, toda sovražnikovih silnih trum niso mogli prodreti. (Dal. prih.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Resnobnost mladenča me storí radovednega. Zato mu pokažem stol pri mizi in ko sedeva, prične: „Najprej prosim dovoljenja, da s svojo povestjo nekoliko v preteklost sežem."

Jaz prikimam in potem mi bolj obširno pripoveduje to, kar jaz tu v kratkih besedah podam: Dolar je bil sin še dokaj premožnih starišev, ki so mu pa potem, ko so po nesreči prišli ob vse premoženje, pomrli, zapustivši mu še toliko, da je komaj komaj dovršil svoje študije. Kot praktikant je imel toliko plače, da ni glada umrl, zati si je moral iskati postranskega zaslužka s podučevanjem v francosčini in angleščini; oba jezika je dobro znal, zlasti francoski mu je bil gladak. V tem jeziku je podučeval tudi Emo, hči tr-

govca Riparja. Ta poduk, da-si za gospico Emo jako ugoden, ker se je francoščine dobro naučila, pa je bil nesreča za obojna srca; kmalu sta nevedé in morda tudi nehoté zapazila, da se ljubita in da ne moreta biti drug brez druzega. Srečne so jim bile ure in da bi poduk dalje trajal, delala je gospica nalašč napake v besedi in pisanji. Tako bi bil poduk morda še dolgo trajal, a prišel je izdajalec v podobi blagajnika Spitlerja, ki je nekega večera med vrati zapazil njuno skrivnost in jo škodoželjno očetu razodel, maščevati se hoteč zarad tega, ker je sam po Emini roki stregel, a ona ga je zaničljivo odpodila. Tako je bilo ljubezni konec, nit med njima popolnoma pretrgana, ker so stariši na hčer skonca ostro pazili, pozneje pa jo celó poslali k žlahti daleč proč. Vkljub temu si je bil Dolar svest, da njena ljubezen do njega ne bo nikdar vgasnila. Al upanja ni bilo nobenega, da bi bila kdaj njegova, kajti oče njen, kateremu je rekel, da ima najboljše namene ž njo, ga je osorno odpodil rekoč: „Nameni so prazna reč; kedar boste sodnijski svetnik, ali pa, če to ne, kedar boste imeli 300.000 gold. premoženja, takrat se zopet oglasite, morda se zmeniva. Dokler pa tega nimate, ne pridite niti dekletu, niti meni pred oči.“

„Hm! to je zadosti odločno“ — spregovorim jaz, ko v svoji povesti nekoliko preneha. „Milujem vas. Toda mlada srca se hitro vnamejo, a tudi hitro ohladé. Najbolje, da skušate si jo izbiti iz glave. Kar ni človeku dano, tega naj ne doseza. Tolažite se s tem, da je mnogo mladenčev v enakih okoliščinah.“

„Ne“ — spregovorí odločno — „le ž njo mi je živeti, sicer ne maram za življenje. In da ne bi imel nobenega upanja, da si jo bom od osode priboril, menite, da bi nosil to življenja pezo, da bi stal danes tu pred vami?“

„Vi ste res nesrečen človek —“

„Nisem“ — mi prestriže naglo besedo — „nisem ne! Poglejte to le!“

Pri teh besedah izleče iz žepa zeló povaljan debel papir in ko ga razvije in na mizi razprostre, vidim, da je zemljevid Afrike, Amerike in Evrope. Če sem že prej malo sumičil, da je mladeneč zeló prenapet, se mi zdaj skoro za gotovo zdi, da se mu v glavi meša. Zato vprem va-nj svoje oči in prašam, da bi se prepričal, kako je ž njim:

„Kaj je s tem zemljevidom? V kaki zvezi je s tem, kar ste mi do zdaj povedali?“

„Vidite to rudečo črto na zemljevidu? Le glejte! Tu v P. se prične, od tod gre čez L. po železnični črti. Tu preskoči po poštni poti na železnično črto v F. in od tod je rudeča črta vrh železnične črte potegnjena do mesta H., do morja.“

Jaz grem z očmí za njegovim prstom in vidim res vse, kar mi pokaže; vendar mi je vse še nerazumljivo, zato ga zopet nekako nezaupno pogledam, rekoč:

„Dobro! To vidim, al kaj dalje?“

„Idite za mojim prstom z očmi dalje. Tu od H. vidite rudečo črto čez morje do New-Yorka v Ameriki; druga črta drži do Vera Cruz; tretja tu do otoka Kube. Dalje vidite črto od New-Yorka in od Vera Cruze do S. Francesco v južni Ameriki, kamor je potegnjena tudi tretja črta od otoka Kube. Tu v S. Francesco vidite debelo piko in okoli nje krog. Od tod drži tanka višnjeva črta nazaj čez morje do Francoskega, druga do Španjskega. Mesta Pariz, Madrid in Lyon so zopet obkrožena z rudečo črto.“

„Vse to vidim, ali kaj pomeni? Čemu mi kažete?“

„Morda boste jeli umeti, če vam povem, da sem ta zemljevid našel jaz na stopnicah v Riparjevi hiši ravno ko mi je gospodar tako osorno vrata pokazal. Kratko pred mano je šel po istih stopnicah Spitler“ — končá Dolar in me pomenljivo pogleda.

Pri teh besedah se tudi meni v možganih zabliska.

„Tu je na ta način narisana pot, zato vidite tudi vštric črt številke, katere gotovo nič druzega ne naznanjajo, kakor čas, v katerem se dá navadno priti od tega do tega kraja.“

Po tem pojasnilu pogledam tudi jaz bolj natanko zemljevid in črte na njem. Kmalu sva oba ene misli, in po številkah nad črtami preračuniva, da mora hudodelnik zdaj biti že blizo New Yorka, Vera-Cruza ali na otoku Kubi, kamor je šla s Hamburga tisti dan, ko je on tje došel, prva ladija. Tedaj nama je edino le izvedeti, po katerem potu je odrinila v istem času v Hamburgu prva ladija v Ameriko, kar izvedeti se meni tako težko ne zdi.

Dolar odmaje z glavo.

„Čemu?“ — pravi — „saj je razvidno, da se vse črte snidejo v S. Francesco! Tje bo tedaj na vsak način bežal po tej ali drugi poti. Najbrže se misli tù naseliti, zato je obdano mesto z rudečim kolesom. Le če bi mu tu ne bilo všeč ali čez nekaj časa, ko bi tudi v Evropi bil že zopet varen, bi se preselil na Francosko ali Španjsko ter naselil se ob Parizu, Lyonu ali Madridu. To sklepam z višnjevih črt, ki tje s S. Francesco držé.“

Občudovaje to bistroumnost mladenčevo pritrdim vsem, kar mi pové. Vendar pa ugovarjam:

„Res je skoro gotovo, da si je Spitler tu narisal pot, po kateri je mislil pobegniti. Ali pa zdaj, ko je zapazil, da je ta zemljevid zgubil, ni premenil svojega načrta ter bežal po drugih potih in morda celó v čisto druge kraje?“

„Tega ne verjamem“, odgovori odločno; „ta zemljevid mu je služil takrat, ko si je pot izbiral in določeval; zdaj jo ima tako že v glavi. Čemu mu zemljevid, posebno tako povaljan, kakor je ta? Tudi ne vem, da bi ga bil pogrešil, ker je bilo čez dva meseca pred begom, kar sem ga jaz našel in kot malovreden papir doma, ko sem videl, kaj je, v kot vrgel. Včeraj ga zopet zapazim in mislim tje vreči, kar bi bil tudi storil, ko ne bi bil zagledal teh dvojnih črt na njem. Ti črti ste me napotili do premišljevanja, čegar sad je to, kar sem vam tu razložil“.

„Ta povaljani papir je važen dokument“, pravim jaz po kratkem premišljevanji, „al kaj pomaga! Hudodelnik je unkraj morjá, predaleč za roko naše sodnije. Kdo bi šel za njim, kdo trpel stroške tega potovanja! Denar, kar mi ga je okradeni trgovec izročil za stroške preiskave, sem mu nazaj dal, in zdaj si ne upam priti z novo prošnjo in tudi nočem. Iz sodnijske kase bi se pa za tak namen, pri katerem je konečni vspeh še jako dvomljiv, dovolila jako majhna svota.“

(Dalje prihodnjič.)

Političnе stvari.

Bosnija in Hercegovina — nekdaj Hrvaška zemlja.

Hrvaški poslanec Ivan Vončina je 19. dne t. m. v seji delegacije Ogerske, ko je šlo za dovoljenje znanih 60 milijonov Andrassy-u, govoril prav krepke besede o Bosni in Hercegovini ter prizadeval si vneti Avstrijsko politiko za ti deželi, katerih nesrečni prebivalci že tako dolgo zdihujejo pod Turško silo in tudi po pogodbah mirú nimajo še pričakovati enakega odrešenja, kakor Bolgari. V svojem govoru je izrekel

Novo slovansko časništvo.

* *„Revue Slave seule Publication Périodique en Langue Française“* imenuje se časnik, ki začne 1. maja izhajati v Varšavi pod vredništvom A. de Fontaina in bode obsegal književnost, znanosti in umetnosti slovanskih dežel. Izhajal bo 1. in 15. dan vsacega meseca po $7\frac{1}{2}$ pôl v osmini, v 6 zvezkih na leto s 24 slikami. Namen tega časnika je medsobno vzpoznavanje slovanskih narodov. — Naročnina celoletna (na tri mesece razmerjena) znaša 30 gold. na leto in se pošilja na administracijo: „Rue Marszałkowska N. 27/b“, — dopisi pa se pošiljajo: „Rue Hoža Nr. 3.“ — Cilj in konec tega lista je koristen, da se svet seznani s Slovanstvom, važnim faktorjem Evropejskim; al težava je ta, da francoski ne zná vsak Slovan pisati, in da tudi ne razume vsak Francoskega jezika. Vredništvo bode tedaj moralo dopise in članke prestavljati v Francoski jezik.

* *„Slovinac“* se zove nov časnik, ki bode meseca maja začel izhajati v Dubrovniku in obdeloval književnost, umetnosti in obrtnosti s pogledom po svetu in drugimi drobnostmi. Izhajal bode dvakrat na mesec po eni pôli. Vrednik mu bode Luka Zore, naročnina celoletna za vso Avstro-ogersko državo 5 gold.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

„Gospod svetovalec“, prične na to Dolar resnobno in slovesno — „vse to sem tudi jaz premislil, tedaj iz vaših ust nisem pričakoval drugačnega odgovora. Zato mi pa vaše pojasnilo nikakor ne omaja trdnega sklepa“.

„Kakega sklepa?“ vprašam jaz zavzet.

„Iti za hudodelnikom in ga prignati z vkradenim denarjem vred, kar ga bo še imel, nazaj.“

„Vi še upate kaj tacega?“ se jaz še bolj čudim.

„Upam in nadjam se, da se mi bo to tudi posrečilo“, odgovorí z odločno resnobnostjo. „K vam sem prišel prosit le potrebnih pooblastil, s katerimi se mi bo pri vnanjih uradih mogoče skazati, kaj sem in če bo treba kake sodnijske ali policijske pomoči, da jo bom lahko dobil. Druzega ne prosim nič.“

„Druzega nič?“ rečem jaz čedalje bolj strmeč. „Premislite, pot je dolga in draga.“ Zadnjo besedo posebno povdarim.

„Vi menite, da me bo stalo veliko denarja“, reče smehljaje se, „in mislite: kje ga bom jaz, ubog praktikant, vzel!“

„Skoro mislim tako“.

„Toda s tem sem, hvala Bogu, preskrbljen. Tu pri sebi imam nekaj čez 2000 gold. Res je to vse moje zadnje premoženje, ker se mi je posrečilo iztirjati nek po očetu mi zapuščeni dolg. Ta znesek so oče že zbrisali, ker niso imeli nobenih dokazov v rokah; dolžno pismo se je bilo namreč zgubilo. Jaz pa sem ga po sreči našel in tako sem iztirjal dolg z 10letnimi obresti vred.“

„Ali ne ravnate neprevidno, da mislite ta po sreči dobljeni denar, čegar ste gotovo zeló potrebni, zastaviti za reč, katera vam utegne najbrže spodleteti?“

„Gospod svetovalec, razložil sem vam svoje razmere, razodel svoje nade. Ema je moj cilj in konec, če se mi posreči s pomočjo teh 2000 gold. pridobiti jo, jih z veseljem žrtvujem; če jih pa zastonj žrtvujem, no, potem sem tam, kjer zdaj, in bi tudi ne maral za-nje. Le na ta način si morem Emo priboriti, s svojo službo ne, to sem že spoznal, kajti predno bi jaz postal sodnijsk svetovalec, star bi bil vsaj že 60 let.“

Občudovajoč to odločnost mu po kratkem razgovoru o nekaterih drugih potrebnih drobnostih obljubim preskrbeti mu, česar potrebuje, posebno pa odpust za nedoločen čas, da bi, če bi se vrnil brez Spitlerja in vkradenega denarja, lahko zopet pri nas nastopil službo.

„Tega mi ni treba“ — mi odgovorí odločno — „vrnil se bom ž njim ali pa — nikoli.“

Izrekši to odide. Drugi dan ima vsa pisma v rokah, katera bi mu utegnila služiti pri njegovem namenu, in odrine, pustivši mi pismo za Emo s prošnjo, naj bi jaz skusil ga spraviti jej v roke, kar sem mu z veseljem obljubil, občudovajoč njegov pogum in moč njegove ljubezni do Eme in zato mu prav s srca želeč, da bi srečno dosegel svoj cilj.

Čez nekaj časa se mi je res posrečilo izročiti gospici Emi ono pismo. Imel sem pri Riparju nekaj opraviti, al ker je bil ravno po kratkem poslu z doma šel, me prosi hčerka (memo rečeno res krasna deklica), naj malo potrpim, in ostane pri meni v sobi, izgovarjaje se, da mati še ni popolnoma napravljena. To mi je bila najlepša prilika oddati ji pismice, katero sem bil, nadjaje se take prilike, sabo vzel. Prebere ga, postane bleda in omahne, a z vso močjo se premagujoč me pogleda v obraz in reče:

„Vam je znano, kar je v tem pismu?“

„Ne! Oddam ga, kakor sem ga prejel od gospoda Dolarja.“

Zopet nekoliko omahuje, pogleda pismo vnovič in iz prs ji izbuhnejo besede:

„Revež! Meni se žrtvuje!“ Al brž, ko da bi se bala, da je izdala kako skrivnost, me zopet plašno pogleda in reče: „Vi ne veste — vam smem že vse zaupati — —“

„Vse, vse vem, gospica“ — hitim ji jaz z besedo na pomoč, ko vidim, da je deviško čutje njeno v zadregi; „on sam mi je vse razodel, izvzemši to, kar je v pismu, predno je odšel v Ameriko po vas, gospica! Kajti le goreča in strastna ljubezen do vas ga je napotila tje.“

Potem ji razložim vse, kar sem vedel, ona pa mi pokaže pismo, čegar konec je bil:

„Čakaj me dve leti, če me ljubiš. Po tem času pa, če me ne bo, daruj mi solzico, kajti potem me ne bo več na svetu! Vendar ne žaluj, ampak upaj — upaj!“

Ta hip zašumí v bližnji sobi ženska obleka, gospica skrije pismo in mati vstopi brž po tem: gospica pa odide pogledavši me milo, kakor da bi hotela prositi, da naj molčim.

Ubogo dete! Molčal sem, a kedar sem po naključji kje naletel na njo, me je iskalo njeno oko, da bi iz njega bralo, kaj in kako. A jaz ji nisem mogel nič povedati, ko to, da nimam še nobenega, tedaj tudi ne slabega poročila od njega. — —

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Slovanskih društev na Dunaji*, ki šteje blizo 1 milijon prebivalcev in kjer živi okoli 200.000 Slovanov (med njimi samih 150.000 Čehov), je zdaj 24, in to: 1. „Slovanska beseda“, 2. „Slov. pjevačko družtvo“, 3. Dunajski „slovanski sokol“, 4. Društvo „Včela“, 5.

Jaz samo opomnim: kedo je bil tedaj leta 1873 — le pogledite v stenografične zapisnike — ki se je za posojilo v srebru, za glasovite posojilne blagajnice, toliko raznemal? Bila je stara garda (živahna veselost); kajti jaz spoznavam, da so se na strani vse tako zvane pravne stranke, katera je jednoglasno odbila ón predlog, nahajali nekateri gospodje, ki so zdaj pri večini. Imenujem samo barona Walterskirchna. Denarja smo imeli takrat v izobilji, naravno, da so se rešile mnoge dvomne eksistence à la „Chabrus", morebiti še tudi katere druge, in danes, ko pravi minister: „jaz, in vsak naslednik mora imeti denarja, v interesu države" — ej, tù je človek na hip zapet, srcé in usta, se vé, polna zaupanja, a roke v žepu — za tako „zaupanje" nimam razuma. Vso Avstrijo mu zaupljivo izročé, 60 milijonov pa ne! (Živahna veselost.)

Konečno povem, da ne spoznam za nálog ministrov, o notranjih zadevah tako prehajati na dnevni red z besedo, da ga te stvarí ne brigajo. Zdaj prihaja dan, ko mora tudi on računati s temi faktorji, če tudi pravi: kedar bode prišlo do dela, spoznali bodo vsi rodovi svoj poziv in z veseljem darovali kri in življenje. Zahvalujem se za ta poklon, zaslužen je, a takega častnega spričevala zahtevam tudi za slovansko ljudstvo; častno spričevalo je, da tostranska polovica države v teh nevarnih dnevih ne bode imela nikakega Klapke, da bi slovanske trume vodil v boj zoper svojega gospoda in cesarja. To je prekrasno spričevalo ravno zato, ker se upa, da bodo slovanska ljudstva v dnevih nesreče vse pozabila in le mislila na rešitev države. **Zato je zadnji čas, da se neha pridržavati pravica in pravičnost Slovanom, na katerih zvestobo se že zdaj računa.**

Glejmo, kaj se tù godí! Obravnava se iztočno vprašanje; 15 milijonov Slovanov imamo v Avstriji; pogledimo pa odbor, a niti jednega Slovana ni v odboru, niti jednega uda ljudstva, katero zastopati imam jaz čast — katoliško-konservativnega ljudstva — vsi udje njegovi so trdi Nemci. (Veselost.) Ti pravijo gospodu ministru, kam naj obrača čoln države, pripovedujejo mu v imenu(!) Avstrijskih narodov, podlagajo svoj patriotizem kakor patriotizem tù ne zastopanih národov; zato se zahvalujem gospodu ministru, v kakoršni obliki zahvale morebiti ne pričakuje. (Veselost.) Iz srca se mu zahvalujem, da ni dal odgovora na mnoga vprašanja, kaj so interesi Avstrije. (Veselost). In tu se mi zdi občudovanja vredna ta previdnost, kajti bilo mu je le do tega, dobiti 60 milijonov (veselost) in ako razloží interese Avstrije, se vse razdere. (Živahna veselost in ploskanje.)

Izrečno tudi povem, morebiti bi tudi jaz ne bil glasoval zá nje, kajti, ako bi bil on v tem zboru, pri tej večini, pri tej Avstrijski vladi naznanil interese, in da jih je večina odobrila, bi bil jaz zanikal, kajti tako razlaganje Avstrijskih interesov bi bilo gotovo v protislovji s tem, kar želé konservativno-katoliška ljudstva v Avstriji in po pravici pričakujejo.

S tem sklepam in le še dostavljam to: Jaz in mnogo mojih prijateljev bodemo glasovali za privolitev; al odpovedali se bodemo vsaki, vsaki in vsi odgovornosti, in zato sprejmem najprej vladni predlog, zato, ker, ako popravim vladni predlog, se storim odgovornega, če tudi premenim le pičico v vladnem predlogu. Oj, diplomati so zviti! Rekli bi potem: „Ko ne bi bili te pičice prenaredili, vse bi bilo drugače" (živahna veselost). In ker sedaj odložim vso odgovornost gospodu ministru, odbijem vse poprave in tudi predloga večine ne morem sprejeti, ker ona meni krepost Avstrije podpirati s tem, da apelira na svojo vsemu svetu znano slabost, na sedanje ustavne razmere. (Ugovor na levici.) Jaz sem prepričan — in vekomaj mi ne vzamete tega prepričanja — da sedanje ustavne razmere ne nosijo v sebi močí Avstrije, ampak veliko nevarnost za celi njen obstanek. To so Vam dokazali Ruski generali! S tem bodi stvari konec. (Živahno ploskanje.)

Slovansko slovstvo.

* *„Jadranska vila"* zove se časnik, ki ga namerava izdavati v Bakru dvakrat na mesec učitelj ljudskih šol gosp. Rimanič. Cena celoletna izvan Bakra je 3 gold. 50 kr.

* *„Zatečen ženik"* je nova vesela igra v treh aktih Jos. Tomića, ki je bila z veliko pohvalo predstavljana v Zagrebškem kazališču. Kritika jo uvrstuje med najbolj vesele igre Hrvatske.

* *„Marula"* je imé novi Hrvatski zgodovinski drami v pet aktih, ki jo je spisal Ivan Kukuljević, ki ima priti še ta mesec na oder Zagrebški.

* *„Črnogorci"* je imé operi, katero je zložil vrl Češki skladatelj, al policija v Pragi ne dopušča predstavljati te opere.

Mnogovrstne novice.

* *Med Turškimi vojoki razsaja silno legar (tifus).* V Carigradu je kakih 50 000 bolnikov, katerim v bolnišnicah postelj tako manjka, da morajo po trije v eni ležati. — Pa tudi med Rusko armado v Aziji razsaja ista bolezen tako hudo, da je pobrala že na tisuče vojakov in tudi nekoliko generalov.

* *Bratovščina debelih ljudí.* V glavnem mestu severne Amerike obstojí bratovščina ali društvo debelih ljudí. Preteklega meseca je imelo ono društvo v Gregorys-Pointu občni zbor. Društvo ima 15 podpredsednikov, kateri skupaj vagajo 3450 funtov. Najdebeleji med njimi je neki 25letni mladeneč s 399 funti.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Preteklo je leto. Kaj je leto dni za človeka, kakor sem bil jaz, kateremu je za obilni posel vsak dan, vsak mesec prekratek! O Dolarju nisem nič izvedel, dasiravno mi je bil obljubil poslati mi, če bo mogoče, naznanilo brž, ko bo imel tiča v pestéh. Vendar se temu nisem čudil niti me ni vznemirjalo. Pot do Amerike je dolga, poštne zveze so bile takrat nezanesljive in nepopolne, tudi se je ravno tisto leto potopilo več ladij. Tedaj je bilo mogoče, skoro gotovo, da se je pismo, če mi je katero poslal, po poti zgubilo; mogoče tudi, da je on sam bil že na dnu morja. — Odkritosrčno rečeno — si tudi s to zadevo nisem preveč ubijal glave, ker so mi druge zamotane in sitne preiskave mučile možgane.

Preteklo je tedaj že leto, ko nekega dne — bilo je pozimi — sedim domá pri gorki peči zamaknjen v sodnijske akte, kar mi naznani strežaj (bil sem namreč neoženjen), da praša neka mlada gospôska ženska po meni. To se mi zdi nekaj čudnega; brž položim pipo,

s katero sem bil svojo sobo zeló zakadil, na stran in hitim k vratim, skoz katera vstopi s pajčolanom dobro zagrnjena mlada, gospóska ženska, ki se nekoliko sramožljivo ogleduje po sobi. Jaz sem tudi v zadregi, zarad dima, ki se je po sobi valil, in iščem ravno besede, s katero bi nagovoril njo in zagovarjal sebe, kar ona naglo spregovorí.

„Me več ne poznate? Jaz sem Riparjeva Ema.“

Ves osupnjen in raznenaden ji ponudim sedež, ona gre in sede, potem pa v eni sapi nadaljuje:

„Oh, odpustite mi, — sama ne vem prav, kaj storim — da vas nadlegujem — tako — tako — nespodobno.“

Prizor spravi tudi mene še v večo zadrego, zato morem spustiti iz ust le besede:

„Res, prav iznenaden sem, da me doleti sreča —“

„Oh, o sreči ni govora. Mene je pripeljala k vam nesreča, strašna nesreča.“

„Nesreča, gospica? Kaka nesreča?“

„Oh, le premislite: Omožiti se moram, oče in mati me silita — in vi veste, da — oh, oh!“

Solze jej vstavijo besede. Zá-me še veča zadrega, zato zastonj iščem besedi, da bi ji na to kaj odgovoril. V tem ona med glasnim ihtenjem razloži reč tako-le:

„Oče so prišli po tatvini Spitlerja v precejšnje zadrege. Zdaj jih od vseh strani dregajo upniki in jim žugajo s konkurzom. Oče si ne vedó pomagati. V tej sili pride neki bogati, a jako ostudni človek z imenom Isak Morgenstern — —“

„Tisti jud, o katerem se govori, da njegovo bogastvo ni prišlo iz pravega in pravičnega vira?“ — si upam jaz omeniti.

„Tisti, da! In premislite, ta ostudni človek prosi mojega očeta za mojo roko, ter jim ob enem ponudi, da stopi z njihovo kupčijo v španovijo z zneskom pol milijona goldinarjev. In — in — moj oče so mu drugi dan obljubili mene v zakon, meni pa ukazali, da moram odslej prijazna biti, prijazna temu ostudnemu človeku — in — in nazadnje še njegova žena. Oh, oh!“

Zopet se ji vlijo solze, da omolkne. Razume se, da v tem slučaji je tudi meni zastala beseda. Komu ne bi! Zato nimam druge besede ko kratko:

„Morda se bodo oče dali pregovoriti?“

„Prazna nada, vi jih še ne poznate. Ko sem jim rekla, da ga nikakor ne maram, so mi mrzlo odgovorili: Ne? Če imaš kakega druzega, ki mi dá v trgovstvo pol milijona, dobro, pripelji mi ga, meni bo vsak prav. Drugače me pa ne nadleguj, kajti vedi, jaz zahtevam od svojega otroka strogo pokorščino in ti me boš ubogala, premalo te bo.“

„Po tem takem ni druge rešitve za vas“ — govorim jaz zabuhlo — „ko če bi se vrnil Dolar.“

Mokro-svitle njene oči se obrnejo vá-me, kakor da bi bile zagledale rešilno zvezdo in trepečega, a naglega glasa praša:

„Je-li že kako poročilo o njem tu?“

„Dozdaj še ne, al pričakujem ga, priti utegne vsaki dan.“

„Da, da, to je pač nezanesljiva tolažba. Ne bo ga več, kajti če bi še živel, gotovo bi bilo prišlo že kako naznanilo o njem“.

Jaz jo še dalje tolažim, kolikor vem in znam, dasiravno sam skoro komaj verjamem svojim besedam. Svetujem ji tudi, naj odlaša poroko kar najdalje more, kar mi tudi obljubi, potem odide.

Ne bom popisoval vtisa tega prizora ná-me. Na svetu se vse doživi, tudi sem bil že večkrat priča srce trgajočih dogodeb. Da je kdo prisiljen, odpovedati se temu, kar ljubi, in združiti se z onim, kar črtí, kar se mu studi, moj Bog, kolikokrat je to že bilo, je in bo!

S tem pa nikakor nočem reči, da nisem imel usmiljenja z nesrečnico, katere obupnost se mi je prav iz srca ji prihajajoča zdela. Še milejše se mi je pa storilo, ko sem se spomnil blazega mladenča, ki je bil zá-njo vse zastavil! Kaj, če bi se vrnil z Riparjevim denarjem in vjetim hudodelnikom, a našel tisto, kateri se je posvetil, v naročji druzega!

Dalje razvijanje teh tragičnih misel prepusteč k melanholiji nagnjenim bralcem preskočim dalje pol leta, med katerim nisem dobil o Dolarju nikakoršnega naznanila. Gospica Ema, katero sem parkrat na sprehajališči videl in ki je vselej, kedar me je vgledala, milo vprla v-me oči, kakor da bi pričakovala od pogleda mojega odrešenja, je vidno upadala in slednjič bila že skoro vela enako zgodnjim vijolicam, kedar jih pomladanski mraz osmodi. Mene so njene oči vselej do srca presunile, a kaj sem ji mogel pomagati! Že je bila po vsem mestu govorica razširjena, da je nevesta bogatega Morgensterna; čez teden dni imela je biti poroka. ‚Revica Ema! Ubogi Dolar, če je še živ!“ To je bilo vse, kar sem jaz mogel reči in storiti v tej zadevi. Da bi bil Dolar še živ, nad tem sem jel že sam močno dvomiti, ker le še par dni, pa ste pretekli odločeni dve leti. Kar je, je, zato si mislim vso to žalostno reč iz glave zbiti, ker čemu bi se sprehajal o praznih mislih, ki bi me le pri delu ovirale! Proč, proč ž njimi! Vse to naj bo izročeno dobrodejni pozabljenosti!

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Rusije 24. marcija. —η. (Konec.) — Preteklo leto je Rusija imela d v e veliki vojski: krvavo vojsko s Turkom in finančno vojsko z Evropo. Obe vojski ste se končali tako srečno, da je težko razsoditi, katera zmaga je bolj slavna. V Ruski slavni zgodovini ni tako znamenitega leta, kakor bode na veke ostalo 1877. leto. Ko je pred 11 meseci Rusija Turčiji vojsko napovedala, se je Anglija nadejala, da bo Rusijo finančno uničila. Anglija na eni strani je Turčijo podpirala z denarjem, inženirji, orožjem, streljivom in z drugimi v vojski potrebnimi rečmí; na drugi strani pa so v Londonu hiteli prodajati Ruske fonde ter pritiskati na naše zagranične posojevalce. Angležem na pomoč so delale druge Evropejske birže, celó v krahoobilni Avstriji je cena Ruskega rublja naglo padala. Na nekaterih Evropskih denarnih trgih je Ruski rubelj zgubil tretjino in celó skoraj polovico veljave; v tej meri se je zlató tudi v Rusiji podražilo na dve petini. Tako znižanje valute ima navadno zeló škodljiv vpliv na trgovino in obrtnijo. Vrh tega je Ruska trgovina na Črnem morji, po katerem se izvožuje polovica domačih tovarov, bila v vojski zaprta. Z Avstrijo je naša trgovina tako pičla, da se skoraj v misel ne jemlje. Naši fabrični in obrtniški produkti so imeli odprto pot samo po karavanah v srednjo Azijo in Kitaj, poljski pridelki pa samo čez Prusijo in Baltijsko morje. Železnice naše so neprenehoma prevožavale na jug armade in vojni materijal, nazaj pa ranjence in tisoče Turških plenikov. Finančni pogoji so nam tedaj bili zeló neugodni in na te okoliščine je Anglija zidala nado svoje kramarske zmage. A ona je račun d e l a l a, n a r e d i l a pa ga je, slava Bogu, Rusija. Naša vlada je brž iz začetka stopila na noge proti Angleški zvijači: železnicam je dala podpore do 30 milijonov rubljev na dopolnenje administrativnega personala in podvižnega materijala; v 3 mesecih bilo je izgotovljeno nekoliko sto novih lokomotivov in nekoliko tisoč vagonov, vsa trgovina se je obrnila z

limanice lové tudi drugí ljudjé, da svoje groše nalagajo na Ogerska posojila, in to je, kar se ne dá nikakor zagovarjati.

Resnica je namreč ta-le, če se tudi držimo le vladinih izkazov Ogerskih: Leta 1876. so zadnji četrt leta državni dohodki po ikzazu od 14. marca preteklega leta znašali 72 milijonov in 453.025 gold., lansko leto pa za isti čas le 67 milijonov in 587.394 gold.; po tem se dohodki niso povišali, ampak znižali za celi 4 milijone in 865.631 gold. Kaj smemo misliti o takem računu? Ni li tak račun celó zlorabljenje, javnega zaupanja, katero se mora dajati vladi kot zastopnici cele države? Kam pridemo, če že javna državna moč poslužuje se takih pripomočkov! Zakaj vlada Ogerska prikriva številke, ki se ne dajo nikakor utajiti niti prenarediti? Ali po takem ni upravičena misel, da s tem hoče svoje papirje, obligacije in posojila spraviti na višo ceno in spečati jih, kar še ni spečanih, da tako dobí lajše denarja za svoje velike potrebe ter morda še eno, dve leti cijazi s svojim na kant prišlim gospodarstvom. Ali se jej bo pa to posrečilo ali ne? Mi bi rekli, da ne, čeravno dela silno veliko ropota.

Največ je Ogrom za spečanje „posojila v zlatu", o katerem pišejo, da ga je Rothschildova družba spravila v denar že za 100 milijonov. Če je to le res! Kdor pogleda na kurs Ogerskih državnih obligacij, tega ne bo verjel. Zdaj namreč stojí posojilo Ogersko v zlatu že za 10% niže od takrat, ko je bilo izdano. Če bi se bilo res posojilnih pisem prodalo že za 100 milijonov, bi bili ljudje pri njih že za 10 milijonov v zlatu na zgubi, in to bi gotovo ne bilo dobro priporočilo za Ogerske državne liste; ljudje bi se jih branili in skušali spraviti jih zopet v denar, če tudi v zgubo. Če se pa začne to goditi, potem pride „krah", in tega ne bodo niti Ogerski finančni ministri, niti Rothschildova denarna družba ustavili, naj se še tako napenjajo.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Alešovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

S temi mislimi se vsedem — bilo je to ravno dan pred Emino poroko — da bi pričel neko na novo mi izročeno delo, kar potrka nekdo burno in močno na vrata in brž na to vstopi človek v popotni, zelo obnošeni obleki ter moleč mi že naprej roko hiti proti meni. Jaz vstajam počasi in vprem va-nj očí.

„Je-li, ne poznate me več", spregovorí z močnim, jasnim glasom. „Jaz sem nekdanji praktikant Dolar".

„Dolar? A, zdaj vas spoznam. Res sem že mislil, da vas ne bo več nazaj."

„Dolga pot in zviti tič, za katerem sem moral drviti, kakor deček za metuljem."

„Po vaši dobri volji soditi —"

„Je-li, hahaha! Vsak mi bo bral na obrazu, da ga imam, kaj ne?"

„Imate ga?" — prašam jaz skoro raz sebe. „In denar? kaj je s tem?"

„Vse, vse, imam razen par tisučakov, katere je bil lump zapravil."

„Skoro neverjetno! Jaz sam sem že obupal in žaloval za vami."

„Tu v tem paketu je popisano vse v obliki sodnijskih spisov, katere sem sestavil na poti, da vam in sodniji prihranim delo. Ta paket, zelo obširen je, vam izročim. Zdaj pa, dovolite mi vprašanje, meni najvažnejše: kako je z Emo?"

Vprašanje to je brž rešeno. Ob kratkem povem strmečemu in bledemu mladenču, kar se je zgodilo, in da ima jutri biti poroka. Pri vsi žalostni dogodbi ga je vendar z neizrekljivo radostjo navdalo to, kar sem mu povedal o Emi.

„O, saj sem jo poznal, poznal njeno do smrti mi vdano srce! Hvala Bogu, da nisem prišel prepozno! Ta hip hitim k trdosrčnemu očetu, mu izročim vkradeni denar in ga opomnim na obljubo. Menite, gospod svetovalec, da mi bo odrekel svojo hčer?"

„Nikakor ne, tega sem prepričan. Jaz grem z vami k njemu. Imate mar denar pri sebi?"

„Vsega! Glejte tù!" Pokaže mi širok pas in nadaljuje: „V nakaznicah na tukajšnjo banko, za katere sem v Marseillu zamenil amerikanski denar. Banki bo prišlo ali je že prišlo naznanilo o tem. Tedaj, če mi hočete skazati to ljubav, idite z mano. Najprej opraviva to, potem pride na vrsto ono."

Jaz se brž oblečem in grem ž njim. Spodej mi izročí vratar pismo, rekoč, da ga ravnokar je nekdo mu oddal zá me. Vtaknem ga v žep, da bi ga kasneje bral, in grem s srečnim, a vendar nemirnim mladenčem, da bi prej bila pri Riparju, vzameva voz in se peljeva. Stopivši z voza v hišo najdeva vse v največem neredu, strežaji letajo sem ter tje, vse vpije, drug druzega goni, sploh vse kaže, da se je nekaj nenavadnega pripetilo.

„Kaj se je zgodilo tu?" — vprašam nekoga, ki ravno po stopnicah dol prileti.

„Mlade gospice nikjer ni, že od zjutraj ne" — odgovorí v eni sapi in teče memo.

Dolar obledi in me sili naprej z besedami:

„Idiva, gospod svetovalec, hitiva gori, da zveva, kaj in kako."

On skoči, po dve stopnici jemaje, naprej, jaz za njim, a na vrhu stopnic naju vstavijo strežaji, rekoč, da ni nikogar domá, ker sta se gospod in gospá ravno odpeljala — kam? tega ne vé nobeden povedati.

Mladeneč me pogleda, v njegovih očéh je nekaj, kar se ne dá popisati.

„Idiva, prijatelj, tù zdaj ne opraviva nič" — mu rečem in ga primem za roko. „Stopiva v kavarno tù nasproti, tam vidiva vsakega, ki gre v hišo. Tu stati nama ne gre."

Sprva se brani, rekoč, da hoče na vsak način zvedeti, kaj se je tu zgodilo; še le moje nujno prigovarjanje zmore, da gré z mano v kavarno, kjer sedeva tako, da so nama vrata Riparjeve hiše pred očmí. V te on brž vpre svoje oči in zre va-nje, kakor da bi mu ž njih imelo priti odrešenje. Na moje besede odgovarja le na kratko, tako, da spoznam, da ga le motim, ako ga ogovarjam. Zato vzamem v roko na mizi ležeč časnik, da bi kaj bral, kar mi pride na misel pismo, katero imam pri sebi. Razvijem ga in berem sledeče:

„Gospod svetovalec! Vi veste mojo skrivnost. Jutri imam biti poročena s človekom, katerega zaničujem, ki mi je ostuden, na čegar strani bi mi bilo življenje nepreneslivo. K temu še misel in nada, da Dolar, kateremu sem obljubila zvestobo do smrti, še živí, da se bo vrnil in zvedel, da sem žena druzega ter misliti moral, da sem dano mu besedo zvestobe prelomila — — tega si ne upam prenašati. Včeraj sem očetu to vse razodela ter jih s solzami v očeh na kolenih prosila, naj poroko odložé vsaj še za štirinajst dni; potem bo gotovo, da je Dolar mrtev, in jaz se tudi, neprelomivši prisege, vdam osodi, ki me bo tako v kratkih dneh spravila pod zemljo in zedinila z izvoljencem mojega srca. Al oče so prav osorno mi rekli: Ne plakaj, ne-

umno, neubogljivo dete! Vzela mi boš tvojega sedanjega ženina, — če te prav tvoje abotno tarnanje brž drugi dan pod zemljo spravi, če se prav med poroko mrtva zgrudiš na tla. Zavoljo neumnih muh svojega otroka ne bom trpel, da jutri po mestu razbobnajo, da sem prišel na kant. — To so bile očetove besede. Kjer neha očetovska, tam neha tudi otroška dolžnost, — to je bil sklep premišljevanja nocojšnje noči. Ta sklep naznanjam vam, ker mi je na tem ležeče, da me ne boste krivo sodili, ampak da me milujete, kajti, ko boste vi to brali, bo moje truplo že mrzlo na dnu vode. Jaz si drugače ne vem pomagati. Če se vrne Dolar, pokažite mu pismo in recite mu, da jaz umrem srečna svesta si njegove ljubezni. Vam prisrčna hvala za vaše sočutje! Milujte — Emo Riparjevo.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Celovca 14. aprila. — Da preparandija za učiteljice pri nas neha, je zdaj gotovo; v seji mestnega odbora 9. dne t. m. je župan Jessernigg z milujočimi besedami od nje slovó jemal, ki je nehala zato, da se nekoliko stroškov prihrani. Ali še v katerem drugem mestu naše Avstrije ta inštitut prestane ali ne, tega ne vemo; to pa vemo, da bode „novih“ učiteljic kmalu toliko kakor listja in trave, in da so možki učitelji v nevarnosti, da jih ne spodrinejo frajlice učiteljice. — Pretekli teden je bila državna podpora slabo plačani duhovščini z 22.500 gold. za lansko leto izplačana. To pa je le začasno izboljšanje plače (kongrue), ki nižji duhovščini po pravici gré, in skrajni čas bi bil, da se stanovitno vpelje, kar pravica zahteva. Če se je že pred več leti presilno povikšala plača cesarskim uradnikom in se je poslednji čas tudi zeló potrebnim učiteljem ljudskih šol priložilo kakih 100 gld. na leto in dan, ne smela bi vendar za večne čase duhovščina „beim Katzentisch“ ostati, kateri so naloženi zeló težavni in nevarni pôsli. — Družba sv. Mohora je uni dan baron Sternekovo hišo za 27.000 gold. kupila. — Zdaj pa še nekaj. Tudi naš Celovec ima dobiti mesnico, kjer bodo konje klali. Meso sicer zdravih in neprestarih kónj je za vžitek pripravno kakor vsako drugo meso, al pod zeló vestnim ogledstvom mora biti taka mesnica, da ne pridejo mrhe pod klavni nož!

Iz Trsta 15. aprila. — Naš milostljivi škof v pastirskem listu, ki ga je razglasil za pôstni čas prebivalcem Tržaško-koparske škofije, med drugim žalostnega srca kaže na čedalje veče pomanjkanje duhovnov ter pravi, da marsikatera fara ostala bode brez dušnega pastirja, ako stvar tako naprej pojde. Preblagi gospod pa ne toži samo o pomanjkanji duhovnov, marveč tudi glavniše vzroke omenuje, ki so krivi tega, da se cerkev čedalje bolj zapušča, in izrazuje sklep, da, kakor po druzih škofijah, on tudi za Tržaško škofijo ustanovi semenišče, v katero se bodo jemali in z vsemi potrebščinami oskrbovali mladenči iz gimnazije, katerih poklic je biti duhovnikom. Naj bi se prečastitemu vladiki posrečil blagi namen! — Domovina naša je zgubila zopet nadepolnega rodoljuba: Josip Kocjančič iz Kanala, notarijatski aspirant, velecenjeni skladatelj slovenskih pesem in v obče narodnjak z dušo in telesom, 28 let star je umrl. Hvaležen mu spomin!

Iz Suhorja na Dolenskem. — 31. dne u. m. smo imeli volitev obninskega zastopa, pri kateri je za župana izvoljen Jurij Ancelj, posestnik iz gornjega Suhorja, — za svetovalce pa so bili izbrani posestniki Martin Videtič iz Bereče vasi, Martin Škof iz Dragumlje in Martin Klemenčič iz Sela.

Iz Železniške okolice 3. aprila. — Naj gospodarjem, ki beró Vaš cenjeni list, poročamo o nenavadni rodovitnosti. V Rovti fare sv. Lenarta je 23. dne u. m. koza pet mladičev vrgla; štirje so živi, peti je bil mrtev — pa le po nerodnosti gospodinje. Druga koza ravno te gospodinje je storila pa tri. — Naj še opomnim, da, kakor je pri Loki sadunosno drevje bilo tako polno gosenčinih mešičkov, da so se skoraj kakor v jeseni pod sadjem veje šibile, pri nas ni ne enega videti. Nesreča pa tudi pri nas ne počiva; mnogo brejih presic je nagloma poginilo, nekoliko pa tudi prešičkov.

Iz Šturije. (*Javna zahvala.*) Za tukajšnjo šolo podarili so brezplačno: a) društvo „narodna šola“ več fizikalnih in prirodopisnih učnih pripomočkov, vrednih 10 gold. a. v.; b) gospá Jozefa Širca raznih knjig za šolsko bukvarnico v vrednosti 7 gold. 25 kr.; c) gosp. Andrej Šinigoj, posestnik in trgovec v Dornbergu, 7 vrst najboljših breskvinih in 7 vrst najžlahnejših češnjevih cepičev Dornberške sorte za požlahnjevanje v tukajšnjem šolskem vrtu v toliki meri, da so se cepiči še drugim posestnikom dajali; vrednosti najmanj 5 do 6 gold. a. v. — Vsem tem trojnim šolskim podpornikom izreka podpisani najtoplejšo zahvalo v imenu tukajšnje šolske občine, šole in šolske mladine. Bog povrni dobrotnikom vse v tisučerni meri!

Vodstvo ljudske šole v Šturiji 9. aprila 1878.

M. Rant, učitelj.

Iz Ljubljane. — Volilna borba za mestni odbor je pri kraji. Konečni rezultat njen je, da je narodna stranka priborila si enega moža več (gosp. Peterco) v mestni odbor, in da ima v vsem skupaj zdaj 10 zastopnikov v njem — proti 20 nasprotnikom. Imeli bi marsikaj pisati o teh in drugih volitvah, al vse ostaja le bob v steno, dokler ostane volilni red tak, kakor si ga je osnovala nam nasprotna stranka s pomočjo vladno, in dokler se ne premení politična sistema, ki vpliva na vse, kar se godí dandanes v Avstriji. Zato pustivši vse deliberacije in rekriminacije na strani, poročamo le o izidu mestnih volitev.

Volitve v 3. razredu se je od 323 volilcev vdeležilo 213, od katerih sta dobila dr. Karol Bleiweis in Fr. Potočnik po 137, Franc Goršič in Vaso Petričič po 135, Franc Peterca pa 129 glasov. Po takem je teh pet narodnjakov izvoljenih v mestni odbor. Nasprotni kandidatje: Albin Achtscin, Jan. Matjan, Otomar Bamberg, Nik. Rudholzer in klobučar Debeutz so dobili po 72 do 79 glasov. — Od 700 volilcev v 2. volilnem razredu se je volitve udeležilo le 290, pa še veliko manj bilo bi jih zadostovalo zato, ker se narodna stranka ni mešala v volitev tega večinom uradniškega in oficirskega razreda, v katerem so izvoljeni bili vitez Anton Gariboldi, šolski nadzornik Pirker in Franc Ziegler. — V 1. razredu so z veliko težavo zmogli nasprotni kandidatje: dr. Pfefferer, dr. Suppan in Franc Doberlet s 110, 111 in 114 glasovi nasproti národnim kandidatom (Pakič, Strželba in Bučar), ki so dobili po 83, 82 in 81 glasov.

— Novi c. k. deželni predsednik vitez Kálina pride v pondeljek s svojo soprugo v Ljubljano pogledat stanovanje in v posest vzet predsedstvo, pa se čez par dni zopet vrne v Gradec in pride čez nekoliko dni potem za stanoviten v Ljubljano.

— Na korist „narodni šoli“ je v nedeljo z občno pohvalo govoril dr. Kar. Bleiweis o novih vredbah blaznic (norišnic), katerih prostori se morajo današnji čas čedalje bolj razširjati, ker je od dne do dne več nesrečnih ljudí, kterim se pamet meša. Gosp. doktor je izročil „Nov.“ dotični govor, ki ga v današnjem listu začnemo s željo, da bi ga rodovine in županstva, ki imajo kakega tacega nesrečnega človeka domá, posebno v ta na-

Franjo Tannhäuser, Volbenk pl. Bibriach(?), Janez Gleismüllner iz Št. Vida, Maksimilijan Hiltprant, mestjan in mestni pisar v Vélikovcu; skupaj 7 odbornikov, —

iz Kranjske: Arnold, opat iz Kostanjevice, Janez pl. Auerberg, iz Vrzdenice, deželni glavar; Bernard pl. Reinach, vitez, Urh Wernecker, glavar v Kostanjevici, Peter Geisler, mestjan in svetnik v Ljubljani, vseh skupaj 5 odbornikov, —

iz Tirolske je prišlo 8 odbornikov, —

iz krajnih dežel vseh skupaj 26 odbornikov.

Ta lepi zbor 68 odbornikov, prelatov, gospodov, vitezov, vojakov in mestjanov, med njimi nekatere pravnike, je sprejelo v Insbruku 7 cesarskih svetnikov, katere je tudi cesar tjekaj poslal s pooblastilom dne 7. januarija, in podukom istega datuma.

Istega dne, ko so prišli odbori, je bil prvi zbor. V imenu cesarjevem stavljeni predlogi so se glasili:

1) O mirovnem sklepu z Benetkami.

2) O nasprotnem svetu, pomoči in podpori dednih dežel med sabo, ako se pripeti kak napad.

3) O rešitvi zastavljenih dohodkov in kroninega imetja.

4) O ustanovitvi posebnega dvornega svetovalstva kakor višje gospóske, da se uravná „dobra vlada" po vseh deželah, in vsakdo nahaja pravice vsak čas ter se tako ohrani mir in edinost; zato naj bi odbori poleg dobrega sveta privolili potrebno novčno podporo, da se

a) reši kronino imetje;

b) da se plačujejo dvorni troški za cesarja in obe njegovi kraljevi hčeri;

c) da se ustanovi dober strojen red v posameznih deželah in utrdi skupna uprava.

Sad štirimesečnih obravnav odborov deželnega zbora leta 1518. je dozorel dne 24. majnika leta 1518. v tako zvani knjigi „Innsbrucker Libelle" s podpisom kancelarja Ferentainerja.

Ako premotravamo, po kakošnem načinu so ta določila Avstrijske dedne dežele v lepo skupino posebne vrste združile, se pokažejo naslednje točke:

1) Posamezne dedne dežele bi morale nasprotno v podporo in brambo zavezane biti za pet let;

2) dvorni svet 18 osob, katerih imenovanje (po cesarjevi vrnitvi) ima izvršiti državni zbor, je imel namen, v obližji cesarjevem delati kakor njegov svetovalni kolegij;

3) razven tega je imelo šest dvornih svetnikov nalog, kakor reformatorji delati red pri upravi in pravništvu v prihodnjih dveh letih. Veče število njih naj bi bilo domačinov, da so v skupnem dvornem svetu zastopane vse dedne dežele. Njih plačila so bila natanko določena;

4) vlade sedež naj bi po libellu Avgsburškem bil na Dunaji, a za poskušnjo eno leto v Bruku na Muri;

5) deželni maršali, deželni glavarji i. d. naj „zvesto gojé in spolnujejo po običaji vsake dežele" deželno pravico in sodnijsko upravo;

6) svoboščine in pravice stanov posamesnih dežel so se v novo potrdile, dà, celó pravico davek nakladati je dala stanovom, da se dobodo potrebni novci.

Tako je bilo uravnano občinstvo Avstrijskih dednih dežel za cesarja Maksimilijana I.

Ni treba dostavljati, da se je počasi tudi tù marsikaj premenilo, da so se osobito v dôbi tako zvane reformacije stanovske razmere temeljito predrugačile, a nikakor ne v smislu svoboščin. Ustava cesarja Ferdinanda III. za Česko dokazuje, kako boječe so se stanovi zopet poskušali razvijati. Za Jožefa II. se ta zgodovinsk razvoj v novo pretrga in za Leopolda II. v poslednjem desetletji minulega veka je bil ves napor še bolj oddaljen od vrhunca, katerega je bila dosegla stanovska svoboščina pred reformacijo. Absolutizem je popolnem zadušil brleči plamenček in revolucija je raztrgala vez zgodovinskemu razvoju Avstrijskega ustavnega življenja.

Od tedaj se delajo vedno poskušnja za poskušnjo — a ne na tleh zgodovinskih, temuč, kakor se govorí — na ustavinih tleh.

V deželnem zboru odborov leta 1518. vidimo skupščino mož vseh takrat pravico imajočih stanov različnih dežel na podlagi prostega cesarskega poziva o najvažnejših vprašanjih svojih dní in najimenitniših zadevah svojih dežel posvetovati se in sklepati. V štirimesečni seji so se rešile vse zadeve, katere so bile cesarju pri srci.

Vidimo, da so poslanci mandate vestno izvrševali in da poleg vse podložnosti do cesarja so vedeli varovati kakor „svobodni" možjé svoboščine svojih dežel. Nasledek njih obravnav je bila — velika vrsta dejanj.

In vendar niso bile te dedne dežele hiše Habsburške zavezna država, niti ne državna zaveza, niti ne prsonalna unija.

Kje pa je tù ustava imela svoja tlà?

Tla so bila — zgodovinska. —

Ta zanimivi članek smo posneli z obširnega sestavka v „Kärnt. Volksst.", ki nam kaže, da federalizem, ki je naš vzor, ne bi bil s trte zvita oblika Avstrije. In če zdaj še druzega nič, vsaj — „meminisse juvat."

Slovensko časništvo.

* *„Cerkveni glasbenik"* je naslov časniku, ki je kot „organ Cecilijinega društva" v Ljubljani začel izhajati in katerega 1. list za mesec maj je prišel ravnokar na svitlo. Firma vredništva sama že nam je porok, da bode list dober, kajti odgovorni vrednik „Glasbenikovih" člankov je prof. Jan. Gnjezda, vrednik muzikalnih prilog pa prof. Ant. Förster. — V prvem listu nahajamo dva uvodna članka: „Kaj je cerkvena glasba in njeno notranje bitstvo?" in „Kakih misli je mnogoterno še katoliška duhovščina zastran cerkvene glasbe?" Potem sledí več manjših sestavkov, spadajočih v kroniko Cecilijinega društva, dopisi, oglasnik muzikalij itd. Muzikalne priloge so: „Offertorium in ascensione domini", „Prva in druga pesem sv. rožnega venca" (iz leta 1678.), „Pangue lingua" — vse harmonizoval Ant. Förster. — Ker bode „C. glasb." izhajal začetkom vsacega meseca, se bode tudi gledé prilog oziral na potrebe istega meseca ter prinašal pesmi njegovih praznikov. — Tako je vse lepo vredjeno, da bode list vstrezal namenu svojemu. Tudi oblika njegova v veliki osmerki je pripravna, tisek in papir lep. Do konca letošnjega leta veljá „Cerkv. glasb." 1 gold. 50 kr., za ude Cecilijinega društva pa 1 gold. Naročila sprejemajo v Alojznici.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Razume se, da sem to pismo hipoma prebral. Ker se mi je pa zdelo nevarno, pokazati ga brž Dolarju,

ki je še nepremakljivo zrl v vrata Riparjeve hiše, mu rečem, naj gre z mano, ker se mi zdi, kje bi utegnila biti Ema. Res gre z mano. Po poti ga po ovinkih pripravljam na to, da bi se utegnila ji kaka nesreča pripetiti. Pri prvih besedah pa že obstojí, se obrne va-me in reče z neko divjo odločnostjo:

„Gospod! Vi ravnate z mano, kakor zdravnik z bolnikom, ki nima druzega pričakovati ko smrt. Lepo in hvala vam! Al jaz sem že mnogo strašnega prestal, zá-me se vam ni treba bati. Zato pripoznajte brez ovinkov: To, o čemur vi pravite, da se utegne meni pripetiti, se je že pripetilo. Vi ste prej brali pismo — —“

„Tu je pismo, berite!“ pravim jaz sprevidivši, da se ne dá dalje skrivati, kar je, in mu podam pismo. V trenutku ga prebere, obraz mu postane jeklen in mirno mi reče:

„To pismo naj bo moje, ker mi je porok njene neugasljive ljubezni. — Zdaj pa idiva, gospod svetovalec, da vam poročam o svojem potovanji, kolikor vam to iz sicer natančnega poročila mojega ne bo jasno. To naj bo še zadnje delo moje, potem — že vem, kaj je tudi meni storiti“.

„Nesrečnež“ — ga ustavim jaz strmeč — „kaj mislite! Ste li že gotovi, da je mrtva? Jaz mislim in se nadjam, da dozdaj ni še izpeljala svojega sklepa. Dokler ni natančnega, neovržljivega dokaza o njeni smrti, je moja in vaša dolžnost iti za njo in napeti vse moči, da jo rešiva, če še mogoče. Zato tečeva, kolikor moreva, jaz navzgor, vi navzdol ob vodi. Hitiva brez zamude. Tu se zopet snideva ali pa na mojem domu. Zdaj veljá! Hitiva in upajva, da ni še prepozno.“

Obupni mladeneč, kateremu se je pri mojih besedah zopet zabliskala iskrica nade po obrazu, mi stisne rokó in se spustí v tek, ker sva imela le še par korakov do vode tekoče skoz mesto. Jaz pa, nezaupajoč vse naglosti svojih nog in ker mi je bilo vendar vse ležeče nad tem, da se zabrani nesrečni namen revice, naznanim vsakemu policaju, na katerega naletim, ob kratkem, kaj se je zgodilo ali se ima zgoditi, in vsi ti se razkropé na vse kraje ob vodi. Sam pa hitim, kar se dá, čez most in ob vodi navzgor, dva policaja na isti strani navzdol, dva pa na nasprotni navzgor, tako da sta oba brega naša. Trdno upajoč, da ji bomo ubranili skočiti v vodo, če še ni skočila, tečem ob bregu navzgor, kar me noge nesó.

Ne bom popisoval obširno, kako so vsi iskali in iskali in da sem slednjič vrnivši se vtrujen in spehan v policijski stražnici zvedel, da je bilo vse iskanje zastonj; nihče ni nič zapazil, tudi od ljudí, katere so spraševali, ni nihče nič zvedel. Tedaj je morala revica prej v vodo skočiti in pismo njeno bilo je resnično. Pozno ponoči vrne se tudi Dolar, tako, kakor mi; njegova zadnja nada je bila oprta ná-me. Molčé posluša moje sporočilo, potem odide obljubivši mi, da bo drugo jutro prišel dopolnit svoje pismeno poročilo o lovu goljufa Spitlerja.

Vsak človek si bo mislil, da mi po dogodbah preteklega dné ne bi bil hotel zaspanec v očí, če bi tudi ne bil videl debelega po Dolarju mi izročenega paketa spisov na mizi. Kdo se bo tedaj čudil, da sem se ga lotil in ga jel prebirati. Bil je tako mikaven, da vso noč nisem zatisnil oči, marveč bral tako dolgo, da sem vse prebral ravno, ko je dan mi pogledal skoz okna. Tu podam kratek posnetek vseh Dolarjevih spisov.

Dolar je dobro vedel, da Spitler ne bo nesel v Ameriko Evropskega denarja — vsaj vsega ne, marveč da ga bo zamenil ali za nakaznice do kakega trgovca v New-Yorku ali pa v S. Francesco, in da bo to gotovo storil na tistem kraju, kjer bo šel na ladijo, ker se mu vsled zvito izpeljane goljufije ni bilo bati, da bi se hudodelstvo njegovo tako naglo zvedelo ter da bi se sledilo za njim. V Hamburgu je mislil iti na morje, tedaj je gotovo tudi tam kje denar zamenjal. Zato se Dolar pelje naravnost v Hamburg, kjer že drugi dan zvé, da je pred par tedni nekdo v treh dneh v denarnih bankah zamenil blizo 100.000 gold. za amerikanske dolarje, za 200.000 gold. pa kupil nakaznic do bankirjev v S. Francesco. Imena teh bankirjev si je Dolar zapisal. Dva dni je moral potem čakati, da se je odpeljala ladija proti Kubi; naravnost v S. Francesco pa tisti čas ni bila nobena namenjena, zato ni šlo drugače, ko da se pelje do Kube in skuša od tod priti do S. Francesco. Predno se odpelje, spremení svoj obraz kolikor mogoče, da bi ga Spitler, če bi na Kubi že ná-nj naletel, ne spoznal, — in govorí le francoski in angleški. Brado si dá rasti, vrh tega maže obraz z neko razjedno rujavkasto vodo, ki se prime kože, da postane rujavkasta ali ogorela, na nos si pritisne bunčico in natakne zelenkasta očala, vrh tega si obveže še vrat, kakor da bi imel na njem kako oteklino. Tak se pelje proti Kubi, kamor čez tri tedne srečno dospé. V St. Jago poprašuje po ladijah, katere in če so katere prišle v kratkem iz Vera Cruza ali New-Yorka, ravno tako, če je že katera odpeljala se proti S. Francesco. Pa kar tu zvé, je zeló zmedeno; še pri luknem uradu, kjer se vpisujejo prišle in odšle ladije in kjer je pokazal svojo pooblastnico, mu niso šli nič kaj na roko. Eden uradnikov je celó rekel: „Če kdo prinese z Evrope k nam denarja, dobro! Drugače bi bilo, ko bi na enak način ušel z našim denarjem v Evropo“. Tako Dolar ni mogel zvedeti druzega, ko da ste se pred kratkem dve ladiji, parobrod in trgovska barka, odpeljali proti jugu, morda proti S. Francesco ali pa drugam. Tedaj se mu ni bilo muditi, ampak odpelje se s prvim parobrodom, namenjenem do S. Francesco. Na morji jih vjame vihar in jim nagaja, tako da so še le v pet tednih z zeló pokvarjeno ladijo prijadrali do mesta.

Brž ko stopi, vsled hude vožnje zeló bolehen, na suho, podá se k mestni policiji, da bi se tam legitimiral in prosil pomoči, ako je bo treba. A tu mu niso verjeli, in malo je manjkalo, da ga niso zaprli; vzeli pa so mu vsa pisma in mu jih dali nazaj še le, ko se je oglasil pri nemškem poslancu, kateri jih je potem nazaj tirjal in zahteval policijske pomoči za Dolarja, če mu je bo treba. Policija in sodnija ste to pomoč res obljubili, ali koliko je bila ta obljuba vredna, pokazalo se je pozneje. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Koliko so lansko leto v Parizu pojedli in popili*, kaže nam sledeča zanesljiva statistika: mesá so snedli 133 milijonov in 325.535 kilogramov, *) — perutnine in divjačine 20 milijonov in 788.859 kilogr., — suhega mesá 19 milijonov in 871.001 kilogr., — rib 25 milijonov in 380.664 kilogr., — ostrig 2 milijona in 660.855 kilogr., — jajic 14 milijonov in 979.114 kilogr., — surovega masla 14 milijonov in 99.249 kilogr. Vrh tega so v 61 konjskih mesnicah zaklali 10.619 konj. Popili so pa Parižani: vina 4 milijone 343.137 hektolitrov,**) — špirita in žganjic 106.540 hektolitrov, — jabelčnika in hruševca 89.947 hektolitrov. Cena živeža je v obče niža bila memo prejšnjih let, mesa in rib kilo je za 5 do 8 centimov cenejši bil.

* *Naslov Turških sultanov.* Najuzvišnejši naslov sultanov je „Padišah“, to je, oče vseh knezov ali kralj

---

*) Kilogram nove vage je 1 funt in 25 lotov stare vage.
**) 1 hektoliter nove mere je 1 vedro in $39^1/_2$ bokalov.

strani, — poglavitno je to, da so kamniti tabernakeljni zeló zeló nepraktični. Izmed več dokazov naj omenimo le enega. Pri neki veliki fari na Dolenjskem so napravili zadnja leta tak kamnit tabernakelj; toda kmalu se je pokazala velikanska napaka: tolika vlažnost namreč, da so v njem celó sv. hostije plesnele. Velečastiti ondotni gosp. dekan je dal opeti tabernakelj z lepimi tapetami, al kmalu so po njih skoro gobe rastle; potem ga je dal obleči z lesenimi deskami, a tudi te so bile kmalu mokre. Poslednjič je kamnosek pri straném izdolbil luknjice (dušnike), a tudi to le malo pomaga! — Da bi bili toraj ljudje obvarovani povsod tacih in enacih škod, štel si je pisatelj teh vrstic nekako v dolžnost, javno omeniti o škodljivosti in napaki tacih cerkvenih naredeb, ki se ne dadó drugače zboljšati, kakor s tem, da se zopet odstranijo. Kam pa naj se postavi dragoceni kamniti tabernakelj, ako se v cerki rabiti ne more? Na to vprašanje naj si išče odgovora vsakdo sam! Dixi et salvavi animam meam.

Mnogovrstne novice.

* *Razstava tičev* je zdaj na Dunaji. Med druzimi se vidi ondi lastavica v tičniku, katera žvižga raznotere napeve, škorec, ki precej dobro izgovarja 127 besedí, nekatere v celih izrekih, in pa šojka, katera latinske besede izgovarja.

* *Kdor vitez zlatega runa* ne postane brezplačno, mora za poslavljenje s tem redom (ordenom), ki je najimenitnejši, 800 cekinov takse plačati. Ker je nedavno 16 mož bilo odlikovano s tem redom in jih 12 med njimi mora takso plačati, znašajo te takse skupaj 9600 cekinov, od katerih po dotičnih štatutih doide kancelarju tega reda, ki je sedaj baron Krauss, blizo 40.000 gold. — No, kancelar „des Ordens des goldenen Vlieses“ biti se izplača!

* *Škodljioost visocih petá na čevljih*, kakor jih dandanes nosijo ženske, je dokazal dr. Busch, profesor kirurgije v Bonu. On pravi, da ženska, ki nosi visoke in tanke podpetke (stökle), ne enega pravilnega koraka storiti ne more, ampak prisiljena je balancirati s celim svojim životom, da se more na nogah vzdržati. Zato pa se napenjajo drugi členi, posebno v gležnjih in kolenih, tako silno, da večkrat nastajajo otekline in rane posebno v kolenih. Mislite si sedaj „gospo“ ali „gospico“ s takimi podpetkami še pod kikljo zvezano pri kolenih, da ne more, če treba, široko stopiti, potem imate pred seboj celo prismodo, kateri je zdravje nič, neumna moda pa vse! — Glas prof. Buscha pa bode vkljub temu — kakor „Pučk. Nov.“ resnično trdijo — ostal glas vpijočega v puščavi pri naših opicah tako dolgo, dokler — v Parizu se ne zavržejo visoke podpetke! Ko bi se take prismode morale brez krila producirati na ulicah, letali bi fantalini za njimi, da bi se sramovale.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Po teh sitnostih poišče Dolar one bankirje, do katerih je imel Špitler denarne nakaznice v Hamburgu. Ne eden ni hotel o tem nič vedeti, vsak pa je trdil, da dozdaj ni bilo nikogar z enakimi nakaznicami po denar in da tako veliki zneski v tem času sploh niso bili izplačani. „Če je to res — in zakaj ne bi bilo?“ — si misli Dolár — „potem Spitlerja še ni bilo sem, mora biti še le na poti. Zdaj mi ne bo ušel.“ Najame si tedaj stanovanje blizo luke in kedar se bliža kaka ladija, jo gré čakat k morju kolikor mogoče med prve čakalce, katerih je bilo vselej veliko.

Tako hodi in hodi, več bark prijadra iz različnih krajev, tudi s severa, on ogleduje in pazi na vse popotnike, katerih stopi vselej več ali manj na suho, ali ne enega ni, ki bi bil Spitlerju količkaj podoben. Bankirji, pri katerih se vrh tega večkrat glasí, vsi še vedno trdijo, da ni bilo nikogar po denar z omenjenimi nakaznicami.

Tako čakajočemu pretekó trije meseci, o Spitlerji ni še duha ne sluha. Klavern in pobitega duha, pa tudi nekoliko bolehnega telesa — ker Evropejcem južni in jako sparjeni zrak tega mesta ne vgaja, se sprehaja nekega dne ob bregovji zunaj mesta in ker je vročina še pod drevjem nepreneslíva, malo postojí ter si briše čelo. Ko se pri tem malo nazaj ozre, vidi dva evropejsko oblečena človeka na videz v živahnem pogovoru iti za sabo. Da bi ju ne motil, gré v stran tako, da ga zakriva grmovje. Ni ga volja sicer paziti na njun pogovor, ki je bil jako glasen, a vdari mu na uho glas in sicer v nemškem jeziku, glas, katerega dobro pozná, čegar lastnika išče, — glas Spitlerja.

„Tu lahko malo postojiva“ — spregovorí isti hip drugi globočji glas v manj gladki nemščini — „kajti vrag me vzemi, vi hitite, kakor da bi za nama gorelo, gospod Schmid. Strela, če se vročine ne bom stopil!“

„Se pač vidi, gospod Bernard“ — odgovorí meni dobro znani glas — „da hoje niste navajeni. Vendar, če malo postojiva ali se tù ob drevesa nasloniva, ker klopi tu ni, kakor pri nas v — v Manheimu po sprehajališčih, bo tudi meni všeč, kajti to solnce je vroče ko razbeljeno jeklo. Če je vse leto tako, potem grem pač rajše v Evropo nazaj, ko da bi kupil vaše posestvo, katero vrh tega še tako drago držite. 100.000 pesos — premislite!“

„Ni predrago, verjemite!“

Potem začne „Bernard“, kakor ga je tovariš imenoval, na dolgo in široko razkladati prednosti svojega posestva, Dolar pa steguje vrat, da bi čez grmovje ali med grmovjem videl obraz onega, katerega je Bernard „Schmida“ imenoval. Ker so bile besede zeló glasne, se je mogel še bolj príbližati in ko zagleda obraz „Schmida“, je gotov, da je to Spitler, čeravno po glasu o tem že prej ni več dvomil. Tedaj je Spitler tu, že davno tù, kajti z ladijami, kar jih je prijadralo vpričo Dolarja, se ni mogel pripeljati, ker bi se mu nikakor ne bil mogel memo paznih očí zmuzniti. To je zastavica, katere pa Dolar nima časa ugibati, kajti ravno odgovorí „Schmid“ na vso hvalo Bernardovo: „Vse to utegne biti, kakor vi pravite. A mene tu ne veselí dalje bivati, kraj je nezdrav. Pa je še nekaj druzega, kar me žene od tod. Od policije sem dobil namreč naznanilo, da je sem prišel nek — norec, ki nekoga išče, kateremu bi utegnil jaz podoben biti, in da, če mi ta norec kaj storí, policija ne bo odgovorna zá-me. Norci — to veste — so nevarni, zato bi se mu rad umaknil.“

„Ali ga poznate?“

„Ravno to je, kar me skrbi, ne poznam ga, sicer bi ga že vedel na stran spraviti. Saj imate tù ljudí, ki za denar vedó, kje tičí človeku srcé!“

„O, ne manjka se jih in še dragi niso. Za par pesos, pa zgine tisti, ki je komu na poti, da se jim le prej pokaže.“

„Bankirji, pri katerih sem zamenil nakaznice in ki so zaslužili pri njih lep denar, so mi obljubili pokazati

ga ali vsaj natančno popisati. Pa dozdaj so mi le toliko vedeli povedati, da nosi zelene očali in je kak Francoz ali Angež. Kedar zdaj pride, ga bo bankir skušal pridržati, med tem pa bo v stranskem oddelku pripravljen fotograf njegov obraz fotografiral."

„Haha! Po fotografični sliki ga bode dotični pomočnik že spoznal. Toda, gospod Schmid, idiva. Zdaj imam že zopet toliko sape, da lahko greva nazaj. Potoma se lahko še kaj pogovoriva."

Lahko si vsak misli, kako je bilo po tem pogovoru Dolarju pri srcu. On čaka in čaka Spitlerja, med tem pa je pod imenom „Schmid" že davno, gotovo že pred njim, prišel v S. Francesco. Zdaj bi bil — se vé da — v njegovih rokah, ako bi imel kako pomoč. Da mu pa na policije in sodnije pomoč ni se zanašati, to mu je jasno po lastnih besedah Spitlerjevih, kateri je po policiji skoro s prstom dobil svarilo, česa se mu je bati in kaj naj storí. S pravico in javno silo ne more hudodelniku do kože, to mu je brž jasno, spustiti pa svojega plena tudi noče na noben način, zato sklene z zvijačo nadalje ravnati.

Brž ko sta Spitler ali „Schmid" in Bernard odšla, stopi tudi on za njima in vzame očali z očes, ker mu beseda Spitlerjeva, da norec nosi zelene očali, še doní po ušesih. Najprvo tedaj je treba zvedeti za stanovanje Spitlerjevo, kako dalje se ravnati, to hoče pozneje premišljevati.

Sprehajališče se med tem bolj in bolj oživi, ker je opoldanska vročina nekoliko se vlegla, zato mu je lahko približati se onima, za katerima je šel. Res ga nista zapazila in ko se pred neko hišo vstavita, gre pogumno memo in sliši Spitlerja, katerega še enkrat natanko v obraz pogleda, reči: „Na večer ob devetih. V prvem nadstropji na cesto, saj veste".

Dolar si brž zapomni hišno številko in imé ceste, potem gre domú, da bi skoval nov načrt, po katerem bi Spitlerja dobil v pest. Kak načrt si je skoval, bo iz sledečega razvidno. (Dal. prih.)

Politične stvari.

Podobe iz državnega zbora na Dunaji.

„Fallen seh' ich Zweig auf Zweig".

V državnem zboru na Dunaji se vse luši od ministerstva; čedalje redkejši postajajo prijatelji njegovi. V zadnjem listu že smo omenili interpelacijo „naprednega" kluba (s podpisi grofa Coronini-a in 25 drugimi), ki, prej popolnoma ministerski, je zdaj odločno stopil v opozicijo zoper Auersperg-Lasserja.

Danes imamo poročati o važni novici, da je baron Kellersberg, prej ud „levega (ministerskega) središča", iz te stranke prestopil k „naprednemu" klubu, čegar vodja hoče biti. Svoj preskok je podprl s sledečim pismom do barona Eichhofa, predsednika kluba levega središča: „Če prav ne po klubu, vendar iz zanesljivega vira sem zvedel, da je klub levega središča ukrenil pritrditi najnovejšim predlogom vlade o pogodbi z Ogri. Jaz sicer dobro vem, da mene, če tudi sem ud odseka za dotično pogodbo, ta klubov sklep ne veže, — al tù gre za politično vprašanje velike važnosti za prihodnost Avstrije in tu mora vsak jasno in javno izreči svojo misel. Skoraj že sem bil namenjen, pritrditi podaljšanju pogodbe od leta 1867., a ustaviti se vsakemu večemu bremenu za Avstrijo. Jaz sem bil in sem še vseskozi te misli, da dogovori o razdvojenji banke stresajo v temelju blagor Avstrije in so početje, ki bo nam za več časa škodljivo, ker bo o denarnih zadevah priklenilo nas na slabo finančno stanje Ogersko, tako, da se še ne vé, kdaj bo mogoče nam vrediti denarne razmere. Tudi v drugih rečéh bo Avstrija po sedaj nameravani pogodbi vseskozi na slabšem; tako z uravnavo davka, z davkom na špirit, pri finančni colnini in pri colnem tarifu, pri katerem so Ogerski interesi do zadnje pičice zavarovani, blagor Avstrije pa se menda nalašč prezira. Ako še pomislim, kako je colna in trgovinska zveza namerjena proti Avstriji, tako, da se Avstriji celó zabraniti hoče, odpreti si pot za trgovino po jako potrebni železnici v Levanto; — če dalje vidimo, da se Avstrija, ne gledé na brezkončno škodo po banki na dvoje razdeljeni, po dogovorih ministerstva sama mora obsoditi k vsakoletni plači 5 milijonov Ogrom, no! in po vsem pritrditev takim dogovorom, zdi se mi prav izdajstvo države. In kaj tacega zahteva ministerstvo od nas še zdaj, ko je po strašni gospodarski krizi 5 let že razdjano naše blagostanje, — zdaj ko že 5 let ne moremo zmagati v proračunu primanjkljeja 20 do 30 milijonov! To zahtevajo zdaj, da bi čez 10 let še več zahtevali; to zahtevajo, čeravno smo leta 1867. brez ugovora dovolili vse, kar so Ogri hoteli, in nadjali se, da smo s tem našli tla, na katerih bi lahko oboji skupno živeli. Vse to se ne sklada z mojim prepričanjem, zato ne morem in ne smem več biti v klubu levega središča." —

Odpad tega moža od ministerske stranke je za ministerstvo tem veče pomenljivosti, ker je eden najodličnejših ustavovercev in bil že večkrat imenovan med kandidati za ministerstvo.

Tako gre prijatelj za prijateljem, novih pa ni. Opozicija postaja čedalje veča. To se bo pokazalo pri obravnavi o pokritji 60 milijonov Andrassy-evih; v delegaciji so bili sicer dovoljeni mu, a državna zbornica ima privoliti še le v to, da se vzamejo na pósodo. Ker so v delegaciji tudi poslanci „državopravne stranke" glasovali za oni kredit, se je mislilo, da bodo v zbornici vsi udje te stranke potegnili z ministerstvom. Zdaj pa se kaže, da je ta nada prazna, kajti njih načelo je in mora biti: opozicija na vsak način vsem predlogom, ki jih podá sedanje ministerstvo. To veljá posebno o dovoljenji 60 milijonov Andrassy evih, ker se še danes ne vé, čemu jih misli porabiti. Vsak dan se sliši kaj druzega; zdaj pravijo, da so ti milijoni namenjeni za nepričakovane primerljeje. Ta razlog menda še ustavoverni stranki ne bo zadosten, zato se utegne primeriti, da bo tudi ta glasovala zoper ministerstvo, in tako je mogoče, da s pomočjo državopravne stranke vlada propade, ker bodo demokrati in pa „naprednjaki" gotovo zoper predloge glasovali. Propad predloge bi bil pa ministerstvu odločna nezaupnica, po kateri bi moralo odstopiti. Samo „levo središče", Rusini in Poljaki bi ga ne mogli vzdržati. Slišati je, da bo „državopravna stranka" pred glasovanjem še podala izjavo, da nje opozicija ni nezaupnica Andrassyu, ampak le ministerstvu Auersperg-Lasserjevemu; drugemu ministerstvu bi dovolili posojilo. — Koliko je resnice v vsem tem, zvedelo se bo kmalu.

Naši dopisi.

Iz Zagreba (*Poziv vrloj braći, slovenskim učiteljem!*) Centralni odbor za priredjivanje občih hrvatskih učiteljskih skupština vpredielio je, da će se 3. obća hrvatska učitelska skupština obdržavati u Osieku i to 4., 5. i 6 rujna (septembra); 3. rujna u večer biti će predskupština.

Slovenski učitelji pokazali su dosada, da pozorno prate naš rad, te su nas kod prijašnjih skupština u znatnom broju i posjetili. Nadamo se, da i ovaj put u Osieku ne će izostati. Naša briga biti će, da jim boravak u Osieku što više vsladimo.

malika, ki se zove „liberalizem“ tako, kakor „lucus a non lucendo“. Ti bodo gotovo radi priskočili pomagat pri ustanovljenji ustave take, ki pripoznava pravice posamnih dežel, in bili bi velika pridobitev federalistom, če ima tudi še kateri izmed njih kako „liberalno muho“.

Gotovo koristen in potreben bi bil toraj shod možakov opozicijske stranke, za katerega ni ga ugodnejšega časa, kakor sedanji.

Al pred shodom potrebno je eno: to je program, ki bi natanko načrtal načela federalistična.

Se ve, da vse ne gre po enem kopitu, zato bi se rešitev posameznih vprašanj prepustiti morala dotičnim zastopnikom. Še le, če bi se o tem osnoval natanjčen program, bilo bi mogoče, da bi se pod novo zastavo zbrale vse politične stranke, ki so nezadovoljne s sedanjo sistemo. Da bi se to zgodilo, bila bi taka skupnost moč, katera bi se ne dala prezirati več v Avstriji, vzlasti če jej pripade še slovanska Bosna in Hercegovina. Zato rečemo še enkrat: ni bilo še časa tako ugodnega za združenje vseh opozicijskih strank, kakor je sedanji.

Naj so nasledniki sedanjega ministerstva kakoršne koli barve, toliko je gotovo, da se „ustavoverna“ stranka čez prihodnje volitve za državni zbor vzdržala ne bo.

Iz teh vzrokov bi bilo pač želeti, da bi se vresničil shod federalistov, a le s programom poprej natanko določenim, ki bi obsegal v sebi vse želje sedanjemu sistemu protivnih strank.

Poslednje znamenje Avstrije.

Enojne Dunajske banke, ki je imela imé „Nationalbank“, ni več. Razcepljena je na dvojno: Avstrijsko in Ogersko. S tem razcepom je pa konec vzelo zadnje znamenje stare Avstrije, in dualizem se bode urínil v poslednjo kočo, kjer se hrani bankovec v predalu.

Kmetiču, kateri v pôtu svojega obraza orje, delavcu, ki se trudi za kóšček kruha, kakor sploh vsem, ki so oddaljeni od javnega življenja, je bilo monarhije razcepljenje na dva dela leta 1867. še vedno neznano, kajti državni organizem je še vedno deloval s starim načinom. Posebno pri kmetu se strinja državljansko življenje, državljanska družbenost s podobo svitlega cesarja, na grb, katerega kaže denar, na besede utisnene bankovcem. Do zdaj je ostala pri drobižu stara oblika, ako je tudi na Avstrijskih novcih bil tekst nemšk in na Ogerskih ogersk, al zdaj, ko se prestvari Dunajska banka v Avstrijsko-ogersko banko, izgubodo papirnati bankovci svoj dosedanji jedinostini značaj, katerega so imeli več, nego polstotine let. Avstrijski dvojni orel, kateri se je bliščal na novcih monarhije in je na njih daleč čez temno-žolte mejne kole razprostiral svoje peroti, katerega ste obe poluti pozdravljali kakor starega znanca, ki je Avstrijancu celó v oddaljene kraje svetá prinašal svoje pozdrave, izginil bode zdaj z bankovcev in se umaknil podobi, o kateri lesorezci še niso edini, kako naj bi naslikali dualizem. Povsodi se bode znalo, da ni več Avstrijske, ampak da je Avstrijsko-ogerska monarhija.

Kakor slišimo, se sedaj posvetujejo, kakošen obraz naj imajo bankovci nove Avstrijsko-ogerske banke. Možje Dunajske banke bi radi, da bi bili bankovci potiskani samo po eni strani, menda zato, ker bi se lagljeje poznali ponarejeni bankovci, ako je papir natiskan le po eni strani, posebno bi to dobro bilo, ako so bankovci že nekoliko oglojeni. A vladi nasproti zahtevate, da ima biti tekst na eni strani nemšk, in na drugi ogersk. Kakor predlaga banka, bi bila tiskana polovica bankovca nemški, a druga ogerski in na sredo bi imela priti inicijala do sedaj še ne izumijenega Avstrijsko-ogerskega državnega grba. Beseda v raznih deželnih jezicih na dosedanjih državnih bankovcih odpade. Ravno tako odpadejo inicijale deželnih grbov. Čehi, Poljaci, Rumuni, Rusini, Italijani, Dalmatini, Hrvatje, kakor sploh vsi drugi národi — razven Nemcev v Avstriji in Magjarov na Ogerskem — vsi so izbrisani iz zastopništva bodočih novčnih znamenj. Tudi državnim bankovcem se bode napravil takošen obraz, namreč le vseizveličavni nemški in ogerski tekst. Vsak Avstrijan mora tedaj umeti čitati nemško in ogersko, da bode popolnem razumeval nove bankovce. Res, da posebna ljubezen do 17 milijonov Slovanov v naši monarhiji se s to prestrojitvijo ne javi! Pri dosedanjih bankinih bankovcih je bilo ljudstvo že vajeno nemškemu tekstu, državni bankovci pa so imeli kot posebno znamenje tiskane besede v vseh deželnih jezicih tako, da so mogli Slovani in Italijani v svojem maternem jeziku čitati pomembo bankovčevo. Ker to sedaj odpade, bode se treba vsakomu ozirati na arabske številke.

Tako čedalje pojema častitljiva starodavna Avstrija; nikjer je ni več, kakor je grof Leon Thun v zbornici gosposki dobro rekel: dežele na uni strani Litave delajo Ogersko, na tej strani pa se imenujejo „die im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder!“

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Brž drugi dan se podá, kakor je bil, k bankirju, o katerem je Spitler govoril. Ta ga res pridržuje in po strani pogledaje zapazi v bližnjem prostoru res fotografa, ki se zeló podviza, da bi dognal svoje delo. Da bi bila podoba njegova tim bolje zadeta, stojí Dolar nalašč prav pri miru; slednjič, ko je bilo vse gotovo, ga bankir odpravi z obljubo, da mu bo poslal brž naznanilo, ko se bo kdo s takimi nakaznicami oglasil, in da naj mu on (Dolar) pusti le številko hiše, v kateri stanuje, tù. Dolar mu zapiše številko neke hiše v nasprotnem delu mesta, katero je videl enkrat na svojem sprehodu. Ker pa vsemu temu še prav ne upa, marveč misli, da bo bankir koga poslal za njim gledat, če bo res podal se v to hišo, se napoti tje in ko se prilično, prižigajoč si smodko, nazaj ozre, zapazi res, da nekod za njim leze. Na to gre dalje do iste hiše, katero je bankirju naznanil, stopi v vežo, malo počaka tam, potem pa, vtaknivši očali v žep, se podá po drugih potih do svojega stanovanja. Tù si spremení vnovič obraz in obleko in ko gre zopet s hiše, bi ga bil vsak gledal za dobro rejenega mladenča, ki nima ves ljubi dan nič druzega opraviti, nego postopati po mestu. Kot tak nagovorí dva ob voglu sloneča človeka, katerima je na raztrganih obrazih videti, da se dasta najeti za vsak posel, v slabi španjščini, katere se je bil tu že naučil, in ju praša, če mu hočeta storiti neko ljubav. Pri tem zažvenkljá s srebrom v žepu. Obraza spremenivši v prijazno kremženje pravita, da ju je volja služiti gospodu.

„Dobro! Jaz ne zahtevam veliko, a plačam dobro“, nadaljuje Dolar.

„O señor, razumiva“ — je obeh odgovor — „vam je kdo pri neki doni (ženski) napoti, o že razumiva — tako-le. (Pri tem pokažeta dvoje na obeh straneh ostrih nož.) Ne bova zgrešila, zanesite se.“

„Motita se, prijatelja! Tega ne zahtevam, ker nisem prepričan še, ali tisti človek res zalezuje mojo dono. Marveč ravno to spaziti naj bo vajina naloga.“

Na to jima naznani Dolar hišo, kjer je Spitlerjevo stanovanje, jima tega natanko popiše in naroči, da ga neprenehoma eden izmed nju straži, a tako, da oni ne bo o tem nič zapazil; potem pa da mu sporočita, kam in kedaj kam gre. Zato dobí vsak po 3 srebernjake na dan, morda še več, kakoršno bo sporočilo. Junaka zadovoljno prikimata in prejmeta vsak po 5 srebernjakov naprej.

Dobro sta stražila, Dolar je zvedel za vsak korak, katerega je Spitler storil. Ali to je bilo drago, Dolar je preračunil, da s svojim denarjem na ta način ne bo dolgo shajal, ker ga je polovica že potrošena. Zato ga je jako razveselilo sporočilo enega najetih „junakov“, ki je na večer prišel povedat, da je straženi „señor“ ta dan bil pri treh bankirjih (bili so tisti, katere je imel Dolar zapisane), potem pa jel pospravljati po svojih sobah, kakor da bi mislil odpotovati. Dolar dá junaku 10 srebernjakov in naročivši mu, da naj jutri še ostreje pazi, se podá k luki in zvé tam, da ima brž drugo jutro odriniti parobrod preko Kube v Evropo na Španjsko. Hitro se dá peljati na ladijo in praša, če je še kak prostor prazen za popotnike.

„Prostora dovolj! V Evropo se je oglasil dozdaj en sam popotnik z imenom „Schmid“, odgovorí kapitan.

„Vpišite tedaj še mene“, pravi Dolar, kateremu srce veselja poskakuje.

Kapitan ga vpiše in mu veli drugo jutro zarano priti, ker z zoro odrine ladija. Dolar je res na vse zgodaj že z vso svojo pičlo popotno robo na ladiji in kmalu za njim se — kaka radost! — Spitler pripelje na parobrod. Piščalka zapiska in parobrod začne sopihati ter pomikati se v obširno morje.

Kako ravnati, da tiček ne uíde s kleti, o tem Dolar še ni imel pravega načrta; za prvo se mu zdi potrebno, da Spitlerju ne pride prepogosto pred oči, kajti dasiravno je bil zeló spremenjen in ga Spitler v hiši Riparjevi prav za prav ni nikoli prav dobro videl, se mu je vendar varnejše zdelo, ogibati se ga kolikor mogoče; za drugo pa sklene kolikor mogoče marljivo opazovati Spitlerja, zato prosi kapitana, naj bi mu dal spalnico če mogoče blizo Schmida, ker oba potujeta v Evropo, tedaj najdalje izmed vseh drugih, in se bosta drug druzega privadila. Kapitan vstreže tej želji in odkaže „Gutmanu“ (na to imé je imel namreč Dolar popotni list) čedno sobico tik Spitlerjeve; stena je bila tenka, tedaj je bilo mogoče kaj slišati, kar se je na oni strani godilo ali govorilo. Pozneje je pa Dolar v to steno v kotu še linico zvrtal in va-njo vteknil zamašek, katerega je izdrl, kedar je hotel Spitlerja z očesom opazovati. Na ta način se mu je posrečilo zvedeti, da ima hudodelnik ves denar v amerikanskih velikih bankovcih zavit v dolgem, plošnatem, širokemu pasu podobnem mehurji z usnja in z gutaperko tako zalitem, da voda ni mogla nikakor do tega, kar je bilo v njem; ta mehur ali pas je imel noč in dan krog života na nagi koži opasan.

To vedeti je bilo za Dolarja najvažnejše, kajti na ta način se ni mogel zgubiti denar, dokler se bi Spitler sam ne zgubil. Prvi trenutek šine Dolarju misel v glavo, kapitanu vse razodeti ter na podlagi sodnijskih pooblastil in pisem zahtevati od njega, naj prime hudodelnika, mu odvzame denar, njega pa zapre in varuje ter ga v Evropi oddá gospôski. Toda to misel brž zopet ovrže, ko se spomni hudih in britkih skušinj, katere je v Ameriki z gospôskami doživel. Varnejše se mu toraj zdi, gospôsko še le v Evropi, ko bo Spitler stopil na suho, klicati na pomoč, do tje pa ga le opazovati in skrbeti za to, da oni ne bo zapazil preteče mu nevarnosti. Oboje ni bilo ravno težko, kajti na ladiji je bilo razen nju še več popotnikov, tedaj se ga je lahko ogibal tem bolj, ker Spitler sam ni iskal nobenega znanstva, ampak je bil le rajši sam in je malo govoril.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 13. junija. (*Ministersk „Atlant“ in pa Avstrijski „Rubikon“.*) Čitatelji naši na prvi pogled mojega napisa ne bodo razumeli, kaj hočem z „Atlantom“ in „Rubikonom“; al brž jim bode stvar jasna, če jim imenujem ministra Stremayra in pa zasedo Bosne po naši armadi. Presvitli cesar je, kakor je bralcem „Novic“ že znano, odpoved sedanjega ministerstva tako rešil, da je takoj sprejel odpoved bolehnega ministra notranjih oprav barona Lasserja, vsem drugim pa veleval, naj ostanejo toliko časa, da bo druge imenoval na njena mesta, ministerstva predsednik knez Auersperg pa naj začasno nadomestuje barona Lasserja. Pokorni temu ukazu Njegovega veličanstva ostanejo tedaj začasno, al, trudni dela in omamljeni po silnih napadih celó lastnih svojih prijateljev v zbornici poslancev, gredó večidel na dopust (urlaub) okrepčat si dušo in teló. Knez Auersperg gre, dr. Glaser gré in tudi finančni minister de Pretis gré, — vse pa bode namestoval pl. Stremayr, ter bode po takem ob enem minister bogočastja in nauka, minister notranjih oprav in pravosodja, pa tudi še finančni minister. Nalogo, ki jo po takem na-se vzame dr. Stremayr, je kolosalna in mož mora biti res „Atlant“, ki si upa tako velikansk posel vzeti na svoje rame. Tako je izpričana beseda ministerskega „Atlanta“. — Avstrijski „Rubikon“ pa smemo po pravici imenovati Hrvaško-dalmatinsko mejo, kamor maršira zdaj naša armada, da zasede Bosno pod vodstvom slavnega poveljnika Filipovića, čegar pradedje bili so Bošnjaki. Naj bi črnorumeni zastavi Avstrijski bila sreča mila in dualistična preteklost se za zmirom izbrisala iz zgodovine Avstrijske!

V Gorici 14. julija. — Za tiste kraje v okraji Gradiščanskem, koder je bila toča, podaril je presvetli cesar 4000 gold.; oskrbništvo tukajšnje zastavljavnice in hranilnice pa je odmenilo ubozim v dekanijah Černiče, Karmin, Gradišče, Št. Peter in Višk (tudi po toči več ali manj poškodovanim) 1400 gold. — Revščine se ne manjka pri nas; pa kaj za to?! Berite danes na priliko po naših uličnih oglih: Povsod „ballo e sagra“ „sagra con ballo“ in kaj vem, kaj!?! Ljudje morajo vendar denarja imeti, pa tudi trdnega zdravja so, ker v toploti 23° R. plešejo — ne plešejo, ampak divjajo. Zdravstvene komisije včasih za vsako malenkost vsake sorte previdnostnih naredeb zaukažejo. Prva je ta, da šolski otroci na pr. ne smejo hoditi v cerkev, druga potem ta, da se šole celó zaprejo; za nasledke plesnega razsajanja pa županstva in zdravstvene komisije nič ne vedó. Pa tudi jezikoslovske komisije „italijanske“ v Gorici ni, da bi popravljala čudne jezične spake v plesnih naznanilih. Kaj neki hoče pomeniti „sagra con ballo“? Jez sem že kot deček to vedel, da „sagra“ prihaja od latinsk. „sacra“ (= orum), kar pomenja cerkveno slavnost. In, ker so o priliki cerkvenih godóv in slavnosti napravljali popoldne plese, dali so tudi tem imé „sa-

se je posebno sedanji gospod župnik brigal, dokler mu Vestenekovci niso zgrenili veselja do nje. Jaz sem na pr. videl tù prav izgledne spise deklet, ki so vredni vvrsteni biti med lepopisje. Takih menda zdaj ni več.

Ta kraj je zadnji čas postal imeniten posebno o volitvah. Vkljub Vestenekovim in drugim agitacijam je volil namreč vendar národno. Veliko bi se dalo pripovedovati o glasovitem Litijskem paši in o neki borni živalici, ki ima naslov okrajnega zdravnika. Prvi je našim bralcem že dovolj znan, zadnji pa ni vreden, da bi ga človek pod peró vzel.

Toda po teh opazkah naj vrnem se na svojo pot. Vtrujen dospem do župnikove hiše, katera se mi gostoljubno odpre. Bili smo svoji pri svojih („entre nous" pravi Francoz) in ura nam je pretekla le prenaglo, čeravno smo se pogovarjali le tako, da bi bil naš pogovor tudi državni pravdnik lahko poslušal. Kar se mene osebno tiče, sem našel tu prijatelja, katerega že skoro 15 let nisem videl; zatorej opravičeno veselje moje zavoljo prijetne družbe.

Drugi dan mi je prijazni gospod župnik razkazal bližino poslopja — lepi vrt z zelenjavo, vodnjak napajan s strehá, ki ima čisto mrzlo vodo brez vseh živalic, in marsikaj druzega, kar kaže, da ni bil le za šolo, ampak tudi za druge reči jako marljiv. Škoda, da ima po Vestenekovcih tako malo hvale za svoj obilni trud! Pa mislim, da ga to ne grize, kajti „ôse gredó le na najslajše sadje".

Ta dan je bil silno vroč, še v senci se je človek potil. Čeravno je bil moj program peš poti, sem bil zato vendar prav vesel, ko mi prijatelj ponudi konjiča, ki naj bi me potegnil do višave nad Trebnjem. Potoma sem radoval se nad zelenimi griči in lepim poljem na obeh straněh ceste; vse je jako lepo kazalo, skoro vsak kmetič, ki sem ga videl, je bil veselega obraza.

Pripeljeva se do neke zale hiše, voznik pravi, da je to „pod Gabrom". To tedaj je tista gostilnica, ki je postala znana v novejšem času po Vesteneku! Tu je imel on svoj „amtstag" (uradni dan), kamor je sklicaval župane, čeravno je to najskrajniši kot njegovega okraja. Kar ga je zarad tega in še nekaj druzega prijel „Brencelj", pa ni več tam „amtstaga", tudi s šolo pod „velikim Gabrom" se več tako hudo ne mudí. Vestenek je svoj „amtstag" preložil drugam.

Bolj iz radovednosti, kakor iz potrebe velim vozniku vstaviti pred gostilnico. Prikaže se na pragu ženska precejšnjega života, čedne postave in prijaznega obraza. Ko zve moje želje, izgine in pride čez minuto časa s pollitrom vina, katero prijazno natoči in ga ponudi najprvo meni, potem pa vozniku z vprašanjem, kam se peljeva. Mene le tako nekako postrani gleda. Ko sva izpila, požene voznik konjiča in naprej drčiva proti vrhu. Na prelazu skočim z voza in se pomikam po cesti navzdol. Povsod kaže se najlepša letina, katere se še celó tički veselé, ker tako prijetno žvrgolé po grmih.

Čez nekoliko časa zagledam v nižavi čez majhne gričke, preko katerih se cesta spušča v nižavo, črn šterž — Trebanjski zvonik. Čim niže se pomikam, tim bolj soparno postaja. Visoko žito ob obeh straněh ceste ne dá špranje nobenemu pišu. Trebanjski zvon naznani poldne in kosci se jamejo vračati domú na kosilo — pevajoč. To tedaj je posebnost teh krajev, da kosci pri svojem delu prepevajo in vriskajo. Vsak kraj ima svoje navade.

Vrh zvonika Trebanjskega je vedno videti izza griča, a ko pridem na vrh, zopet pokaže se drug grič pred njim; zdi se mi, kakor da bi se mi umikal, ker mu ne pridem bliže. Narava je tu prav lepa, pot bi me toraj ne vtrudila — al vročina, to je nekaj, kar omami človeku uhó in oko, da ima edino to željo, da bi kmalu bil na hladnem. Srečujejo me otroci iz šole gredoč in me pozdravljajo s „hvaljen bodi Jezus Kristus!" — „Amen na veke", odgovarjam in si mislim: „No, hvala Bogu, tukaj se šola ni še potopila v „konfesionslosno". (Pozneje sem skusil na drugem kraji nekaj vse drugačnega, kar bo prišlo tudi na vrsto.)

Ves premočen po potu in skoro onemogel vročine prisopiham okoli polu dveh v Trebno ter stopim v prvo gostilno, ki jo zagledam. Vabi me tudi slovenska lipa pred njo. Lipa me ni goljufala, kajti zadel sem dobro gostilnico, kateri je gospodar znani narodnjak gospod Em. Tomšič, župan Trebanjski. No, hvala Bogu! Ohladil in nakosil sem se o zabavnem pogovoru tako, da sem čez poldrugo uro zopet lahkih nog vzel torbico na ramo in palico v roke ter napotil se proti Mirni peči.

(Dal. prih.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Do Kube je bila vožnja srečna in primerno nagla. Tu je ladija postala dva dni, priskrbela si vode, in dobila nekaj popotnikov do Evrope. Spitler se z ladije ni ganil in zato je tudi Dolar na nji ostal, češ, da je na suhem presoparno. Tretji dan so zopet na morji na poti naravnost proti Evropi. Štirnajst dni je bilo vreme vožnji zeló ugodno in kapitan je rekel, da bodo drug dan že videli Kanarske otoke, če bo tako lepo ko dozdaj. Dolarju začelo je srce urnejše bíti in naglejše kri poditi po žilah; spominjal se je, da bo kmalu dosegel svoj cilj, mislil se je že pri svoji Emi.

Ponoči pa se vzdigne vihar, ki traja s strašno silo tri dni in tri dolge noči. Trdna in močna ladija, ki je prej tako krepko orala si pot po polji morja, je zdaj neokorno truplo z lesa in železa, ječeče pod silo valov in vetrov, ki delajo ž njim, kar se jim zdi. Popotnike popade strah in groza, najplašnejše in najobupnejše se vede Spitler. Slaba vest in pa smrtna nevarnost — to se nikakor ne vjema.

Posebno silovit je vihar tretjo noč. Kapitan že ne more več preračuniti, kje da so, le toliko je skoro gotovo, da je bil parobrod zagnan daleč v stran proti jugu. Dozdaj še ni trpel posebne škode, le en mornar je bil po nekem drogu hudo ranjen. Parobrod pa se je vrlo ustavljal valovom, da si so mu neprenehoma rebra pokala. Zato je kapitan mislil, da bo srečno prestal nevihto, če ga ta ne zažene proti suhi zemlji. Če bi se pa to zgodilo, potem se je bati najhujšega. Kak strah prešine tedaj vse, kar je na ladiji, ko nekdo zaupije:

„Suha zemlja! Na tri (morske) milje daleč se vidi luč".

„Pripravite čolne, spustite jih doli!" — velí glas kapitana.

Za tem zagrometa dva topova kot znamenje sile in klic na pomoč. Vse plane iz notranjih prostorov na vrh, tudi Dolar tik za Spitlerjem, ki je tako zmešan, tako prestrašen, da ne vé, kam stopa. Ko pride na vrh in dobí od valov nekaj kapljic v obraz, se obrne nazaj in teče v svojo čumnato. Ta hip se ladija strese, kakor da bi bila nekam zadela, in vrata do notranjih prostorov se zapró.

„Kdor more, reši se“, je splošni klic, vse dere in se rine proti čolnom, Dolarja, ki se je prepričal, da je Spitler še v notranjih prostorih, potiska veliko ljudí pred sabo tako, da nazaj nikakor ne more. Predno se prav zavé, je z drugimi vred v čolnu, ki brzo odrine od ladije v valove s tremi drugimi vred. Od suhega sem se čuje klic, a kaj je Dolarju za rešitev lastnega življenja, če mu nesrečna osoda vzame to, čemur je posvetil svoje življenje — Emo! In to je zgubil, kajti zopet se čuje tresk in — valovi so požrli lepi parobrod, ki se je na dno pogreznil. V istem hipu zgrabi mogočen val tudi čoln ter ga zažene v nižavo. Dolar pride ob zavest. — —

Zbudi se na morskem bregu in gleda krog sebe. Bil je jasen solnčen dan.

„Kje sem?“ — vpraša španjski.

„Na otoku Madejri, señor“ — je odgovor iz ust lične mlade Španijolke, ki se je ž njim posebno vkvarjala, kakor je bilo videti.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Pogled na Ogersko,

kako se Magjari pripravljajo za nove volitve poslancev v državni zbor.

„Extra Hungariam non est vita, si est vita, non est ita“ — to je bil bahaški pregovor Magjarov, dokler so svoj jezik še skrivali in je bil še latinski jezik njihov parlamentarni jezik. Po naše se pravi to: „zunaj Ogerske ni življenja, in če je življenje, pa ni tako kakor pri nas.“

Poglejmo zdaj nekoliko, kakošno je življenje Magjarsko zdaj, ko je gotovo v največem cvetji, ker se pripravljajo za nove volitve poslancev, katere imajo biti prihodnji mesec.

Pretep s krvavimi buticami je zdaj na dnevnem redu. Prvi tak krvavi pretep je bil v Gjengješu med vladno in nji nasprotno stranko. Ranjenih ni bilo nič manj ko 62 ljudí, treba je bilo vojakov, da so naredili mir. Veliko so jih zaprli. Med pretepači ni bil le priprosti narod, ampak tudi veliko ljudi viših javnih stanov. Po tem se mora sklepati, kako „ritterlich“ je Magjarsko pleme. Zavoljo tega je Tisza uradnijam razposlal okrožnico z ukazom, naj zabranijo vse vladi nasprotne agitacije (eljen volilna svoboda na Ogerskem!) in da se s takimi, ki „motijo mir“ ali kar je vse eno, agitujejo proti vladi, strogo ravna po postavi. Velikim županom je pa ukazal, da morajo svojim uradnikom zabraniti vsak pritisek na volilce in strogo paziti na to, da vsak voli, kogar hoče. Res, prav Magjarsko!

Tisza sam je kandidat v Debrečinu, tem ultramagjarskem gnjezdu; tam hoče rešiti čast svojo in svojega prijatelja Andrassya. Če on tam zmaga — misli — potem bodo tudi druga Magjarska mesta šla za vlado. Al kaj se mu je pripetilo? Njegovi prijatelji so mu napravili slavoloke, te pa je množica potrgala in podrla, le nekaj jih je rešila silna policija enake osode. Ko je Tisza govoril volilcem, je bil velikansk škandal: njegovi prijatelji so mu kričali „eljen“ (živio), a tem nasproti oglasili so se nasprotniki s sikanjem in žvižganjem tako, da včasih ni bilo razumeti ne ene besede njegove. Policija je potem naredila mir in zaprla več razsajalcev, pa jih je morala več izpustiti, prisiljena, kakor pravijo, po „narodu“. To vse je prav magjarsko in kaže očitno jako protivnega duhá zoper vlado zavoljo notranje politike Andrassyeve. „Magjar ember“ hoče vojsko z Rusi.

Da je tako, o tem je glavni dokaz kandidat Falk, urednik po Ogerskem najbolj razširjenega lista „Pester Lloyd“. On je, ponujaje se svojim volilcem, jako srdito govoril proti Rusiji in vsemu slovanskemu narodu. Opomnil je, da je bil prihod Magjarov v Evropo in ustanovljenje njihove domovine tu jako važen; oni so zasadili klin med prej zedinjene Slovane, ta klin je — po Palackijevi zgodovini Češki — največi zadržek, da se ne morejo zopet zediniti. Magjarov najhujša sovražnica je Rusija; ona si prizadeva izdreti Magjarski klin in zaganja valove slovanske na-nje. Če se Magjari ne morejo vpreti tem težnjam, je konec Ogerske države. „Zato se jim moramo — pravi Falk — vpirati z vso silo, dokler le eden Magjar živi na Ogerskem. Naj so sklenili v Berolinu, kar jim je drago, — do boja za življenje in smrt mora priti z Rusijo. Če zmaga Magjar v tem boji, se bo smelo reči, da vkljub tisočletne dôbe, kar ima Magjar domovino v Evropi, si jo je iznova osnoval.“ Dalje misli Falk, da v Petrogradu ne bodo pozabili, kako se je Avstro-Ogerska obnašala proti Rusiji prej in o kongresu, da je toraj vojska med Avstrijo in Rusijo gotova! — Take rotomontade menda tudi Ogerskim ministrom ne bodo po volji, ker niso tako kratkovidni, da ne bi naprej videli, da bi v taki vojski vsaj Ogerska glavo zgubila. Zato je Tisza prav rekel, da vlado, ki bi zahtevala vojsko z Rusom, bi bilo treba nemudoma odstaviti.

Srbi Ogerski se tudi pripravljajo z vso marljivostjo za volitve, ne tako pa Slovaki po gorenji Ogerski; ti so za pasivni upor, to je, da ne voliti, češ, da nimajo nikakoršne nade, da bi spravili več svojih zastopnikov v zbor, in da je treba sedanji vladi pokazati svojo nezadovoljnost z nevdeleževanjem pri volitvah. „Obzor“ pa meni, da je na vsak način bolje voliti, če zmagajo Slovaki tudi le v enem okraji, da bi potem njihov poslanec v zboru o vsaki priliki protestiral proti helotskemu stanju, v katerega je Ogerska oblast kontumacirala ves Slovenski narod v Slovakiji. — Al kje se večina dandanes zmeni za proteste manjšine ali celó posameznjakov! —

Tako je na Ogerkem zdaj pred volitvami.

Mnogovrstne novice.

* *Sneg meseca malega srpanu.* Iz Lecha v Tirolih piše časnik „Bote für Tirol“ od 4. dne t. m. tako-le: Od 4. ure zjutraj sneží kakor o božiču. Sedaj je 9. ura opoldne, in že ga leží 16 centimetrov na debelo. Včeraj še prekrasno polje in senožeti so pokrite s sneženo odejo. Se ve da tudi na planinah stojí živina do kolena v snegu.

* *Novo iznajdene narodnosti na Ogerskem!* V letošnjem programu katoliške gimnazije v Nitri in pa brezverske realke v Trenčinu nahajajo se učenci pod imenom sledečih narodnosti: Magjari, Nemci, Magjaronemci, Magjaro nemco-slovaki, Nemco-slovaki in Magjaroslovaki! Prečudna zmes! Le — Slovakov ni!

Naši dopisi.

Iz Rusije 14. junija. —η. — „Evropsko-turški mir je sklenjen — živila vojska!“ — taka napitnica bi se bila na včerajšnjem poslednjem obedu kongreslerjev v Berolinu najbolje vjemala s situacijo. S prekano se je kongres začel, s prekano se je končal, bistvo Berolinskega kongresa je prekana. Ker morda mnogi čitatelji

„Novicah“: isti slabi tlak, isto nemčursko gospodarstvo, ista „detto feuerwehr“; vendar vedé, da je tudi veliko Slovencev po vseh stanovih, sem si namenil jih poiskati; zato jo vkrenem najprej v Rozmanovo gostilno, kjer sem se bil namenil prenočiti, potem pa v čitalnico. Poslopje čitalnično je krasno, a ne še po vse dodelano, le spodnji prostori so za rabo; v teh je gostilnica, prostor za čitanje in pa dvorana. V čitalnici najdem znancev, s katerimi se spustim v pogovor, ki se suče največ o mobilizaciji, ker je veliko mladenčev dobilo liste kličejoče jih v 24 urah k vojakom; med njimi so bili mladenči iz vseh stanov, celó nekaj dijakov, ki so ravno bili izvršili pismeno maturo in imeli delati še ustmeno; te je osoda britko zadela. Splošna vojna dolžnost je pač huda reč; — to se čedalje bolj priznava. Kaj bodo ti mladenči počeli vrnivši se nazaj od vojakov? Bodo li potem, to je čez nekaj let, še le delali ustmeno maturo? Jo bodo li tudi prestati môgli, ker se čez leto in dan veliko pozabi? Bodo li še sploh veselje imeli do tega, ko se bodo učenja čisto odvadili? In če bo vojska, se bodo li res še kedaj vrnili nazaj? Tako bo uničena marsikatera nada starišev. Al postava je železna, izpolniti se mora, če tudi se uniči marsikomu prihodnost. Ni čuda tedaj, da je bilo vse nekako poparjeno, zlasti ker se še ni vedelo, zakaj se mobilizira. Da se res mobilizira, so že vrabci po strehah peli; v Ljubljani pa so konfiscirali liste, ki so pisali, kar je bilo povsod vsacemu znano.

V takem razgovoru nas prav prijetno motijo pevci, ki zapojo par slovenskih; potem so tudi trobentali jih prav vbrano nekaj na majhnih trobentah; tako je večer kmalu minul in podali smo se spat. Ponočno svečavo oskrbuje tu mesec bolje, kakor svetilnice; menda županstvo misli, da ono samo dosti sveti mestu s švabsko inteligenco.

Drugi dan sem bil namenil se čez Koko (Gorjance) peljati se s pošto, ker je bilo vroče in pot mi že znana. Ker pa pošta odide še le opoldne, sem čas do tje porabil v to, da sem obiskal več prijateljev — vseh ne, ker je bilo mi časa premalo.

Opoldne odrinem s pošto. Bila sta na vozu še dva popotnika: mlada a bolehna gospica in nek trgovec. Gospici se ni ljubilo dosti govoriti, zato sem se pogovarjal le s trgovcem in postiljonom. Voz je za deževno vreme že pripraven, a ne za lepo, ker če hočeš kaj videti, se moraš pripogovati do line ob strani, da te sčasoma jame hrbet boleti. Samotna cesta je silno strma, in ljudje in živina po njej veliko trpé. Kar popotnika, če gre peš, za ta trud nekoliko odškoduje, je širok in krasen razgled zlasti na vrhu, ki sega na gornjo stran do Juliških alp (Grintovca) in Triglava, na spodnjo stran pa čez belo Kranjo in Hrvaško do gore Klek v Bosni. Med vsem tem je nasejanih brez števila vasi in nižjih gričev; tudi je videti reke Krko, Kolpo in Lahinjo.

Ko se spustiš navzdol, se ti že pod Lužo pokažejo Vlaške (Grške) vasi in cerkve; zadnje stojé večidel na samem in so videti bolj revne. Tù dohitiš ali srečaš Vlahe, ki se od drugih prebivalcev ločijo po svoji noši in temneji koži; dekleta s pisanimi kapicami na glavi in dolgo kito po hrbtu te tujca prav radovedno gledajo s svojimi črnimi očmí. (O Vlahih sploh bom še pozneje nekoliko spregovoril.)

Od Suhora, ki natančneje pride še pozneje na vrsto, je cesta manj strma, pričnó se vinogradi na obeh straneh ceste. Tukaj prične rasti znano močno Metliško vino, ki postaja čedalje močnejše doli do Vivodine. Na desni se razteza Semiška gora, kjer raste enako dobra in močna kapljica.

O pol petih popoldne pripeljem se v Metliko, kjer zagledam na cesti starega prijatelja in pobratima. Ta, dobro vedoč, kaj popotnemu človeku najbolje dé, pelje me k sebi na dom, kjer je pripravljena mala južnica, ki se mi tem bolje prileže, ker ob poti — izvzemši Lužo — ni nobene gostilnice bilo. Pogovarjava se o tem in onem, potem pa greva ogledovat Metliško mesto.

Mestice stojí na gričku ob obnožji Koke, ima nekaj čednih hiš in komendo nemškega reda. Videti je še zdaj, da je ta kraj bil namenjen obrambi ljutih Turkov. Nekdaj je spadalo celó k Hrvaški, kakor še zdaj nekaj krajev na Koki, ki se imenujejo „okraj Sichelburg“ Kar človeka posebno veselí, so tù domači napisi povsod, ker razen par nemčurjev je tù vse narodno. Čitalnica ima prav lične, čeravno nekoliko ozke prostore; a zdaj zidajo hišo, v kateri bo spodobno spravljena. Le nekaj sem jaz tu težko pogrešal: bistre čiste gorenjske vode. Imajo sicer vodovod, a voda ni čista, zlasti o deževnih dnevih je taka, kakor rumeno vino. Se vé, da temu se ne dá pomagati, ker čistih vrelcev po vinskih goricah ni. Gorenjec ima najboljšo vodo, a vino dobiva le slabo in drago; tukaj pa je voda slaba, a vino dobro in cenó, liter ne veljá čez 24 kr.

Zvečer smo bili „pod lipo“ židane volje, peli in pili, pogovarjali se in zabavljali. Prikazalo se je tudi par nemškutarjev, ki pa so kmalu pobrali kopita pred slovenskim duhom.

V prijazni družini spoštovanega trgovca prav slovansko gostoljubno sprejet prebijem noč z okrepčevalnim spanjem. Drugo jutro se napotim proti Podzemlju. A ravna pot ni vselej najkrajša pot, to sem skusil tudi jaz, ker bi bil po ravni cesti zašel na Hrvaško. Srečavali so me pastirji bolj revno živino domú goneč in pevajoč. Melodije so bile slovanske, a ne tužne, ampak gorenjsko-vesele; le besede so jim bile druge. Želeti bi bilo, da bi po tem kraji tudi kak muzični strokovnjak nabral narodnih napevov; nekaj sem jih slišal prav lepih, posebno pri ženskah na polji. Čeravno so ob meji, vendar še nimajo značaja Hrvaškega.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Do tu so segali spisi Dolarjevi, katere sem bil prebral, ko je že solnce skoz okno gledalo. S spanjem ni nič, to naglo spoznam, zato vstanem in se napravim, da bi šel k Dolarju, da bi ustmeno povedal konec jako zanimive dogodbe. Po pravici povem, če rečem, da si konca nisem mogel po vsem tem nikakor misliti. Gostilnico, v kateri je bil čez noč ostal, mi je bil že sinoči povedal, zato se — v kavarni s sklenico čaja privezavši si dušo — podam naravnost tje. V veži vidim tri služnike, ki ravno skladajo dolg zaboj z voza. Te vprašam po tujcu z imenom „Gutman“, ki je včeraj prišel z Marseilla.

„Le za nami“ — je odgovor — „ravno mu imamo ta zaboj nesti v sobo“.

Jaz grem za njimi in ko dospemo do sobe, se odpró vrata, in on stopi, bled ko smrt, med nje.

„A gospod svetovalec, tako zarano že? Le notri, prosim!“ Delavcem veli dolgi zaboj postaviti v kot

sobe, in ko se je to zgodilo in so nosači odšli, se obrne proti meni:

„Vse brez vspeha, kaj ne?“ — vpraša z milim tužnim glasom. „Tako daleč že, toliko prestati in vse za — nič. To je bridko, gospod svetovalec. O Emi ni duha ne sluha!“

„Ravno zato ni še obupati“ — ga skušam jaz tolažiti. „Truplo njeno se še ni nikjer našlo, tudi je nihče ni videl pri vodi. Ni li po vsem tem mogoče, dá, skoro gotovo, da še živi, da se je skesala, da je s tem korakom hotela le odložiti poroko ali jo celó nemogočo storiti? Ravno kakor ste vi Spitlerja“ — nadaljujem, besedo nalašč napeljaje do te stvarí — „ravno kakor ste Spitlerja, ki je tudi vtonil —“

„A, ste že vse prebrali?“ — prične z žalostnim glasom. „Zdaj, ko je vse zgubljeno za-me, imam le še eno dolžnost spolniti. Tu je denar Riparjev, izročite mu ga!“

Podá mi listnico, v kateri so nakaznice na 290.000 gold., in nadaljuje:

„10.000 gold. je bil hudodelnik porabil, drugo je tu. Pa ker zapazim, da vam ni še vse jasno, nadaljujem ustmeno svojo povest, kar je nisem mogel zapisati, ker se mi je domú mudilo. Podam vam jo v kratkih besedah“.

„Od potopljene ladije se nas je malo rešilo, tudi kapitan je vtonil. Mene je našla barka na pomoč hitečih otočanov v morji oklenjenega okoli deske razbitega čolna. Brž ko se zavem, mi je prva skrb popraševati, če se je Spitler — katerega sem mornarjem natanko popisal, rekoč, da je moj bližnji žlahtnik — rešil. A nihče ga ni videl, tudi se truplo njegovo ni našlo ob bregovji, kakor trupla mnogo drugih vtonjencev, med njimi tudi kapitana. Ladija se je bila cela pogreznila, ker ni bilo nikakoršnih kosov od nje ob bregu in na zopet mirnem morji plavajočih videti. Po tem mi je bilo jasno, da se je Spitler potopil z ladijo vred, da mora še zdaj v njenem trebuhu biti. Al kako ga spraviti na dan? Če bo le par dni v morji, lotile se ga bodo morske živali in potem je za-me vse zgubljeno“.

„Ladija se je bila potopila kak streljaj daleč od brega, morje je tu plitvo, komaj kakih 15 sežnjev globoko. Nesreča se je bila naznanila v glavno mesto in od tod so pričakovali povelja, kaj storiti. Jaz sem vedel, da bodo skušali ladijo v morji razstreliti, da tako k vrhu pride, kar je kaj vrednega, drugo pa se potem po dnu pobere. To mi je povedala mornarska rodovina, katera me je pod streho vzela. Če tedaj ladijo, katera se cela vzdigniti nikakor ne dá, razstrelé, potem je Spitlerjevo truplo razdjano in pas njegov splava po morji. Sam pa ne morem nič storiti, toraj sklenem obrniti se do kacega mornarja in to po deklici, ki mi je tako marljivo in dobrovoljno stregla. Imel sem še precejšnjo svoto denarja, tega sem bil pripravljen žrtvovati.“ (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Različne šege pozdravljanja pri ljudstvih.* V Parizu so zdaj, ko je velika razstava, zbrani narodi iz vseh krajev svetá. Zanimivo je tedaj videti sila različne šege pozdravljanja. Brazilijanec pozdravlja Brazilijanca, da položí svojo glavo na trebuh onemu, kogar pozdravlja. — Meksikanec pozdravljaje dotakne se najprej zemlje z roko, in potem poljubi roko onega, kogar pozdravlja. — Siamez ima čuden način pozdravljanja: on sleče zgornje hlače in jih omota okoli života onemu, kojega pozdravlja. — Indijanka iz Malabara pozdravlja tako, da popolnem odkrije svoje prsi. — Pozdrav otočanov južnega morja je jako nežen; oni vzamejo svojo pernato krono z glave, in jo postavijo na glavo onemu, kojega pozdravljajo. — Kedar se srečata dva Arabca iz Yemena, se postavi eden nasproti drugemu tako, kakor da bi mu hotel roke poljubiti, al drugi ne dopusti tega, kakor da bi to ne smelo biti. — Če hočejo Otahajci zadovoliti svojemu običaju pozdravljanja, morajo sleči gornji del svojega telesa. — Etiopci pozdravljajoči odpašejo pàs onemu, kogar pozdravljajo, pa ga okoli sebe opašejo. — Grenlandec liže lice onemu, katerega pozdravlja. — Kafri pljujejo v roke onemu, kogar pozdravljajo. — Evropejci se pozdravljaje odkrivajo. — Kalifornian je najbolj lahkoben, on ne pozdravlja nikogar.

* *Norec, ki se pametnega misli.* — Sodniški uradnik J. N., ki je zblaznel (znorel) in zarad tega pod kuratelo bil postavljen, je pri Dunajski sodniji vložil prošnjo, naj ga oprostí skrbstva (kuratêle) ter je to prošnjo podprl s sledečimi razlogi: „Jaz se večkrat ménim s prerokom Muhamedom in milujem zanikerne advokate. S prerokom Muhamedom sva jo že dognala, da vsi kristijani prestopijo k islamu (Turški veri), kajti le ta vera je pametna. Avstrijska armada, ki ima Bosno zasesti, bo le stanovanje pripravila vsem kristijanom na Turškem. V Evropi ni več mogoče biti, ker po natančnem računu le ena ženska na $22\frac{1}{2}$ možkih pride, to pa je velik zadržek pomnoženju človeštva. Rusija se mora iz Evrope pregnati; da se pa potrebna preselitev narodov kmalu izvrší, sem ukazal že ministerstvu.“ — Temu podobnih norcev je dandanes prav veliko ljudí, ki se za pametne, celó učene štejejo in niso v noriśnicah zaprti.

Nova knjiga o Bosni in Hercegovini.

* *Bosnien und die Hercegowina.* Kurzgefasste Darstellung aller geografischen, volkswirthschaftlichen und socialen Verhältnisse dieser Länder nebst vollständigem Lexikon aller Städte und wichtigeren Orte mit möglichst genauer Angabe der Einwohnerzahl nach Religionsbekenntnissen, aller bedeutenderen Flüsse, Seen, Heilquellen, Gesundbrunnen, Gebirge, Bergwerke, Klöster, historisch-interessanter Burgen und Burgruinen, der schönsten Gebirgspartien und aller wichtigen Objekte, mit besonderer Berücksichtigung der Strassen und anderer Communicationswege, nebst vielen volkswirthschaftlichen und historischen Daten. Mit Benützung des besten Quellenmaterials und auf Grund persönlicher Reisen verfasst von Abel Lukšić.

Tako se zove zanimiva knjiga, katera je ravnokar v Pragi na svitlo prišla spisana po dobro znanem Hrvaškem pisatelju. Naslov knjige čitateljem res veliko obeta, pa tudi spolnuje, kar obljubi. Cena knjigi je 1 gold.

Ker je gotovo, da po zasedi Bosne in Hercegovine po Avstriji utegne mnogo obrtnikov, kmetovalcev, trgovcev in druzih izobraženih ljudí se preseliti v te jako rodovitni pa zeló zanemarjeni deželi, se je v Zagrebu ustanovila velika agencija (Generalagentur) za naselnike v Bosni in Hercegovini. Ta agencija daje na ustmena ali pismena vprašanja natančna pojasnila proti primernemu honoraru (plačilu) in sicer po 5 gold. za vsako pojasnilo. — Natančna pojasnila so pa res vsacemu jako potrebna, predno kdo sklene svojo domovino zapustiti in se preseliti v tujo mu neznano deželo. Iz tega stališča je prevzela Zagrebška agencija veliko odgovornost, da ne bo nihče zapeljan.

---

in drugje po Slovenskem navadni z nemškega vzeti besedi: „ja“ (dá) in „né“! V tem kraji bi se od pastirja lahko učil slovenskega jezika marsikak „visok“ gospod.

Prisopihavši na višavo — koga zagledam? Našega Kramariča. Vsak bralec ga pozná iz obravnav deželnega zbora Kranjskega, kjer je marsikako zasoljeno dal vladi in nemškutarjem pod nos. Brž me pelje v svojo klet pod hišo in ohladi mi vroče in suho grlo s kupico dobrega vinca. V hiši sem videl na njegovi mizi časnikov morebiti več, kakor v kaki čitalnici. Naj bi ga posnemali drugi, ki se štejejo za narodnjake, pa niso naročeni na noben časnik slovenski, ampak jih le po kavarnah beró, če jih sploh beró.

Iz Kramaričeve hiše se podám k gospodu župniku. Z njegovega farovža je krasen razgled po Beli Kranji, posebno pa po Vlahih do Vivodine. Škoda, da nisem imel časa sprehajati se po gorovji, kar se ga od tod vidi! Gospod župnik mi je pokazal svoj vinograd, ki je veliko obetal, potem pa svoj vodnjak, napeljan s kapov; vodo sem našel jako mrzlo in okusno.

„Nimate li nikoli uši ali drugih mrčesov v vodnjaku?“ — ga vprašam.

„Nikdar!“ — mi odgovorí. — „Toraj imate dobre cedilnike (Filtrirkästen)?“ — „Nič tacega“, mi je odgovor. — „Pa vendar potrebujete dosti solí za svoj vodnjak?“ — „Ne enega funta je še nisem porabil.“ - „Pa kako vendar se vbranite vodne golazni?“ — „Prav lahko. Vodo imam napeljano z opečnih streh, ta pa sme v vodnjaku s cementom zidanem seči le do odmerjene visokosti, kjer je napravljena luknja, skoz katero se potem voda odteka, kar je je preveč. Odteka se pa zmiraj le stara voda, ker jo na novo pritekajoča spodriva, in tako se voda v vodnjaku nikdar ne vsmradí niti se ne zaredé živali v nji“.

Naj pri tej priliki še opomnim, da ima tudi gosp. župnik Suhorski tak vodnjak, a s cedilnikom. Voda je napeljana tudi le z opečnih streh, a vedno čista je in okusna.

Vse to sem navedel le zato, ker se je zadnji čas sprožilo vprašanje, kako bilo bi kapníc varovati povodne golazni. Morda je to nekaj za poskušnjo.

Po kratkem spregledu sedemo za mizo in ga izpijemo kozarec. V tem pride zopet oče Kramarič z velikim ključem, steklenico in kozarci ter nas vabi v svojo drugo klet. Koliko jih ima, ne vem, a šli smo za njim in natočil nam je kapljice kot zlato svitle, katere se je enkrat Dežman, ko je po Koki botaniziral, tako navlekel, da je proti Metliki gredé svojo glavo v vsak grm vteknil. Še zdaj je znana tam neka pesmica o „cerkvici in mrkvici“; no, vendar bo g. Dežman enkrat imel vsaj v enem kraji spomin.

Ker si pa jaz nisem hotel napraviti tu takega spomina, sem le pokušal sicer izvrstno vino, potem pa napotil se z znancem, ki sem ga tu dobil, proti Suhoru nazaj. Kramaričevo vino je bilo močno; dobro! da ga nisva več pila, sicer bi bil jaz tudi svojo glavo vtikal po grmih, kakor moj prednik Dežman, a nikakor ne spal na Suhoru, kamor sem prišel nazaj o polnoči.

Zjutraj se zbudim, ko že solnce skoz okna gleda. Bil je ravno sv. Rešnjega Telesa dan. Gospod župnik mi naznani, da bo procesija. Zopet kaj novega za-me, ki še nisem videl nobene procesije v teh krajih. Predno pa do te pridem, naj omenim, da sem videl tudi poroko. Se ve, da se ta navadno vrši z velikim ropotom. Godci spremijo ženina in nevesto do cerkve, vse je praznično oblečeno, nevesta ima na glavi nekako krono, ženin pa sila velik „pušelc“. A ta pot tega ni bilo, ker je bil ženin vdovec; nevesta je imela na glavi le majhen venec, ženin pa se je prezentiral v beli obleki in trdih visokih čevljih, dve priči še in vsega je bilo konec. Slišal pa sem, da svatbe tu po več dni trpé in požró včasih vsaj polovico premoženja ženinovega.

Zvonovi nas vabijo v cerkev, možnarji pokajo; sila veliko ljudí stoji pred cerkvijo, čakaje maše in procesije; med njimi je tudi več Vlahinj (Vlahov nisem videl). Procesija je bila dolga, daljša kakor v kaki veči fari na Gorenjskem. Spredaj so šli možje, vsi beli, za njimi ženske tudi belo oblečene z rudečkasto pisanimi prti (rutami) na glavi in večidel z rudečimi nogovicami. Lepo je bilo videti dolgo progo, ki se je potezala okoli hriba, le nekaj sem pogrešal tu in po Dolenjskem sploh: visokih majev, kakoršne stavijo po Gorenjskem o tej priliki. Razen tega mi še nekaj druzega ni bilo všeč. Na Gorenjskem (tudi še pod Ljubljano) se skušajo fantje in dekleta v tem, da ta dan napravijo na lastne stroške veličasten; vse dela zastonj, vlači zelenjavo z gozda in jo postavlja ob poti, okna, koder gre procesija, so razsvetljena, celó po Ljubljani (čeravno je sedanji „liberalni“ župan prepovedal postavljati maje). Vsega tega tam ni nič, ljudje hočejo plačani biti za vse, kar storé, k vsemu se jih mora priganjati. Zato tu taka procesija ni nič tako veličastna, kakor na Gorenjskem.

Po kosilu sem hotel jaz odriniti proti Novomestu, a postiljon me je pustil na cedilu. Zato sem moral ostati še čez noč tù zlasti, ker je bilo vreme zeló kislo. Žal mi ni bilo, kajti gospod župnik je jako prijeten za pogovor, ne trenutek se nisva dolgočasila. Isto tako drugo jutro ne, ker sva po žgancih in kislem zelji z vozom odrinila „na Lužo“. Tam namreč se srečate pošti iz Novomesta in Metlike. Meni je bilo bivanje na Suhoru jako prijetno, tam bi se človek naselil; zato sem prav težko vzel slovó od preprijaznega mi prijatelja gospoda župnika in peljal se proti Novomestu. Odhajaje priporočil sem gostilničarici v baron Apfaltrernovi hiši, naj bo gostom, če tudi so Slovenci, bolj vljudna, kakor je. Gospod župnik Suhorski naj pa tù javno sprejme od mene zahvalo za preprijazen sprejem malenkosti moje in zagotovilo, da so bili dnevi pri njem mi taki, da jih ne zabim nikdar.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Da ne bom predolgo vlekel povesti, naj bo tù ob kratkem povedano, kako sem dosegel svoj namen. Deklica je imela za ljubega čvrstega, pa revnega mornarja, ki je večkrat na dnu morja že bil in pri tem rabil neko kapo, katero je z zrakom napolnil in tako mogel po več minut prestati pod vodó. Do tega sem se obrnil in mu ponudil 300 gold., ako mi spravi na dan v ladiji zaprtega vtopljenca, mojega žlahtnika, katerega bi jaz rad na suhem pokopal. Malo premišljevaje mi to obljubi, če dam še dvema mornarjema, ki ga bosta s čolna v morje spuščala in kviško vlačila, kako plačo. Jaz obljubim skoro zadnji denar svoj in si izgovorim le, da se, čeravno še jako slab, peljem z njimi na morje. To mi dovoli in tako se peljemo po noči v čolnu tje, kjer se je bila ladija potopila. Kraj so morja navajeni ljudje naglo našli, in ko se pogumni mladeneč prvikrat spusti v dno — imel je tudi za to

jako umetno narejeno svetilnico seboj — in ko ga čez par minut zlečeta pomagača zopet na dan, pové, da je prišel do vrha ladije, katera postrani leží. Drugikrat pride z naznanilom, da je prebil okno čumnate, katero sem mu jaz popisal, od strani, in zagledal v prostoru po konci stoječe, z glavo ob strop butajoče zeló napihnjeno truplo. Tretjikrat naznani, da je to truplo z železno krevljo k oknu privlekel ter mu dal zanjko krog vratu. Predno se četrtikrat potopí, dá meni v roko vrv, rekoč, da naj jo trdno držim, na to zgine zopet pod morje in mornarja pazita na vrv, ki njega drži, jaz pa na svojo. In res! Še predno pride pogumni mladeneč kviško, že buti blizo čolna nekaj ven, ki se jame po morji zibati; videti je kakor kaka napihnjena pošast. Brž za tem prikaže se vrli pomorski junak, ki težko oddahnivši se odloži kapo in odveže svinec od nog. Vsi skup spravimo napihnjeno truplo v čoln in se odpeljemo proti suhi zemlji."

„Občutke moje, ko sem spoznal truplo Spitlerjevo, je težko popisati. Veselja, ki mi je navdajalo srcé, nisem smel kazati, ker bi bil utegnil ž njim svoje tovarše napeljati do misli, da ima to mrtvo napihnjeno truplo za me še kako materijalno vrednost. Še le, ko ga prinesó na dom v mojo ozko stanico, ko sem izplačal, kar sem obljubil, in ko sem sam pri njem, razpnem mu obleko in — skoro bi bil zavriskal — pas z denarjem je ovit okoli života. Naglo ga odvežem, se prepričam, da voda ni prišla va-nj, ga opašem sam pod obleko, potem zapnem mrliču obleko nad napetim truplom in pokličem zopet mornarje v stanico. ‚Koliko časa utegne to truplo vstrajati brez smradú, brez gnjilobe?' — jih vprašam. ‚O señor, dolgo, dolgo, ker se je soli navzelo' — je enoglasni odgovor. ‚Bi ga ne mogel pripeljati v Evropo, ker bi ga rad domá pokopal?' — ‚Da, señor! Le vodo bomo spustili iz njega, potem ga bo naš zdravnik z neko rečjo pokadil in nabasal, pa bo. On je to že večkrat storil'. — Zdravnik res pride in vzame truplo v delo. Jaz mu obljubim plačo le potem, če bo truplo zunaj nepremenjeno ostalo, da ga bo vsak poznal, komur je bil ranjki znan. Kako je oni zdravnik svoje delo opravil, vidite tu, če ste poznali Spitlerja."

Pri teh besedah vstane, gre k zaboju, ga odbije in — pred mano leži v zaboju z mahom in nekaterimi zelišami obdan Spitler skoro nespremenjen; truplo ima le bolj črnikasto barvo in obraz je nekoliko skremžen kakor pri mrličih, ki so se smrti zeló vstrašili.

„Konec povesti" — prične vnovič, ko je bil zaboj zopet zaprl — „je kratek. Rad bi bil odpeljal se v Evropo, ker je do konca druzega leta manjkalo le še kake tri mesece; al zavoljo nemirnega vremena ni prišla nobena ladija v Evropo gredoč memo, pa tudi nobena se ni odpeljala. Še le čez dva meseca sem našel priliko odpeljati se s tem za me toliko vrednim zabojem do Marseilla, od koder sem nemudoma odpotoval sem. — To je zgodovina mojega lova, čegar konec je srečen — a zá-me zdaj več ne."

Ves spehan se nasloni ob mizo, glava mu pade na dlan in globok zdihljej mu buhne iz polnih napetih prs. Kaj sem čutil jaz, to si vsak lahko misli. Prosim ga, naj se vmiri in privošči zdelanim udom počitka; to bo tudi duhá zopet ojačilo. Britek smehljaj, porok njegovega razdjanega srca, mi je odgovor, potem mi podá roko in reče:

„Zahvalujem se vam za sočutje vaše ter prosim, da greste k Riparju ter mu izročite denar. Zaboj s truplom hudodelnika utegnete vzeti, kedar vam drago, saj sem ga le za sodnijsko rabo seboj pripeljal. Za me bo res najbolje, če si malo počijem."

(Dalje prihodnjič.)

Zgodovinske stvari.

Turki na Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in Goriškem

v drugi polovici 15. stoletja.

Po spisu Hammerjevem.

Leta 1469. so prodrli tretjikrat na Štajarsko do Ptuja (prvikrat so bili ondi leta 1396., drugikrat pa 1418.).

Leta 1470. so prodrli drugikrat na Kranjsko (leta 1408. prvikrat do Metlike).

Leta 1472. 7. junija so privreli do Ljubljane.

Leta 1473. so bili zopet na Kranjskem, na Štajarskem, in prvikrat na Koroškem. Binkoštni pondeljek so stali pred Ljubljano.

Leta 1475. na Štajarskem (petikrat) in drugi pot na Koroškem; pri Brežicah so hudo razsajali.

Leta 1476. na Kranjskem (četrtikrat).

Leta 1477. Iskendar paša je prodrl do Soče na Goriškem (drugi pot), na Koroško pa so prišli tretji pot.

Leta 1480. so bili petikrat na Kranjskem, šestikrat na Štajarskem, četrtikrat na Koroškem.

Leta 1484. šestikrat na Kranjskem, petikrat na Koroškem.

Leta 1490. sedmikrat na Kranjskem, od kodar so jih iz Hrušice zapodili.

Leta 1492. osmikrat na Kranjskem, šestikrat na Koroškem, sedmikrat na Štajarskem.

Leta 1494. osmikrat na Štajarskem, od kodar jih je cesar Maksimilijan zapodil.

Leta 1499. tretjikrat na Goriškem, devetikrat na Kranjskem in sedmikrat na Koroškem.

Lahko se iz tega sodi, koliko so naši predniki prestali od teh roparjev, morilcev in požigalcev, ki so vsaki hip privreli v slovenske kraje. Kakošen strah še le pa je Turek bil v prejšnjih časih, ko se je z velikimi armadami vsul na Ogersko in Avstrijo, dvakrat do Dunaja prodrl in ga oblegal, pa še dalje do Moravskega in gornje Avstrije segel. Res, da ni razumeti, zakaj da se niso nikoli vse vlade združile v to, da bi bile glavo strle tej divji zveri!

Naši dopisi.

Iz Rusije 12. avg. —η. — „Finis coronat opus" — pravi dobra latinska prislovica. Celi mesec je že prešel, kar se je končal Berolinski kongres, ki se je sešel zato, da bi vstvaril trdni mir na Balkanskem polotoku, da bi osrečil vse narode jugo-vshodne Evrope, upokojil vso Evropo, da bi vničil vsak povod k nezadovoljnosti vseh skupaj in vsacega posebej. Al namesti mirú in izveličanja narodov, kar je Berolinski kongres obetal Evropi, kaj smo doživeli? Nezadovoljnost Bolgarskega naroda, prepir Grškega kraljestva s Turčijo, Avstrijsko vojsko z mohamedanskimi Bosnjaki, nezadovoljnost povsod. To je plod „poštene Berolinske mešetarije". Iz vsega, kar izteka naravnost iz vozlatih sklepov Berolinskega kongresa, je za zdaj najbolj važna Avstrijsko-Bosnjaška vojska. Ta vojska je jako važna, a pri tem čudno nezapopadljiva. Najbolj čudno je to, zakaj je Avstrijska vlada izprva prepovedala časopisju poročati o tem, kar se v Bosni godi? Avstrija v svoji Bosnjaški svatbi je podobna kmečki nevesti. Ona je že davno želela prejeti Bosno, pa Berolinski snubač jo je moral primorati k zaželeni svatbi z ženinom, ki za njo ne mara; zato svet ni smel vedeti, kaj se na svatbi

slovó od gospoda Rudeža, ki se je odpeljal proti domu; jaz pa sem šel s „Pehličarjem“ v farovž, ki je starinsko zidovje in bilo nekdaj tudi trdnjavica proti Turku, dokaz temu ostanki vretén in jarki krog zidovja. Za farovž je to poslopje preozko, zlasti gospoda kaplana imata premajhne prostore. Tako se po teh krajih povsod nahajajo spomini na Turke.

Večer nam je zopet pretekel ob živahnem pogovoru raznih zadev še prenaglo; skoro je bila ura polnoči, ko smo šli k počitku. Jaz sem prav dobro spal, zbudil me je še le moj prijatelj, ki mi je naznanil, da je zajutrk že pripravljen. Brž se oblečem in grem v drugo sobo, kjer me gospod župnik razveseli z naznanilom, da bodo kmalu na mizi — žganci s kislim zeljem. O saperlot, to je pa nekaj! Toda Gorenec že vé, kaj ima Gorenec rad, posebno če potem kam gré. Prav dobri so bili žganci, še boljša kupica vina ná-nje, in tako sem poslovivši se marširal s „Pehličarjem“ proti Kostanjevici.

Cesta gre tu dolgo časa naravnost, kakor da bi strelil. Sence ni nobene, zato se nama jame kmalu cediti po obrazu pot. Enoličnost in dolgočasnost ceste si preganjava s tem, da gledava krasno okolico, vasi in vinograde ob levi in desni obširnega polja. Tako prideva sčasoma v Kostanjevico, kjer se greva hladit in suho grlo namočit v Bučarjevo gostilno. Pivo ni preslabo in precej hladno. Okrepčavši se nekoliko greva gledat mestice. Velikih hiš tu ne smeš iskati, vse je nizko, a dosti lično; mestice je na otoku Krke, nekdaj je bilo imenitno po svojem samostanu, ki je kakih 20 minut v stran. Zdaj je postal poslopje okrajne sodnije, altarji cerkve so v Št. Jerneji. Tako imaš tu dve zapuščeni cerkvi blizo skup.

Unkraj mosta je štacuna glasovitega Gača, ki je bil v „Novicah“ že pred leti tako zeló obdelan. Nič ni smešnejšega, kakor tak napuhnjen nemškutar v kakem malem mestu. Misli, da je Bog ve kaj, in bi celó z ministrom ne menjal; pa ni nič druzega, kakor napihnjen mehur; če ga stisneš, da mu sapa uide, pa ni nič. Pa taki ljudje morajo tudi biti, da svet ni preveč enoličen. (Dal. prih.)

Ozir po svetu.

Razločki narodov jutrovih in večernih dežel.

Ker smo dandanes skoro bolj na Turškem, kakor domá, naj bralcem našim podamo nekatere črtice o šegah prebivalcev jutrovih dežel (Orientalcev) po popisu Hammer-Purgstalovem.

Običaji (šege) tistih narodov, kateri bivajo v deželah, kjer solnce izhaja, so od onih, ki stanujemo proti solnčnemu zahodu, skoro da malo manj razločni kot sta si noč in dan.

Prebivalec jutrovih dežel ljubi bolj lenobo, zapadnih krajev je pa delaven, gibčen, in želja vedno više priti navdaja vse narode večernih dežel.

Tri reči pa so vsem ljudem na svetu in vsakemu narodu lastne: rojstvo, ženitev in pokop.

Še le 7. dan po rojstvu misli Orientalec, kakošno ime naj bi imel novorojenec, kateremu ga prebivalec zahodnih deželá, če ne prej, vendar kmalu po rojstvu odloči pri krstu.

Pri nas pride ženin po nevesto na dom in ne zakrivajo ji tančice zornih lic. V jutrovih krajih jo pripeljejo pod nébesom (baldahinu) ženinu; ona ne prinese ničesa druzega sabo kakor lišp na sebi, zakaj ženin si mora nevesto kupiti.

K pogrebu ne nesó mrliča zakritega, ampak odkritega, in ne počasi, ampak naglih korakov leté proti pokopališču in le včasih se hipoma ustavijo, kakor da bi občutili želje mrtvega, da bi še rad na svetu ostal.

Ravno tako različno je obnašanje prebivalcev izhoda in zahoda v pojedinah, obleki in prebivališči. V starih časih so jedli v jutrovih deželah ležé na roke opiraje se, kar so Grki in Rimljani posnemali; dandanašnji sicer ne jedó več ležé, pa po dva ali trije se vsedejo skupaj z nogami navskriž in jedó vse, razen juhe, z rokami. Zrezano pride vse na mizo, kakor pri nas na kmetih. Med jedjó ne pijejo ničesa, po jedi pa tudi le vodo; tudi jim niso znane pojedine naših krajev.

Dasiravno dandanašnji v Turčiji niso vilice, noži in steklenice polne vina nenavadne, je to le zavoljo gostov iz naših krajev, in ta navada ne sme prištevati se izhodnim običajem.

Naša oblačila so ozka, kratka in tesna, jutranjcev široka in dolga pa ročna, in ne spreminjajo se vsak teden kakor pri nas. Po novi šegi in bolj nam podobni so v Turčiji le vojaci in uradniki oblečeni. Pokrivalo jim je ravno takošno še, kakoršno je bilo Abrahamu in kakoršno se na starih kamnih Asirskih in Babilonskih nahaja izrezano. Pasovi so ondot še zeló imenitni in so znamenje nekake pobožnosti; pri nas so se ohranili še pri samotarcih (menihih). Rute ne obešajo ženske okoli vrata kakor pri nas, k večemu na glavo jo privežejo ali se ž njo opasujejo zavolj lepšega. Posnelo pa je naše ženstvo orientalski lišp, kateri se pri nas zeló ceni, namreč ušesnice in zapestnice; a naše zale rožice ne vedó, da to je znamenje podložnosti, znamenje sužnosti!

Ženstviše (Grkov ginaikon) je popolno ločeno od sobe, kjer sprejemajo se gostovi. Po vročih krajih izhoda prebivajo poleti v podzemeljskih sobah in nekake veternice imajo narejene, da si stanišča zračijo. Stari zgodovinarji imenujejo taka stanišča v Bagdadu „baldaco“ — odtod ime baldahin (nebó pri procesijah) in tem sobam podobni so „salle terrene“ Evropejskih palač in gradov, pa ne potrebujejo veternic kakor une za zračenje.

Kmetje so tudi tam kakor pri nas. Neznani pa so nam beduini, ker nimamo puščav. Nekako podobo z beduini imajo cigani, ki so pred nekimi stoletji v Evropo prišli.

Na suha zemljišča tudi pri nas vodo napeljujejo, al drugač so naprave, s katerimi v jutrovih deželah zemljišča močijo, kakor v zahodnih krajih; tega ne poznajo Perzijanski kjarifi in Egiptovski fellah-i. Koló, katero pri nas okrog se vrteče vodo zajema v golide ter jo v visoka korita zliva, je drugačno od Arabskega kolesa, katero z vejami palmovega drevesa prepleteno neprenehoma žalosten šum dela in katerega Arabec cele ure zamišljen posluša, ker že sam na sebi se rad v sanjah zadržuje pri potoku sedé. Zato pa tudi mnogo Arabskih pesem prepeva in popisuje to koló, kateremu pravijo navra; Arabsko to ime se je obdržalo v španjski besedi „noro“. (Konec prih.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje in konec.)

Obljubivši mu, da se bom popoldne zopet oglasil, grem in se podam naravnost k trgovcu Riparju. Po-

vedó mi, da je v svoji pisarnici, a da nikogar k sebi ne pusti. Toda jaz zahtevam kot sodnijska oseba, da me pusté k njemu, kar se tudi zgodí. Najdem ga na naslanjaču bledega in vpadenega. Ko me zagleda, pravi čmerno:

„O, že vem, čemu ste prišli. Sprideno dete, ki nam je včeraj všlo, se je že vrnilo.“

„Gospica Ema se je vrnila domu in zdrava?“ — prašam komaj skrivajoč svojo notranjo radost.

„Kaka pa, kot zdrava! Le malo premražena je. Pa naj bi bila ostala tam, kamor je všla. Z ženitvijo ni tako nič, ženin se je odpovedal in jaz — — jutri bo vse mesto govorilo, da je bogati trgovec Ripar prišel na kant.“

„Hvala Bogu, da sem prišel še ob pravem času“ — vskliknem na polglasno.

„Kaj? še zasmehovanje — od vas, gospod sodnik?“ zakriči Ripar razjarjen in skoči kviško. „Zasmehovanje od vas, ki niste bili v stanu vjeti mi Spitlerja?“

„Če bi ga pa vendar bil vjel?“ — vprašam jaz mirno in vprem va-nj oči. On zré in ko nič ne odgovorí, nadaljujem:

„In če ne bi imel le Spitlerja v pesteh, ampak tudi vam vkradeni denar?“

Ker le še brezsapno zré va-me, kakor da bi besed mojih ne razumil, potegnem po Dolarju mi izročeni zavitek z žepa, ga razvijem in mu pokažem bankine nakaznice na 290.000 gold. Oči se mu odpro skoro do poka in hlastno seže po nakaznicah.

„Stojte, gospod, počasi!“ — ga vstavljam jaz. „Vi ste obljubili tistemu, ki vjame hudodelnika z denarjem vred, lepo plačilo. Prej tedaj to, potem se vam zamore denar izročiti, o čemur boste dali potrebno potrdilo.“

„Gospod“ — prične zdaj strastno in naglo — „meni se mudi. V dveh urah imam plačati okoli 200.000 gld., če ne, moram naznaniti konkurs. Povejte tedaj, kaj zahteva tisti, ki je hudodelnika vjel?“

„Ker se vam mudi, bova, mislim, naglo skup. Ta pogumni mladeneč, Dolar z imenom (pri teh besedah vprem va-nj oči in govorim počasno), kateri vam bo gotovo znan, ker je pred malo leti vašo hčer francoščine učil, zahteva za plačo svojega truda, pri katerem je zastavil svoje življenje in žrtvoval vse svoje premoženje, roko vaše hčeri, gospice Eme, o kateri sem z vaših ust radosten čul, da se je zdrava vrnila. Menim, da ne boste odrekli delavcu plačila, katero je gotovo zaslužil.“

Ripar stojí kakor po streli zadet. Vendar lahko vsak ugane, da je slednjič privolil vse, tudi to, da sem si od nakaznic pridržal jih za 50.000 gold., katere je skonca sam obljubil tistemu, ki bi hudodelnika zasačil. Ta denar sem si bil pridržal za Dolarja.

Ko mi je Ripar dal postavno pobotnico za prejeti denar, se nemudoma podam k Dolarju z veselo novico, katera ga je hipoma oživila. Da sta on in Ema potem kmalu stala pred oltarjem, to se samo razume, prej nego to, kako da ni skočila v vodo, kar je bila za trdno sklenila. To je pozneje sama razodela ljubljenemu „možičku“, namreč: S trdnim sklepom, rajši se pokopati v vodi, kakor postati žena judova, je hitela proti vodi. Pride memo kapelice, v kateri je bila podoba Marije. Ko se v to podobo ozrè, se jej zdi, kakor da bi jo Marijne oči svarilno gledale in hotele reči: „Kaj nameravaš? Kaj počenjaš!“ Vsa zmešana gre od tod, zaide na poti in gre, sama ne vedé, kam. Tako je prišla vtrujena in z raztrganim obuvalom do neke vasi že daleč od mesta. Tu se zgrudi na skladnino tramov in ne more dalje. Kmalo se nabere okoli nje kup otrok in tudi nekaj radovednih odraščenih vaščanov, a nobeden ne ponudi do smrti trudni pomoči. Slednjič predere sivoglav starček kup, se obrne proti zijalcem in reče strogo: „Čemu zijate, ne pomaga pa nobeden? Ali ne vidite, da je sirota na pol mrtva?“

Vaščanska druhal se razkropi s krikom: „gospod župnik!“ sivček v duhovni obleki pa pomaga revici na noge in jo pelje na svoj dom. Ko se je malo odpočila in okrepčala, se je spustila v pogovor z župnikom, katerega mili obraz ji je vzbudil popolno zaupanje do njega, tako, da mu je razodela, s kakim namenom je bežala z doma in da stariši ne vedó, kaj je nameravala. Vspeh daljega pogovora je bil ta, da se je zjutraj vdana peljala z župnikom v mesto ter podala se k starišem nazaj voljna trpeti, kar ji je namenjeno. Domá so jo sprejeli s strašno jezo, ker je bil med tem judovski ženin sam prišel razdret ženitev, ko se je po mestu zvedelo, da je neveste zmanjkalo.

To je bil vzrok, da si Ema ni končala življenja. Zakon njen je bil srečen, tudi oče Ripar se je kmalu privadil tega, v kar je sprva le z nevoljo in po okoliščinah prisiljen dovolil, zlasti ko je čez pol leta bogati Izak Morgenstern prišel na kant, ker je njegovo premoženje bilo le v delnicah različnih podvzetij, ki so pa zaporedoma propadla. Vrh tega sem ga dobil še jaz v pest zarad ponarejanja menjic in več prav grdih goljufij, ki so potem na dan prišle. Obsojen je bil na več let težke ječe.

Malo imam k tej dogodbi še dostaviti. Truplo Dolarjevo se je, ko so ga dotične osebe spoznale, zagreblo v kotu pokopališča, preiskava pa je bila končana, ker ni bilo nobenega gradiva več za-njo.

Trgovec Ripar je bil po vsem tem na zgubi za kakih 10.000 gold. A tega pozneje še čutil ni, marveč je bil vesel, da se je z dobljenim denarjem rešil in da ni dražje plačal tako izvrstnega zeta, kakor je Dolar, zdaj viši sodnik pri neki nadsodniji, ker se je bil potem vrnil k sodnijskemu stanu nazaj in čuda naglo napredoval. Ema mu je najboljša družica za življenje, jaz pa — — jaz sem krstni boter njegovemu starejšemu sinu, ki ima zdaj že brate in sestre.

Naši dopisi.

Z Dunaja. — Kakor o Bosni in Hercegovini, tako se tudi o grofu Andrassy-u dandanes največ govorí tù, pa tudi po vsej Cis- in Translajtaniji. Povsod se vprašuje: ali je Andrassy še minister vnanjih oprav ali pa je že odložil breme, kateremu ni kos. Tukajšnji časnik „Deutsches Montagsblatt“ je prinesel te dni obširen članek, v katerem med drugim to-le piše: „Odpoved Andrassy-eva bi se bila vsakako sprejela, ako bi se ne bilo v viših krogih mislilo, da bi sprejeta odpoved okoli njegove glave ne ovila glorije mučenca, če bi bil zavoljo njegovih Turkom prijaznih zahtev zdaj iz službe dejan. In tako se je naredil oni kompromis, po katerem je grof Andrassy slovó dal svojim nameram, da bi Turčija in Avstrija skupno gospodovali v Bosni, pa je zato dovoljenje dobil, da sme suvereniteto sultanovo pripoznavati v malo hvaležni obliki. Odpovedno pismo Andrassyevo je zato na odločilnem mestu z ozirom na ustavno dolžnost bilo rešeno tako, da se mu je reklo, da se odpoved ne more sprejeti, predno delegaciji svoje sodbe ne izrečete o politiki odgovornega ministra. Kako bode ta razsodba se glasila, to dvorni krogi mislijo že zdaj natanko vedeti. Padec grofa Andrassya je gotov. V tem-le imate ključ skrivnostnih dogodeb zadnjih 14 dni.“ — Tako piše gori omenjeni časnik z nekim ponosom, kakor da bi vedel pravo. Jaz dostavljam temu le: vederemo!